

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΘΕΜΑ: «Η δένδροκομία ως παράγοντας ανάπτυξης της ελληνικής υπαίθρου. Η περίπτωση των δένδροκομικών καλλιεργειών του Νομού Ημαθίας»

της φοιτήτριας: Πιτσιλού Χρυσούλας
Α.Μ.: 9921

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Κ. Αποστολόπουλος
Μέλη: κ. Ε. Θεοδοροπούλου
κ. Γ. Χονδρογιάννης

ΑΘΗΝΑ, 2003

ΠΤΥ
ΠΙΤ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
---------------	---

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	4-6
------------------	-----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
---------------	---

Α΄ ΜΕΡΟΣ

1.Γενικά.....	8-9
2.Εισαγωγή στον Αγροτικό Τομέα της Ελλάδας.....	9
2.1 Παρουσίαση Κοινωνικοοικονομικών Χαρακτηριστικών του Αγροτικού Χώρου.....	9-12
2.2 Δενδροκομικές Καλλιέργειες της Ελληνικής Γεωργίας.....	13-18
2.3 Βιολογική Καλλιέργεια.....	19-23
2.4 Αγροτουρισμός.....	24-27
2.5 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί.....	28-30
2.6 Πολυαπασχόληση και Ελληνίδα Αγρότισσα.....	31-33
2.7 Νέοι Αγρότες.....	34-35

Β΄ ΜΕΡΟΣ

1. Χαρακτηριστικά του Νομού Ημαθίας.....	36-37
2. Ολοκληρωμένα Προγράμματα του Νομού Ημαθίας.....	37-39
3. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.....	40-44

Γ΄ ΜΕΡΟΣ

1. Αγροτική Παραγωγή.....	45-47
2. Αγροτικές Εκμεταλλεύσεις.....	48-50
3. Ενεργός Αγροτικός Πληθυσμός.....	51
4. Γεωργικό Εισόδημα.....	52
5. Ρόλος της Αγρότισσας στις Αγροτικές Εκμεταλλεύσεις.....	53
6. Ρόλος της Αγρότισσας Εκτός των Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων.....	54

Δ΄ ΜΕΡΟΣ

1. Μεθοδολογία της Έρευνας.....	55-57
2. Αποτελέσματα Περιγραφικής στατιστικής.....	58-102
3.Έλεγχοι Υποθέσεων.....	103-112

Ε΄ ΜΕΡΟΣ

1. Ανάλυση Αποτελεσμάτων.....	113-117
2. Γενικά Συμπεράσματα-Προτάσεις.....	118-120

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	121-124
--------------------------	----------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄.....	125-137
--------------------------	----------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.....	138-143
--------------------------	----------------

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία αποτελεί πτυχιακή μελέτη του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου. Το θέμα που έχω ασχοληθεί, από την αρχή μου κέντρισε το ενδιαφέρον και με οδήγησε στο να το αναλύσω όσο περισσότερο γίνεται εις βάθος και θα ήθελα στο σημείο αυτό να ευχαριστήσω ορισμένα άτομα που υπήρξαν αρωγοί στην όλη μου προσπάθεια με τις συμβουλές τους και τη σωστή τους καθοδήγηση.

Πρωτίστως θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Επιβλέποντα καθηγητή κύριο Κ. Αποστολόπουλο για την πολύτιμη συμβολή του, χωρίς την οποία θα ήταν αδύνατη η εκπόνηση αυτής της μελέτης, καθώς και τους καθηγητές που θα αξιολογήσουν τη συνολική μου προσπάθεια, την κυρία Ε. Θεοδωροπούλου και τον κ. Γεώργιο Χονδρογιάννη. Οι παρατηρήσεις τους υπήρξαν ιδιαίτερα χρήσιμες και εποικοδομητικές και μου έδωσαν την ευκαιρία να εντρυφήσω περισσότερο στο θέμα, έτσι ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Δε θα μπορούσα να παραβλέψω και όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες που με βοήθησαν στο να συλλέξω όλα τα απαραίτητα δεδομένα και στοιχεία και να τα εντάξω στην εργασία μου. Όπως, επίσης και όλα τα άτομα του αγροτικού τομέα του Ν. Ημαθίας, όπως είναι οι παραγωγοί και ιδιαιτέρως οι νέοι αγρότες, οι οποίοι, συμπληρώνοντας τα ερωτηματολόγια που τους μοίρασα, συνέβαλαν σημαντικά στο να κατανοήσω καλύτερα τη γενική κατάσταση του αγροτικού τομέα της χώρας μας και κυρίως του Ν. Ημαθίας, ενώ ταυτόχρονα αποτέλεσαν για εμένα καίριο μέσο για διεξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες αποτελούν σημαντικό μέρος του γεωργικού εισοδήματος, ενώ η εξαγωγή αγροτικών προϊόντων από τη χώρα μας παρουσιάζει μεγάλο οικονομικό ενδιαφέρον. Με την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση μεγάλωσε η ανάγκη για εκσυγχρονισμό του αγροτικού τομέα και την προσαρμογή των μεθόδων της δενδροκομικής παραγωγής σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

Η ανησυχία των καταναλωτών για την αυξημένη χρήση φυτοφαρμάκων αλλά και για την μόλυνση των υπόγειων νερών από λιπάσματα οδήγησαν στην ανάγκη δημιουργίας συστημάτων ολοκληρωμένης δενδροκομίας. Τα συστήματα αυτά είναι ιδιαίτερα ωφέλιμα γιατί επιτρέπουν να γίνεται η καλλιέργεια των οπωροφόρων δένδρων με τη λιγότερη χρησιμοποίηση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων και χωρίς την επιβάρυνση του οικοσυστήματος.

Το γεγονός αυτό επιτρέπει στον παραγωγό να μεγιστοποιεί τις αποδόσεις του από την καλλιέργεια αγροτικών προϊόντων αλλά και στον καταναλωτή να «βάζει στο πιάτο του» ασφαλή και υγιεινά προϊόντα. Τα συστήματα ολοκληρωμένης δενδροκομίας πρέπει να εφαρμόζονται από όλους τους παραγωγούς με όσο το δυνατόν καλύτερο τρόπο, έτσι ώστε η χώρα μας να αποτελεί έναν αξιόπιστο εξαγωγέα αυτών των προϊόντων.

Τέλος, δεν πρέπει να σταματήσει η προσπάθεια του κράτους για συνεχή ενημέρωση των Ελλήνων αγροτών. Η ενημέρωση αυτή μπορεί να επιτευχθεί με ποικίλους τρόπους, όπως για παράδειγμα, των γεωπόνων, παλαιότερων και νεότερων. Πρέπει να τονιστεί ότι δυστυχώς στην ελληνική αγορά δεν κυκλοφορούν αρκετά κατάλληλα βιβλία που θα βοηθήσουν τον παραγωγό στην κατάλληλη επιμόρφωσή του γύρω από τα αγροτικά ζητήματα που τον απασχολούν.

Το περιεχόμενο της εργασίας ταξινομείται και παρουσιάζεται ως εξής: Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η κατάσταση του αγροτικού τομέα. Αρχικά, γίνεται μια παρουσίαση που διαφοροποιεί τον αγροτικό χώρο της Ελλάδας από εκείνο άλλων χωρών, κυρίως, της Ευρώπης. Επίσης, παρουσιάζονται οι δένδροκομικές καλλιέργειες της ελληνικής γεωργίας, ενώ γίνεται μία λεπτομερής ανάλυση των αγροτικών προϊόντων του Νομού Ημαθίας (ροδάκινα, μήλα, κεράσια, αχλάδια, κ. ά.).

Στη συνέχεια, γίνεται λόγος για τη βιολογική καλλιέργεια ή αλλιώς την βιολογική οπωροκομία, ένα «κεφάλαιο» εξίσου σοβαρό και για τους παραγωγούς και για τους καταναλωτές. Οι τελευταίες ενότητες του πρώτου κεφαλαίου σχετίζονται με τον αγροτουρισμό και τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, καθώς και με την πολυαπασχόληση και τη δράση της Ελληνίδας αγρότισσας και το ρόλο των νέων αγροτών.

Το δεύτερο κεφάλαιο είναι πιο συγκεκριμένο και σχετίζεται με τον αγροτικό τομέα της κεντρικής Μακεδονίας και κυρίως του Νομού Ημαθίας. Αρχικά, γίνεται λόγος για τα κοινωνικά, οικονομικά και κλιματολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Ο Νομός Ημαθίας είναι ένας νομός με ευνοϊκό κλίμα για τους αγρότες και πλούσιο έδαφος. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται τα αγροτικά προϊόντα της περιφέρειας Ημαθίας, καθώς και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Το κεφάλαιο κλείνει με τους αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς και την απασχόληση των αγροτισσών στο Νομό Ημαθίας.

Το τρίτο κεφάλαιο εμπεριέχει στοιχεία που αφορούν τον αγροτικό τομέα του Νομού Ημαθίας. Η ενότητα που ακολουθεί, αναφέρεται στην εξέλιξη της αγροτικής παραγωγής της περιοχής τα τελευταία δέκα χρόνια, καθώς, και των αγροτικών εκμεταλλεύσεων του νομού. Ακολουθεί μια αναφορά στο γεωργικό και αγροτικό εισόδημα του νομού, ενώ η τελευταία ενότητα εμπεριέχει στοιχεία για το ρόλο της Ελληνίδας αγρότισσας στο Νομό Ημαθίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση και ανάλυση όσον αφορά τον αγροτικό τομέα του Νομού Ημαθίας και που φαίνεται αναλυτικότερα μέσα από τα ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν από τους παραγωγούς του νομού.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας, τα γενικά συμπεράσματα της παρούσας εργασίας, καθώς και οι προβληματισμοί σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις του αγροτικού τομέα στο Νομό Ημαθίας.

Η συνοπτική αυτή παρουσίαση των κεφαλαίων έχει ως αντικειμενικό σκοπό να δώσει μια πλήρη εικόνα στον αναγνώστη, που θα θελήσει να εμβαθύνει τις γνώσεις του όσον αφορά τα αγροτικά ζητήματα της χώρας και να τα κατανοήσει καλύτερα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια να παρουσιαστούν τα σημαντικότερα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ελληνικός αγροτικός τομέας. Τα τελευταία δέκα χρόνια παρουσιάζεται μία μείωση όσον αφορά την παραγωγή αγροτικών προϊόντων και το φαινόμενο αυτό επηρεάζει αρνητικά το αγροτικό εισόδημα. Όλη αυτή η δυσμενής κατάσταση που παρουσιάζεται στον αγροτικό χώρο, ωθεί τους αγρότες και κυρίως τους νέους στην εύρεση εξωγεωργικής απασχόλησης. Προς αυτή την κατεύθυνση οδηγούνται και οι Ελληνίδες αγρότισσες, καθώς η συμμετοχή τους στην παραγωγική διαδικασία είναι κατά κανόνα περιορισμένη.

Ειδικότερα, στο Νομό Ημαθίας, σύμφωνα με γεωργικές έρευνες, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία, η παραγωγή είναι μειωμένη και κατά συνέπεια τα εισοδήματα των αγροτών είναι χαμηλά. Για να πάψει να υφίσταται αυτή η δύσκολη κατάσταση για τους αγρότες θα πρέπει ο αγροτικός πληθυσμός να ασχοληθεί με εναλλακτικές καλλιέργειες, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις βιολογικές καλλιέργειες οι οποίες θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη του αγροτικού χώρου (Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, 2002).

Ένα σύννηθες φαινόμενο της εποχής μας είναι η ευκολία με την οποία οι αγρότες στρέφονται προς τις τράπεζες με σκοπό τη χορήγηση δανείων. Αυτό, όμως, που πολλές φορές πετυχαίνουν είναι να οδηγούνται στη χρεοκοπία, καθώς δεν προβαίνουν στη σωστή διαχείριση των οικονομικών τους πόρων. Η πολιτεία προσπαθεί με όλα τα μέσα να αντιμετωπίσει τα αγροτικά προβλήματα και να συμβάλει στην αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα.

Α' ΜΕΡΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Η χώρα μας, η οποία είναι μία αμιγώς αγροτική χώρα, ανέκαθεν είχε μια ισχυρή παράδοση στην εξαγωγή αγροτικών προϊόντων. Μέχρι το 1960 τα αγροτικά προϊόντα, όπως ο καπνός, το βαμβάκι, κ.ά. αποτελούσαν το 60-80% των εξαγωγών, ενώ μετά το 1990 το ποσοστό της εξαγωγής αγροτικών προϊόντων έφτασε το 30-32%. Στην εποχή της ανταγωνιστικότητας και της πληροφορίας, η χώρα μας όντας, χώρα αγροτική, πρέπει να μετέχει ενεργά και ανταγωνιστικά απέναντι στις άλλες παγκόσμιες αγορές.

Όσον αφορά τον κοινωνικό καταμερισμό του ενεργού πληθυσμού της χώρας στον αγροτικό τομέα, μπορούμε να αναφέρουμε ότι το αντίστοιχο ποσοστό απασχόλησης στην ελληνική γεωργία αγγίζει το 16,5%. Σύμφωνα πάντοτε με πρόσφατες απογραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το αντίστοιχο ποσοστό της Ευρωπαϊκής Ένωσης φτάνει μόλις το 4%. Ωστόσο παρά τα ενθαρρυντικά αυτά ποσοστά, στην πραγματικότητα είναι εμφανής η συνεχής μείωση των ατόμων που επιθυμούν να απασχοληθούν στον αγροτικό τομέα. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην εισαγωγή πολλών αλλοδαπών μεταναστών στη χώρα μας.

Συνεπώς, τα φθηνά εργατικά χέρια και η πολύωρη εργασία των μεταναστών στα χωράφια, από τη μία πλευρά αποφέρει στους κτηματίες μεγαλύτερο κέρδος και μικρότερο κόστος παραγωγής, ενώ από την άλλη πλευρά δεν δίνει την ευκαιρία στους ντόπιους να είναι ανταγωνιστικοί στον αγροτικό τομέα (Υπουργείο Γεωργίας, 2003).

Στην εποχή μας, αποτελεί επιτακτική η ανάγκη ύπαρξης μιας πολιτικής που θα εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο. Ήδη, το αγροτικό εισόδημα, ακόμα και πριν την είσοδο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χαρακτηρίζεται από σημαντική και σταθερή ανάπτυξη. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη συνεχή αύξηση της τιμής των αγροτικών προϊόντων, έτσι ώστε να αγγίζουν τις αντίστοιχες των ευρωπαϊκών γεωργικών προϊόντων, με τελική

επιδίωξη να επιτευχθεί αύξηση στον όγκο της παραγωγής αγροτικών προϊόντων (ΕΘΙΑΓΕ τεύχος 9 (22) 2002).

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

2.1. Παρουσίαση των Κοινωνικοοικονομικών Χαρακτηριστικών του Αγροτικού Χώρου

Η παραγωγική φυσιογνωμία του αγροτικού χώρου στηρίζεται εκτός από τη γεωργία, στην κτηνοτροφία, στην αλιεία, στη δασοκομία και στη μελισσοκομία. Αυτό αποδεικνύει τη μεγάλη σημασία του πρωτογενή τομέα παραγωγής στην ελληνική οικονομία.

Ο ελληνικός αγροτικός χώρος σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει πολλές αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Με τον όρο «αγροτική εκμετάλλευση» εννοούμε μία οικονομική ομάδα, η οποία είναι σε θέση να συνδυάζει σε ικανοποιητικό βαθμό τα παραγωγικά μέσα για την παραγωγή γεωργικών και ζωοκομικών προϊόντων.

Ένα δυσμενές φαινόμενο που απασχολεί τους αγρότες, είναι το γεγονός ότι ο ελληνικός αγροτικός τομέας αδυνατεί να προσφέρει στους αγρότες αντίστοιχα εισοδήματα με αυτά που λαμβάνουν οι εργαζόμενοι σε άλλους τομείς της οικονομίας, κυρίως στις μεγάλες αστικές περιοχές. Είναι αναπόφευκτη, συνεπώς, η συνεχής αποχώρησή τους από τον αγροτικό τομέα αλλά και γενικότερα από τον αγροτικό χώρο (Σφακιωτάκης,1993).

• Βασικά χαρακτηριστικά του τομέα:

Αρχικά, στη χώρα μας ο πρωτογενής τομέας παραγωγής και ειδικότερα η γεωργία είχε και εξακολουθεί να έχει πρωταρχική θέση, τόσο ως τομέα οικονομικής δραστηριότητας, όσο και ως παράγοντα διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής των μεγάλων αστικών και μη αστικών κέντρων της χώρας μας.

Επιπλέον, ο γεωργικός τομέας συμβάλλει με ποσοστό 8% στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας, απασχολεί το 19,3% του ενεργού πληθυσμού, κατέχει το 30% του συνόλου των εξαγωγών της χώρας ενώ, παράλληλα, συμβάλλει στην ανάπτυξη του τομέα της μεταποίησης (βιομηχανία τροφίμων και ποτών, κλωστοϋφαντουργία, επεξεργασία καπνού κλπ).

Όσον αφορά το ρόλο της μεταποίησης στη διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, χαρακτηριστικά αναφέρεται η προσφορά της στην απασχόληση των κατοίκων των ορεινών περιοχών της χώρας. Θα πρέπει να τονιστεί ότι οι απασχολούμενοι σε γεωργικές δραστηριότητες, που κατοικούν σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, αποτελούν το 61,7% του συνόλου των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα παραγωγής. Εξάλλου, υπάρχουν Νομοί στη χώρα μας στους οποίους ο γεωργικός τομέας συμβάλλει με ποσοστό άνω του 50% στο ΑΕΠ, αλλά και στην απασχόληση.

Συνεπώς, μπορούμε να πούμε ότι η αναπτυξιακή ανασυγκρότηση του αγροτικού χώρου, όπου δεσπόζουσα θέση κατέχει ο γεωργικός τομέας αποτελεί κίνητρο για οποιαδήποτε προσπάθεια περιφερειακής ανάπτυξης στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας (Παπαγεωργίου, 1999).

• *Ενεργός αγροτικός πληθυσμός:*

Η απασχόληση στον αγροτικό τομέα είναι άμεσα συνδεδεμένη και με τη συγκράτηση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές και ιδιαίτερα στις ορεινές και μειονεκτικές. Μετά από δύο δεκαετίες έντονης μείωσης (1961-1981) του αγροτικού πληθυσμού, αλλά και της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα παραγωγής, αρχίζει από το 1981 μία μείωση του ποσοστιαίου ρυθμού της πληθυσμιακής αποδυνάμωσης στις αγροτικές περιοχές 1981-1991, ενώ όσον αφορά την απασχόληση η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίζεται από σχετική σταθερότητα.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η εξέλιξη του πληθυσμού για την περίοδο 1961-1991.

Πίνακας 1: Εξέλιξη του πληθυσμού για την περίοδο 1961-1991

Έτος	Αστικός	Ημιαστικός	Αγροτικός	Σύνολο
1961	43,3	12,9	43,8	100
1971	53,2	11,6	35,2	100
1981	58,1	11,6	30,3	100
1991	58,8	12,8	28,4	100

Πηγή: Αναπτυξιακή Ημαθίας 2000.

Σε ό,τι αφορά την απασχόληση, κατά τη διάρκεια του 1980, παρατηρείται επιβράδυνση της μείωσης των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, ενώ η εικόνα της δεκαετίας του 1990 δείχνει μία τάση σταθεροποίησης.

• **Εδαφοκλιματολογικά:**

Το ινστιτούτο εδαφολογίας, πραγματοποιώντας δειγματοληψία εδάφους στη Βόρεια Ελλάδα, έβγαλε χρήσιμα συμπεράσματα όσον αφορά την περιεκτικότητα του εδάφους σε θρεπτικά στοιχεία. Από τα αποτελέσματα της δειγματοληψίας προκύπτει ότι τα οπωροκηπευτικά που καλλιεργούνται με βιολογικές μεθόδους στη Βόρεια Ελλάδα (Μακεδονία), είναι κατά 20% βαριάς μηχανικής σύστασης, κατά 65% μετρίως βαριάς και κατά 15% μετρίως ελαφριά. Επιπλέον, παρατηρήθηκαν σοβαρές ελλείψεις σε Μn και Β και σε μικρότερο

βαθμό ελλείψεις σε Zn και Cu, ενώ έλλειψη σιδήρου βρέθηκε μόνο στο 1,2% του συνολικού αριθμού των εξεταστέων κτημάτων.

- **Μηχανήματα:**

Από αρχαιοτάτων χρόνων, σύμφωνα με μαρτυρίες αρχαίων συγγραφέων, υπήρχε πληθώρα αγροτικών εργαλείων που χρησιμοποιούσαν οι αγρότες, όπως τα άροτρα, το δρεπάνι βασικό εργαλείο για το θερισμό των σιτηρών και οι αξίνες, που χρησιμοποιούνταν για το σκάψιμο στις άκρες των αγρών, εκεί όπου δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το άροτρο (το άροτρο ήταν γεωργικό μηχανήμα που το έσερναν δύο ταύροι και το χρησιμοποιούσαν για σκάψιμο των εδαφών).

Άλλο εργαλείο που χρησιμοποιούσαν, κυρίως στην Ομηρική εποχή, ήταν ο βολοκόπος για το όργωμα των αγρών και για την καλλιέργεια σιτηρών και οσπρίων. Τέλος ,συναντάμε συχνά και το γεωργικό εργαλείο «λίκνων» ή «πτύον», το σημερινό δηλαδή φτυάρι, ένα εργαλείο με το οποίο συγκέντρωναν το σιτάρι στο αλώνι σε σωρούς.

Στη σημερινή εποχή, με την τεχνολογική πρόοδο που παρατηρείται στους διάφορους τομείς της κοινωνίας, έχει παρατηρηθεί και μια αξιοσημάντη πρόοδος όσον αφορά τη χρήση των μηχανημάτων και των εργαλείων που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες. Ενδεικτικά, αναφέρονται μηχανήματα και εργαλεία, όπως χαρτοκοπτικές μηχανές, μηχανοκίνητες φρέζες, λιπασματοδιανομείς, καταστροφείς, άροτρα, αλυσοπρίονα και άλλα.(Β.Αντωνίου,1989)

2.2. Δενδροκομικές Καλλιέργειες της Ελληνικής Γεωργίας

Η ελληνική δενδροκομία, δυστυχώς εδώ και χρόνια, αντιμετωπίζει ένα σοβαρό πρόβλημα και μπορούμε να πούμε πως είναι «ένας ασθενής που οφείλει να αναρρώσει». Κι αυτό, γιατί οι ποικιλίες που καλλιεργούνται δύσκολα απορροφώνται από τη διεθνή και ελληνική αγορά. Αυτό συμβαίνει, διότι συνήθως η ποιότητά τους δεν είναι η καλύτερη και απέχει από τις απαιτήσεις των σύγχρονων καταναλωτών.

Πρέπει, επίσης, να τονιστεί ιδιαίτερα, ότι πολλοί οπωρώνες φυτεύονται σε ακατάλληλες περιοχές, σε μολυσμένα χωράφια και με μη ελεγμένο πολλαπλασιαστικό υλικό. Το Υπουργείο Γεωργίας, προσπαθώντας να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, προχώρησε σε αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και με κοινοτικές επιδοτήσεις, που έχουν ως απώτερο σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής δενδροκομίας.

Επιπρόσθετα, πολλά φυτώρια που χρησιμοποιούν κατάλληλο πολλαπλασιαστικό υλικό και λειτουργούν παράνομα έχουν μπει στο στόχαστρο του Υπουργείου Γεωργίας. Ήδη, από το 1985 έχει ψηφιστεί ένας νόμος που ρυθμίζει τον τρόπο λειτουργίας των φυτωρίων και την εμπορία των φυτών.

Στη συνέχεια, θα γίνει παρουσίαση των κυριότερων δενδροκομικών καλλιεργειών της ελληνικής γεωργίας, με κύρια έμφαση τις δενδροκομικές καλλιέργειες της Κεντρικής Μακεδονίας και πιο συγκεκριμένα του Ν. Ημαθίας (Αναπτυξιακή Ημαθίας, 2000).

• *ΡΟΔΑΚΙΝΙΑ*

Κύριο χαρακτηριστικό της οικογένειας ροδάκινων είναι η συνεχιζόμενη αύξηση του όγκου παραγωγής, η οποία έχει παρουσιάσει οξυμένα προβλήματα διάθεσης, ενώ ο στόχος συγκράτησης της παραγωγής έχει ξεπεράσει και τους 470 χιλ. τόνους. Βασική επιδίωξη για την καλλιέργεια της ροδακινιάς είναι η σταδιακή μείωση της παραγωγής μέχρι τους 450 χιλ. τόνους. Στο Ν. Ημαθίας

γίνεται προσπάθεια να προωθηθούν διάφορες ποικιλίες ροδάκινων όπως early crest, spring crest, maycrest, spring lady, iris rosso, κ.ά.

Όσον αφορά, τις εδαφοκλιματολογικές απαιτήσεις στην καλλιέργεια ροδακινιάς, πρέπει να τονιστεί ότι η ροδακινιά έχει ανάγκη από κλίμα γλυκό και ήπιο χώρο, υπερβολική πτώση της θερμοκρασίας, τόσο το χειμώνα, όσο και την άνοιξη. Η ροδακινιά χαρακτηρίζεται από έντονη ευαισθησία όσον αφορά τη θερμοκρασία στην οποία πρέπει να καλλιεργείται. Αν η θερμοκρασία πέσει κάτω από 15° C μπορεί να καταστραφεί, διότι δεν είναι ανθεκτική όπως άλλες καλλιέργειες, για παράδειγμα των μήλων, των δαμάσκηνων κ.α.

Επίσης, είναι ανάγκη να καλλιεργείται σε εύκρατο περιβάλλον και γι' αυτό το λόγο το κλίμα και το έδαφος του Ν. Ημαθίας είναι κατάλληλα για την καλλιέργειά τους. Το καλοκαίρι η θερμοκρασία δεν πρέπει να ξεπερνά τους 35°C, γιατί μειώνεται το μέγεθος των ροδάκινων και υποβαθμίζεται η ποιότητά τους. Όσον αφορά τις εδαφικές απαιτήσεις, η ροδακινιά προτιμά εδάφη μέσης σύστασης, βαθιά και όχι αλκαλικά. Ιδιαίτερη σημασία έχει και η προσθήκη οργανικού λιπάσματος γιατί προσφέρει μία καλή ανάπτυξη των δενδρυλλίων και μία πρόιμη είσοδο σε καρποφορία.

Η επιλογή μιας περιοχής για την εγκατάσταση οπωρώνων ροδακινιάς πρέπει να γίνεται κάτω από αυστηρά κριτήρια. Δεν πρέπει να εξετάζονται μόνο τα διάφορα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της περιοχής αλλά επίσης και ο ανθρώπινος παράγοντας. Είναι απαραίτητη η ύπαρξη εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού, κέντρο συγκομιδής εμπορίας και προϊόντος κτλ. Τέλος, δεν πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι πριν από τη φύτευση του οπωρώνα θα πρέπει να γίνεται λεπτομερής ανάλυση του εδάφους για τον προσδιορισμό τυχών ελλείψεων και στοιχείων, που θα καλυφθούν από την κατάλληλη βασική λίπανση.

- **ΚΕΡΑΣΙΑ**

Στην Ελλάδα, η κερασιά εντοπίζεται κυρίως σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές, με κύριες ζώνες παραγωγής του Ν Πέλλας και του Ν. Ημαθίας. Η ετήσια παραγωγή τους κυμαίνεται ανάμεσα σε 23000-30000 τόνους, ανάλογα με τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε περιοχή.

Υπάρχουν διάφορες ποικιλίες κερασιών, όπως η αγριοκερασιά, η μαχαλέπιος κερασιά, τα τραγανά Εδέσσης, τα τραγανά Βόλου κ.ά. Όσον αφορά τα αγριοκέρασα θα πρέπει να καλλιεργούνται σε χωράφι βαθιά αμμοπηλώδη και να διαθέτουν καλή αποστράγγιση. Σχετικά, με τη μαχαλέπιο κερασιά θα πρέπει να καλλιεργείται σε αμμώδη εδάφη χωρίς έντονη υγρασία, καθώς και σε αλκαλικά εδάφη.

Κατάλληλες περιοχές για την καλλιέργεια κερασιών είναι, όπως ήδη έχει αναφερθεί, οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές, καθώς και ορισμένες πεδινές αρκεί να μην υπάρχει μεγάλη ατμοσφαιρική υγρασία. Το χειμώνα το δέντρο είναι αρκετά ανθεκτικό σε χαμηλές θερμοκρασίες, αλλά είναι και αρκετά ευαίσθητο όσον αφορά τους ανοιξιάτικους παγετώνες. Οι βροχές την άνοιξη, κατά τη διάρκεια της άνθισης και της ανάπτυξής τους, έχει αρνητικές συνέπειες στα κεράσια, καθώς προκαλεί σχίσμο των καρπών στις σκληρόσαρκες ποικιλίες. Το καλοκαίρι το κλίμα πρέπει να είναι δροσερό, προκειμένου να σχηματιστούν καρποί καλής ποιότητας. Αντίθετα, το καλοκαίρι, ιδιαίτερα τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, επικρατούν πολύ υψηλές θερμοκρασίες, με συνέπεια να επηρεάζεται η ποιότητα των καρπών, ενώ ευνοείται ο σχηματισμός διδύμων καρπών για την επόμενη χρονιά.

Τέλος, κατά τη διάρκεια της ωρίμανσης των καρπών οι βροχές είναι ανεπιθύμητες διότι έτσι προκαλείται σχίσιμό τους και επομένως, χάνεται η εμπορική τους αξία. Η κερασιά έχει ανάγκη από όλα τα θρεπτικά συστατικά για να δώσει καλές αποδόσεις. Το άζωτο είναι ένα στοιχείο απαραίτητο για την καλλιέργειά της όπως και η ύπαρξη εδαφών εφοδιασμένα με φώσφορο και κάλιο.

Επιπλέον, η κερασιά έχει μικρότερες απαιτήσεις σε νερό σε σχέση με άλλα οπωροφόρα δέντρα. Ένα έως 6 ποτίσματα θεωρούνται αρκετά προκειμένου να γίνει μια καλή παραγωγή. Μεγαλύτερες ανάγκες σε νερό εμφανίζονται την άνοιξη και το καλοκαίρι, καθώς την περίοδο εκείνη αναπτύσσονται οι καρποί και δημιουργείται νέα βλάστηση. Το πότισμα μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, όπως με αντάκια, κατάκλιση με μικρούς εκτοξευτήρες και άλλα.

• ΑΧΛΑΔΙΑ

Ο κύριος όγκος παραγωγής της αχλαδιάς εμφανίζεται στους νομούς Πέλλας και Ημαθίας και προορίζεται κατά κύριο λόγο για κατανάλωση.

Τα τελευταία χρόνια, όμως, παρατηρείται μια μικρή μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης αχλαδιών εξαιτίας της αυξημένης φροντίδας που χρειάζονται, της ευαισθησίας που παρουσιάζουν σε διάφορες ασθένειες και της μειωμένης παραγωγικότητας έναντι άλλων δενδρώδων καλλιεργειών. Η παραγωγή της τα τελευταία χρόνια κυμαίνεται ανάμεσα σε 100000 τόνους/χρόνο. Παρόλη τη μικρή μείωση που παρουσιάζει η παραγωγή των αχλαδιών, τα τελευταία χρόνια μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζεται από μεγάλες βιομηχανίες τροφίμων, οι οποίες ενδιαφέρονται να βρουν ποικιλίες αχλαδιών κατάλληλες για την παρασκευή φρουτοσαλάτας.

Η αχλαδιά καλλιεργείται στην εύκρατη ζώνη της Ελλάδας, ενώ η καλλιέργειά της εκτός από τους δύο νομούς, που αναφέρθηκαν πιο πάνω, μπορεί να συναντηθεί και σε άλλες περιοχές της χώρας. Το χειμώνα, όταν η θερμοκρασία κυμαίνεται κάτω από -20°C προκαλούνται ζημιές στα μάτια και στον καρπό ιδιαίτερα των πιο ευαίσθητων ποικιλιών.

Επίσης, οι παγωνιές της άνοιξης μπορεί να είναι ιδιαίτερα ζημιογόνες για την καλλιέργεια αχλαδιών. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού η έντονη ζέστη και η ηλιοφάνεια μπορεί να προκαλέσουν έγκαυμα στα αχλάδια, αν και τα καλύτερα αχλάδια καλλιεργούνται σε περιοχές με θερμοκρασία $30-35^{\circ}\text{C}$ με μακρά βλαστική περίοδο και άφθονο νερό.

Η αχλαδιά δεν ανέχεται εύκολα αυξομειώσεις της υγρασίας που επικρατεί στην ατμόσφαιρα διότι μπορεί να καούν οι καρποί της. Η υγρασία αποτελεί βασικό κίνδυνο για τα αχλάδια σε αντίθεση με τον κόκκινο τεράνυχο, που μέχρι πριν λίγα χρόνια θεωρείτο ο κύριος υπαίτιος για το κάψιμο των καρπών.

Υπάρχουν διάφορες ποικιλίες αχλαδιάς, όπως είναι η ποικιλία κρυστάλλι, η ποικιλία William, η ποικιλία kaiser και άλλες. Παρόλα αυτά η πιο διαδεδομένη στη χώρα μας είναι η ποικιλία κρυστάλλι, η οποία είναι επίσης γνωστή ως «τσακώνικη».

Για τη λίπανση των αχλαδιών απαιτείται χορήγηση αζώτου για να ευνοηθεί η ανάπτυξή τους. Επιπλέον, κάθε 3 έως 4 χρόνια συνίσταται η χορήγηση φωσφόρου και καλίου, τα οποία πρέπει να τοποθετούνται σε βάθος 10 έως 15 εκ. για να διευκολύνεται η απορρόφησή τους από τα φυτά.

Τέλος, όσον αφορά την άρδευση της αχλαδιάς γίνεται μέσω τεχνητής βροχής, δηλαδή με την τοποθέτηση εκτοξευτήρων κάτω από την κόμη. Η ποσότητα του νερού που θα διοχετευθεί εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως οι καιρικές συνθήκες, το ύψος της βροχής κ.ά. Ως καταλληλότερες περιόδους για το πότισμα των δέντρων θεωρείται το διάστημα από το Μάιο έως τον Αύγουστο, έτσι ώστε να βοηθηθεί η αύξηση της βλάστησης και να επιτευχθεί η αύξηση του μεγέθους των καρπών.

• ΜΗΛΙΑ

Η χώρα μας παρουσιάζει αρκετά μεγάλη παραγωγή μήλων, καθώς η ετήσια παραγωγή φθάνει στους 306000 τόνους / έτος και η έκταση μηλεώνων στα 188000 στρ. Για να διατηρηθεί η ετήσια παραγωγή σε αυτά τα επίπεδα, είναι ανάγκη να μετατοπιστεί η καλλιέργεια ορισμένων ποικιλιών από πεδινές σε ημιορεινές και ορεινές περιοχές, όπου θα παράγεται άριστης ποιότητας προϊόν ικανό να διατηρείται σε υψηλές ψυκτικές εγκαταστάσεις για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Όσον αφορά τις εδαφοκλιματικές απαιτήσεις της καλλιέργειας μήλων πρέπει να τονιστεί ότι η μηλιά ευδοκιμεί σε κλίμα εύκρατο, ψυχρό και σε σχέση με άλλα οπωροφόρα δέντρα παρουσιάζει μεγαλύτερη αντοχή στα χειμερινά κρύα και στις ανοιξιάτικες παγωνιές. Γι' αυτό, είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές της χώρας. Υπάρχουν διάφορες ποικιλίες μήλων, όπως είναι topred, redchief, prima, summerred, mutsu, κ.ά. Η ποικιλία, η οποία παρουσιάζει μεγαλύτερη ευαισθησία στα χειμερινά κρύα, είναι τα golden delicious, ενώ γενικά οι άλλες κατηγορίες παρουσιάζουν μικρότερη ευαισθησία.

Για τη λίπανσή τους, απαραίτητη τουλάχιστον στα πρώτα χρόνια είναι η χορήγηση αζώτου για να ευνοηθεί η βλαστική ανάπτυξη του φυτού. Επιπλέον, κατά το πέρασμα 3 με 4 ετών συνίσταται να χορηγούνται κάποιες συγκεκριμένες δόσεις φωσφόρου και καλίου. Τα στοιχεία πρέπει να τοποθετούνται σε βάθος 10 έως 15 εκ. για να απορροφώνται ευκολότερα από τα φυτά. Δεν πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός ότι η οργανική λίπανση είναι απαραίτητη για την κανονική ανάπτυξη της μικροβιακής χλωρίδας και αποτελεί κύριο συντελεστή για τη διατήρηση της καλής δομής του εδάφους.

Τέλος, όπως, στην περίπτωση της αχλαδιάς η μηλιά πρέπει να ποτίζεται με τεχνητή βροχή, με τοποθέτηση εκτοξευτήρων κάτω και απαραίτητως όχι πάνω από την κόμη ή με άρδευση. (Γεωργική Τεχνολογία, Τεύχος 8, 1989)

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι οι δενδροκαλλιέργειες αποτελούν βασικό τομέα της ελληνικής γεωργίας με σημαντικό ρόλο στην ακαθάριστη αξία της φυτικής παραγωγής. Δεν πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι ο Ν. Ημαθίας παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία σε δενδρώδεις καλλιέργειες, αλλά θεωρήθηκε σκόπιμο να μελετηθούν οι πιο διαδεδομένες.

Τέλος, δεδομένου ότι η χώρα παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία δενδρωδών καλλιεργειών απαιτείται η συνεχής εγκατάσταση σύγχρονων και ανταγωνιστικών οπωρώνων, όχι μόνο προς όφελος των παραγωγών, αλλά κυρίως των απλών καταναλωτών. (Κουκουργιάννης, 1985)

2.3. ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

Τα αγροτικά οικοσυστήματα, έχουν ως πρωταρχικό στόχο τους τη μεγιστοποίηση της πρωτογενούς παραγωγής. Αυτή η μεγιστοποίηση, όμως, πραγματοποιείται με λανθασμένο τρόπο. Κυρίως, οι τεχνολογικά αναπτυγμένες χώρες χρησιμοποιούν με βάνανσο τρόπο τους φυσικούς πόρους του πλανήτη μας, όπως είναι η ενέργεια το νερό και το έδαφος, χωρίς όμως να πραγματοποιείται αποτελεσματική ανακύκλωση της ύλης. Αυτό έχει ως συνέπεια, τη συνεχή υποβάθμιση των οικοσυστημάτων.

Αρχικά, η χώρα μας αναλωνόταν στη συνεχή χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, με αποτέλεσμα να πραγματοποιούνται διαταραχές στα οικοσυστήματα, μόλυνση των υπόγειων υδάτων, αλλά και διάφοροι κίνδυνοι από τα υπολείμματα επιβλαβών ουσιών, όπως τα νιτρικά άλατα στα προϊόντα .

Οι Έλληνες πολίτες, τα τελευταία χρόνια, αντιδρούν σε αυτή την κατάσταση και είναι άκρως ευαισθητοποιημένοι όσον αφορά τα θέματα του περιβάλλοντος. Αγωνιούν καθημερινά, για τους κινδύνους από τη χρήση φυτοφαρμάκων, ενώ δε διστάζουν να ασκήσουν πίεση για προσαρμογή της ελληνικής γεωργίας σε συστήματα πιο φιλικά στο περιβάλλον και κατ'επέκταση και στον άνθρωπο. Γι' αυτό το λόγο, πολλοί γεωργικοί συνεταιρισμοί επιθυμούν να εφαρμόσουν συστήματα ολοκληρωμένης γεωργίας και δενδροκομίας με την απόκτηση συστημάτων καταπολέμησης ορισμένων εντόμων.

Επιπρόσθετα, μπορούμε να πούμε πως μέσω της ολοκληρωμένης δενδροκομίας πραγματοποιείται η αύξηση της παραγωγής περισσότερο ποιοτικά παρά ποσοτικά. Η ολοκληρωμένη δενδροκομία έχει τύχει εφαρμογή τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη, ενώ η επιτυχημένη εφαρμογή της μεταφέρεται σιγά-σιγά και στον Ελλαδικό χώρο.

Η βιολογική ή αλλιώς οργανική καλλιέργεια έχει καταφέρει να αναπτύξει, με την πάροδο του χρόνου, ένθερμους υποστηρικτές στις χώρες της Ευρωπαϊκής

Ένωσης αλλά και στη χώρα μας. Ολοένα και περισσότεροι παραγωγοί προτιμούν να προσφέρουν εναλλακτικές λύσεις παραγωγής μέσω της εισαγωγής νέων τεχνικών. Αυτές οι τεχνικές επιδιώκουν την καλλιέργεια φυτών χωρίς τη χρήση χημικών λιπασμάτων, παρασιτοκτόνων και ρυθμιστικών ουσιών, αλλά προτιμούν τη χρήση οικολογικών μεθόδων. Σε γενικές γραμμές, οι υποστηρικτές της βιολογικής οπωροκομίας θεωρούν τα λιπάσματα επικίνδυνες ουσίες και προτείνουν την κατάργησή τους.

Τα βιολογικά προϊόντα, αν και, κοστίζουν περισσότερο στην αγορά είναι υψηλότερης θρεπτικής αξίας λόγω της φυσικής τους καλλιέργειας. Ωστόσο, πολλοί παραγωγοί στην Ελλάδα δεν είναι πρόθυμοι να ασχοληθούν με τη βιολογική καλλιέργεια, γιατί μειώνεται η απόδοσή τους και το κοινό πολλές φορές δεν είναι πρόθυμο να ανταποκριθεί στις αυξημένες τιμές των προϊόντων.

Για τους ειδικούς, η βιολογική καλλιέργεια αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση παραγωγής οικολογικού προσανατολισμού. Το σύστημα αυτό οργάνωσης και λειτουργίας της γεωργικής πράξης σέβεται τη φύση και είναι πρόθυμο να συνεργαστεί μαζί της.

Επιπλέον, η βιολογική γεωργία χρησιμοποιεί ήπιες τεχνικές καλλιέργειες και προϊόντα φυτοπροστασίας τα οποία δεν αποτελούν κίνδυνο για το περιβάλλον αλλά μια αξιοποίηση των σύγχρονων κατακτήσεων της επιστήμης, της εμπειρίας και της σύγχρονης παράδοσης. Βασίζεται, δηλαδή, σε μία διαφορετική φιλοσοφία σε σχέση με τη συμβατική γεωργία, η οποία επιδιώκοντας τη μεγιστοποίηση των αποδόσεων της χρησιμοποιεί μεγάλες ποσότητες χημικών λιπασμάτων και παρασιτοκτόνων.

Η χώρα μας παρουσιάζει ισχυρά πλεονεκτήματα όσον αφορά την ύπαρξη βιολογικών καλλιεργειών. Μερικοί παράγοντες που συμβάλουν θετικά στην ανάπτυξή τους είναι οι ήπιες κλιματολογικές συνθήκες, ο νησιωτικός χαρακτήρας, το ιδιόμορφο ανάγλυφο του εδάφους της και η οικογενειακής μορφής γεωργικές εκμεταλλεύσεις σε μικρές εκτάσεις.

Ιστορικά, η προσπάθεια για προώθηση βιολογικής καλλιέργειας άρχισε 15 χρόνια πριν από άτομα με εμπειρία κυρίως από το εξωτερικό . Ακόμα, όμως η βιολογική καλλιέργεια στη χώρα μας βρίσκεται σε νηπιακό επίπεδο, καθώς οι Έλληνες παραγωγοί αγνοούν ακόμα τις οικονομικές δυνατότητες και οι περισσότεροι γεωπόνοι δείχνουν μια δυσπιστία όσον αφορά τη βιωσιμότητα της. Επιπρόσθετα, δεν υπάρχει ουσιαστική ευαισθητοποίηση από την πλευρά της πολιτείας.

Στο εξωτερικό, οι προσπάθειες για την εισαγωγή της βιολογικής καλλιέργειας άρχισαν πριν περίπου από 23 χρόνια, από άτομα που είχαν μεγάλη εμπειρία στο θέμα της βιολογικής καλλιέργειας. Τα άτομα αυτά ίδρυσαν το 1985 το σύλλογο οικολογικής γεωργίας Ελλάδας, ο οποίος ουσιαστικά αποτελεί τον πρώτο πυρήνα ενημέρωσης, όσον αφορά τη βιολογική καλλιέργεια.

Στην Ελλάδα, σύμφωνα, με επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας ο αριθμός των βιοκαλλιεργητών ξεπερνά τους 600 ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό της έκτασης αυτών των καλλιεργητών εμφανίζεται στην Πελοπόννησο. Ενώ, η έκταση των βιοκαλλιεργειών στην Ελλάδα φτάνει 16,871 στ. γης σε έκταση, η αντίστοιχη έκταση των βιοκαλλιεργειών στη Μακεδονία φθάνει τα 549 στ. Χαρακτηριστικά, όπως αναφέρει ο αγροτικός συνεταιρισμός οργανικών καλλιεργειών (BIOΤΟΠ) στο Νομό Ημαθίας, καλλιεργούνται συστηματικά διάφορα είδη σιτηρών, ντομάτες, όσπρια, αμυγδαλιές, βερικοκιές, κερασιές, δαμασκηνιές, ροδακινιές και ακτινίδια.

Τα πιο διαδεδομένα καλλιεργούμενα είδη βιολογικής καλλιέργειας στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας, είναι η ελιά και ακολουθούν τα σιτηρά, το βαμβάκι και τα εσπεριδοειδή. Ενώ, λιγότερο διαδεδομένα παραμένουν τα αμπέλια για κρασί, φιστικιές, οι καρυδιές, οι συκιές και τα κηπευτικά.

Στη συνέχεια, της παρούσας μελέτης θα γίνει μια αναφορά σε δύο συγκεκριμένες βιοκαλλιέργειες της μηλιάς και της ροδακινιάς. Όσον αφορά, τα μηλοειδή, στην περιοχή κυρίως της Κεντρικής Μακεδονίας, παραμένουν μια

καλλιέργεια διαδεδομένη που ωστόσο απαιτεί μια διαρκή φροντίδα διαχείρισης στο βιολογικό τρόπο καλλιέργειάς τους. Στηρίζεται πιο πολύ στην παρατήρηση και λιγότερο στην επέμβαση. Ο παραγωγός αρχικά πριν αρχίσει τη βιολογική καλλιέργεια των μήλων πρέπει να προχωρήσει σε ορισμένα σημαντικά βήματα.

Αρχικά, πρέπει να αποφύγει τους ψεκασμούς ευρέων φασμάτων που εξολοθρεύουν ένα πλήθος από «βοηθούς» του αγρότη, όπως η τοποθέτηση ειδικών ξυλακίων στα δέντρα για την προστασία ωφέλιμων εντόμων. Επιπρόσθετα, δεν πρέπει οι αγρότες να προχωρούν σε υπερβολικές λιπάνσεις ακόμα κι αν αυτές γίνονται με βιολογικά μέσα. Ένα υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για λίπανση των μηλέων όπως είναι οι κοπριές οι οποίες πρέπει να χρησιμοποιούνται σε μετρημένες ποσότητες.

Επίσης, ο γεωργός έχει την υποχρέωση να περιποιείται τον κορμό των δέντρων για την αντιμετώπιση ορισμένων απειλών για τα δέντρα, όπως είναι οι λειχήνες. Τέλος, πρέπει να ψεκάζει τα δέντρα τακτικά με τα κατάλληλα φάρμακα, έτσι ώστε να αποφευχθούν σημαντικές ασθένειες, όπως το φουζικλάδιο, η μονήλια, ο τετράνυχος κ.α.

Όσον αφορά τη βιολογική καλλιέργεια των ροδάκινων ως προς την καλλιέργεια και την λίπανση τους ισχύουν και τα ίδια πράγματα όπως και στην καλλιέργεια των μηλέων.

Τα ροδάκινα, αποτελούν ένα από τα βασικότερα προϊόντα που καλλιεργούνται στη Κεντρική Μακεδονία και η εξαγωγή τους σε άλλες χώρες του εξωτερικού αποφέρουν ισχυρά κέρδη στους παραγωγούς. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει να τονιστεί ότι όσον αφορά τη βιολογική καλλιέργεια των ροδακίνων, δεν έχει νόημα αν δεν ακολουθείται από μία σωστή διαχείριση που θα αναγνωρίζει τις διάφορες αλληλεξαρτήσεις και θα τις ευνοεί (Γεωργική Τεχνολογία, Τεύχος 1, 1995).

Σύμφωνα, με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας κατά την 4ετία 1990-1994 ο αριθμός των δέντρων ροδακινιάς ακολουθεί μικρή αλλά σταθερή

ανοδική πορεία, ενώ κατά την 3ετία 1995-1998 ο αριθμός των καλλιεργούμενων δέντρων παρουσιάζει μικρή μείωση και η αντίστοιχη παραγωγή των ροδάκινων σε τόνους παρουσιάζει σε γενικές γραμμές συνεχή μείωση η οποία εντοπίζεται στην διετία 1997-1999(Υπουργείο Γεωργίας,2000).

Η ανάγκη για βιολογικά προϊόντα, με το πέρασμα του χρόνου, είναι συνεχώς πιο έντονη κι αυτό οφείλεται κυρίως στη μεταβολή των διεθνών οικονομικών δεδομένων, καθώς επίσης και στα εξής:

- Στην ανησυχία των καταναλωτών, όσον αφορά τη διατροφική του ασφάλεια και η ανάγκη τους για προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας και ποιότητας.
- Στην ανάγκη της ελληνικής αγροτικής παραγωγής να αντεπεξέλθει στα διεθνή πρότυπα.
- Στην ανάγκη επιβίωσης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.(Γεωργική Τεχνολογία, Τεύχος 1,1995).

Για να πετύχει, όμως, η μέθοδος της βιολογικής καλλιέργειας δεν είναι απαραίτητο μόνο να μη χρησιμοποιούνται χημικά λιπάσματα και φυτοφάρμακα, αλλά επίσης το έδαφος το οποίο καλλιεργούνται τα προϊόντα να είναι κατάλληλο. Λέγοντας κατάλληλο έδαφος, εννοούμε την αυτάρκειά του σε οργανική ουσία και θρεπτικά στοιχεία, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη γονιμότητα του εδάφους.

Επιπρόσθετα, απαιτείται η κατάλληλη χρήση καλλιεργητικών τεχνικών με βασική προτίμηση στα μικτά συστήματα γεωργίας, δηλαδή στη συνύπαρξη φυτικής και ζωικής παραγωγής στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Πρωταρχικοί στόχοι της βιολογικής γεωργίας, είναι η εναρμόνιση των σχέσεων μεταξύ εδάφους, φυτών, ζώων, ανθρώπων και βιόσφαιρας, έτσι ώστε τελικά να καλλιεργούνται προϊόντα κατάλληλα για τον άνθρωπο αλλά και ταυτόχρονα να προστατεύεται το περιβάλλον.

2.4. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Συνεχίζοντας, την ανάλυση του αγροτικού τομέα της Ελλάδας είναι αναγκαία η αναφορά σε ένα είδος τουριστικών δραστηριοτήτων, που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό να δώσουν εναλλακτική λύση στην απασχόληση των γεωργών και βελτίωση του εισοδήματός τους.

Με τον όρο αυτό, εννοούμε την τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό από άτομα που ασχολούνται στον πρωτογενή και στον δευτερογενή τομέα παραγωγής, αλλά και σε οικογενειακή ή συνεταιριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών και που έχει ως απώτερο σκοπό την ενίσχυση του εισοδήματος του αγρότη, αλλά και την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.

Η Ελλάδα διαθέτοντας πλούτο φυσικό έχει όλες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξή του. Ο περιηγητής έχει τη δυνατότητα να επιλέξει αυτή την εναλλακτική μορφή τουρισμού με σκοπό να θαυμάσει τις φυσικές ομορφιές μιας μη αστικής περιοχής, όπως είναι τα παρθένα δάση, οι σπηλαιολογικές πηγές και άλλα.

Επίσης, απαλλαγμένος από το άγχος της μεγαλούπολης και της συνεχούς αποξένωσής του στην πόλη, στην ύπαιθρο μπορεί να απολαύσει τον καθαρό αέρα, να βελτιώσει τη διατροφή του αλλά και να απολαύσει διαφόρων ειδών δραστηριότητες, όπως είναι η αγορά τοπικών προϊόντων, οι περίπατοι σε οικολογικά μέρη, η ορειβασία, η επίσκεψη σε ιστορικά μέρη, κ.ά.(Αποστολόπουλος, 2003)

Το Υπουργείο Γεωργίας, τα τελευταία χρόνια, προσπαθεί να προωθήσει την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στις ορεινές, κυρίως, περιοχές δίνοντας επιδόματα και άλλου είδους οικονομικών ενισχύσεων στους παραγωγούς για την πραγματοποίηση αγροτουριστικών δραστηριοτήτων και την αγροτική τους εκμετάλλευση. Γι' αυτό το λόγο, διοργανώνει σεμινάρια τα οποία μπορούν να παρακολουθήσουν οι αγρότες και οι αγρότισσες, έτσι ώστε να αποκτήσουν

επαγγελματική ικανότητα για να παρέχουν στους τουρίστες καλές υπηρεσίες και προϊόντα ποιότητας. Οι ίδιοι, συνεπώς, όντας σωστά ενημερωμένοι συμβάλλουν ουσιαστικά και εποικοδομητικά στη διατήρηση, προβολή και αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου τους.(Ζαχαράτος,1997)

Δεχόμενοι, λοιπόν, τον αγροτουρισμό ως την φιλοξενία του τουρίστα στο χώρο της αγροτικής επιχείρησης ή του νοικοκυριού πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία του αγροτουρισμού για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Διαμέσου του αγροτουρισμού αναπτύσσονται οικονομικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην αξιοποίηση των υποαπασχολούμενων πόρων της περιοχής.

Εκτός των άλλων, η αγροτική επιχείρηση-νοικοκυριό έχει τη δυνατότητα να αυξήσει τα εισοδήματά της από την πώληση παραδοσιακών προϊόντων τα οποία είναι ιδιαίτερος δημοφιλής στους τουρίστες. Παρά το γεγονός, ότι ο αγροτουρισμός εδραιώνεται μέσα στην επιχείρηση-νοικοκυριό, δίνει στην αγροτική επιχείρηση τη δυνατότητα να καθορίζει τις αναγκαίες υπηρεσίες που χρειάζονται οι επιχειρήσεις έτσι ώστε να αποκομίσει σημαντικά οφέλη για το σύνολο της περιοχής. Για να μην υπάρξουν όμως παρερμηνείες, πρέπει να τονίσουμε ότι η αύξηση του αγροτουρισμού δε μπορεί σε καμιά περίπτωση να υποκαταστήσει τη γεωργική δραστηριότητα, αλλά μπορεί μόνο να την συμπληρώσει και να εναρμονιστεί με αυτήν.(Τάτση, 1997).

Επίσης, κάνοντας μία γενική ανασκόπηση για τη συμβολή του αγροτουρισμού στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, πρέπει να αναφέρουμε πως ο ήπιος τουρισμός, ο πράσινος τουρισμός και ο αγροτουρισμός αποτελούν ήπιες μορφές τουρισμού που αντιπαρατίθενται στο μαζικό τουρισμό. Ένα ζήτημα, όμως, που συνεχίζει να υφίσταται είναι το κατά πόσο ο κόσμος είναι έτοιμος να δεχτεί μια τέτοιου είδους εναλλακτική μορφή τουρισμού.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι ο αγροτουρισμός ωφελεί αμφότερους και τους ντόπιους και τους ταξιδιώτες περιηγητές, προσφέροντας τους τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν τα ενδιαφέροντά τους συστηματικότερα με αρωγό τη φύση. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όμως, ο τουρισμός στις αγροτικές

περιοχές χαρακτηρίζεται από αρνητικές επιδράσεις τόσο στους κατοίκους όσο και στους περιηγητές.

Πολλές φορές, συναντάμε μια εχθρότητα και μία επιφυλακτικότητα των ντόπιων, οι οποίοι δεν επιβεβαιώνουν σε καμία περίπτωση το γνωμικό «Έλλην απόγονος του ξένιου Δία», αλλά αντιθέτως μέσα από την αρνητική τους στάση απέναντι στους περιηγητές ανασύρουν από τις στάχτες ξεπερασμένες απόψεις όπως «πας μη Έλλην βάρβαρος». Επίσης, μια αρνητική επίδραση του αγροτουρισμού είναι ο παραμερισμός των διαφόρων τοπικών γλωσσών και εθίμων και εισαγωγή μέσω του τουρισμού ξενόφερτων στοιχείων, τα οποία μπορεί να αλλοιώσουν την παραδοσιακή μορφή του τόπου.(Αποστολόπουλος και Γιάγκου,2003)

Σύμφωνα, με δηλώσεις του Υπουργού Γεωργίας Γεωργίου Δρυς η ελληνική γεωργία βρίσκεται στο κατώφλι μιας νέας εποχής ιδιαίτερα ανταγωνιστικής. Γι' αυτό το λόγο αποτελεί επιτακτική ανάγκη η αξιοποίηση των αγροτικών πόρων που διαθέτει η κάθε περιοχή. Η αξιοποίηση αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη συνεχή ενημέρωση εκπαίδευσης όσον αφορά τα γεωργικά ζητήματα. Μόνο έτσι, λοιπόν, θα μπορέσει να συντελεστεί μια ουσιαστική αναβάθμιση της ποιότητας ζωής του Έλληνα αγρότη.(ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ, Υπουργείο Γεωργίας,2000-2006)

Οι συνεχείς ανάγκες για προϊόντα υψηλής ποιότητας για τον καταναλωτή, όπως είναι τα βιολογικά προϊόντα, καθώς, και οι νέες τάσεις που συναντώνται στη διεθνή οικονομική πραγματικότητα, πρέπει να συμβαδίζουν με μία ανταγωνιστική ελληνική γεωργία και μια έγκυρη ενσωμάτωσή της στις νέες παγκοσμιοποιημένες διεθνείς αγορές. Η συνεχής προσπάθεια των παραγωγών βοηθάει τη χώρα να διευρύνει τις εξαγωγικές τις επιδόσεις, χωρίς να παραβλέπει το γεγονός ότι το κράτος πρέπει πάντα να βρίσκεται δίπλα στους αγρότες και να δίνει κίνητρα στους νέους αγρότες.

Ο γεωργός από μόνος του δεν έχει όλα εκείνα τα κατάλληλα μέσα, έτσι ώστε να αντεπεξέλθει στις καθημερινές πιέσεις της οικονομίας, γι' αυτό άλλωστε

και χρειάζεται μια ώθηση από το κράτος με τελική επιδίωξη να προσφέρει βελτιωμένα ποιοτικά προϊόντα στους καταναλωτές.

Επιπλέον, οι εκάστοτε κυβερνήσεις δεχόμενες κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ενίσχυση του αγροτικού τομέα, οφείλει να τα χρησιμοποιεί για την ενίσχυση του εισοδήματος των παραγωγών, έτσι ώστε να αμβλυνθούν οι ανισότητες ανάμεσα στους κατοίκους των αστικών και αγροτικών περιοχών.

Θα πρέπει να τονιστεί, ιδιαιτέρως, ότι στόχος όλων επιβάλλεται να είναι η διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς κάθε τόπου. Η αγροτική προστασία, ως είναι από εδώ και στο εξής, μέλημα και των πολιτών, αλλά και του κράτους, με στόχο να διατηρηθούν οι αγροτικές δραστηριότητες, κυρίως στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, και να αναστραφούν οι δυσμενείς τάσεις εγκατάλειψης της υπαίθρου από μεγάλο μέρος του πληθυσμού.

Επίσης, διαμέσου της οικονομικής ενίσχυσης των αγροτών αυτοί θα έχουν τη δυνατότητα να εφοδιαστούν με το κατάλληλο υλικό, έτσι ώστε να επιτύχουν καλύτερη διαχείριση των εκμεταλλεύσεων τους όσο και για να έχουν ευκολότερη πρόσβαση στις αναγκαίες βάσεις πληροφοριών.(Κουφάκης,1985)

Συνοψίζοντας, πρέπει να τονίσουμε ότι η βιολογική γεωργία δεν πρέπει να αποτελεί φαινόμενο των καιρών ούτε ιδιορρυθμία κάποιων ατόμων, αλλά πρέπει να είναι το μέλλον της γεωργίας το 1995. Η βιολογική καλλιέργεια, αποτελεί ένα σύστημα αξιών και αντιλήψεων σχετικά με την απασχόληση, τον ελεύθερο χρόνο, την οργάνωση του αγροτικού νοικοκυριού, την τεχνολογική πρόοδο, την αισθητική, τη μεταποίηση, τη συσκευασία και την εμπορία. Είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που επεκτείνεται και στα τρία στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.(Γεωργική Τεχνολογία,1995).

2.5. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Με τον όρο αγροτικό συνεταιρισμό, εννοούμε την οργάνωση η οποία έχει ως σκοπό να βελτιώνει την αποδοτικότητα της συνεταιριστικής κίνησης. Υπάρχουν 2 κατηγορίες συνεταιρισμών: οι πρωτοβάθμιοι και οι δευτεροβάθμιοι . Οι δραστηριότητες των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών εκδηλώνονται κυρίως μέσα σε ένα συγκεκριμένο χώρο τον οποίο υπάρχει μέσα στα όρια ενός δήμου ή μιας κοινότητας.

Υπάρχουν, όμως, και συνεταιρισμοί που ειδικεύονται κυρίως στη μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων που έχουν επεκτείνει τη δράση τους σε άλλες κοινότητες. Ανάμεσα στις δραστηριότητες των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών είναι η προμήθεια γεωργικών εφοδίων, η λειτουργία εγκαταστάσεων όπως η ελαιουργία, κ.ά., η εμπορία γεωργικών προϊόντων, η αγροτική πίστη, η αποθήκευση και άλλες δραστηριότητες.

Οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί χωρίζονται σε 4 κατηγορίες:

- Πιστωτικοί
- Πωλήσεως
- Παραγωγής και επεξεργασίας
- Διαφόρων σκοπών

Στο νομό Ημαθίας υπάρχουν 116 συνεταιρισμοί, αλλά από τη στιγμή που μπήκε η χώρα μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν αλλάξει οι κανονισμοί και ορισμένοι από αυτούς δεν πληρούν μια σειρά από διεθνείς κανονισμούς που αφορούν τις αρχές του συνεργατισμού. Από αυτούς τους 116 συνεταιρισμούς οι 27 είναι πιστωτικοί, οι 3 κτηνοτροφικοί, οι 2 αμπελουργικοί και οι υπόλοιποι 84 γεωργικοί (ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ,1999).

Από τους 84 οι 25 είναι αναγνωρίσιμοι και είναι οι ακόλουθοι:

- ΕΑΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
- ΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
- ΑΣ ΑΓΓΕΛΟΧΩΡΙΟΥ
- ΑΜΜΟΥ-ΝΕΟΥ ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ
- ΒΕΡΟΙΑΣ-ΝΕΑ ΑΛΦΑ
- ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ-ΔΗΜΗΤΡΑ
- ΑΣ ΔΙΑΒΑΤΟ-ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
- ΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
- ΑΣΕΠΟΠ ΝΑΟΥΣΑΣ
- ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΜΕΛΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ
- ΑΣ ΚΟΥΛΟΥΡΑΣ
- ΑΣ ΚΕΦΑΛΟΨΩΡΙΟΥ
- ΑΣ ΜΑΚΡΟΧΩΡΙΟΥ
- ΑΣ ΜΑΚΡΟΧΩΡΙΟΥ ΒΕΡΟΗ
- ΑΣ ΜΑΚΡΟΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΟΔΟΣ
- ΑΣ ΜΑΚΡΟΧΩΡΙΟΥ ΤΙΜΙΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ
- ΑΣ ΜΕΛΙΚΗΣ
- ΑΣ ΜΕΣΗΣ

- ΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
- ΑΣ ΞΕΧΑΣΜΕΝΗΣ
- ΑΣ ΦΥΤΙΑΣ
- ΑΣ ΠΑΛΛΑΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ
- ΑΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΑΣΟ ΒΕΡΟΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗ

Όλοι οι παραπάνω συνεταιρισμοί αποτελούνται από παραγωγούς.

2.6. ΠΟΛΥΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΑΓΡΟΤΙΣΣΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες, η γυναίκα της υπαίθρου βιώνει μια μεταβατική περίοδο εξαιτίας των αλλαγών που συντελούνται στην καθημερινότητά της. Η Ελληνίδα αγρότισσα κατέχει επίσης πολλούς ρόλους. Δεν είναι μόνο η γυναίκα που πηγαίνει στα χωράφια και προσπαθεί να συνεισφέρει στο αγροτικό εισόδημα αλλά επίσης είναι η μητέρα, η σύζυγος και αυτή που συμμετέχει στα κοινά για τη λήψη των αποφάσεων εκείνων που θα συμβάλλουν θετικά στο καλό του τόπου της.

Με τη συμβολή της καθορίζει την επιβίωση της οικογενειακής αγροτικής εκμετάλλευσης και με την πολλαπλή της δραστηριότητα ενισχύει την εθνική οικονομία. Η αξιοποίηση των γυναικείων αγροτικών χεριών πρέπει να αποτελεί μείζον ζήτημα για τις εκάστοτε κυβερνήσεις, ενώ η πολυδραστηριότητα θα πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί μια διέξοδο για την ίδια έτσι ώστε να αυτονομηθεί οικονομικά και να αποκτήσει μια ισχυρή επαγγελματική ταυτότητα. Με αυτόν τον τρόπο θα ισχυροποιηθεί το κοινωνικό της πρόσωπο και θα αυξηθεί το εισόδημα της οικογενείας της.

Διεθνώς, υπάρχουν οργανισμοί που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό να ενθαρρύνουν τη δραστηριότητα των γυναικών της υπαίθρου όπως ο ESCAP και ο FAO. Βασικό μέλημα αυτών των δύο οργανισμών είναι η ενίσχυση του εισοδήματος των αγρότισσων. Στη χώρα μας, η Γενική Γραμματεία Ισότητας, έχει σκοπό να ενισχύσει τη συμμετοχή των γυναικών του αγροτικού χώρου σε συνεταιρισμούς, συλλόγους κ. ά.

Δυστυχώς, ακόμα, και στις μέρες μας η γυναίκα της υπαίθρου είναι εγκλωβισμένη στο νοικοκυριό της στερούμενη προσωπικού εισοδήματος και χωρίς να έχει τη δυνατότητα να ασχοληθεί με άλλες δραστηριότητες εκτός από τις «αγγαρείες του σπιτιού». Ο περιορισμός αυτός της Ελληνίδας αγρότισσας στο χώρο του νοικοκυριού έκανε επιτακτική την ανάγκη για δημιουργία αγροτουριστικών συνεταιρισμών.

Αυτοί οι συνεταιρισμοί, έχουν ως στόχο την κατάργηση του αδιεξόδου της Ελληνίδας αγρότισσας. Σε αυτούς τους συνεταιρισμούς οι γυναίκες κατασκευάζουν παραδοσιακά εδέσματα του τόπου τους, είδη χειροτεχνίας κ. ά. Το εισόδημα που αποκτά η Ελληνίδα αγρότισσα μέσα σε αυτούς τους συνεταιρισμούς αποτελεί συμπληρωματικό εισόδημα του γεωργικού εισοδήματος ενώ την βοηθάει να γίνει αυτόνομη και να μπορεί να σταθεί και μόνη στα πόδια της.

Επιπρόσθετα, ο αγροτουρισμός αποτελεί μια απασχόληση για την Ελληνίδα αγρότισσα. Χάρη σε αυτήν αναπτύχθηκαν οι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί στον Ελλαδικό χώρο. Κάθε συνεταιρισμός έχει ένα κεντρικό γραφείο που είναι υπεύθυνο για τη διαφήμιση του συνεταιρισμού, το κλείσιμο των δωματίων για τους τουρίστες, την αναζήτηση τουριστών για να διαμένουν στα καταλύματα και τέλος, το γραφείο αυτό είναι υπεύθυνο για τους διάφορους διακανονισμούς δηλαδή για τον τρόπο με τον οποίο θα πληρώσει ο τουρίστας.

Αυτή η διαδικασία ακολουθείται, κυρίως, για να αποφεύγουν τα μέλη να ψάχνουν μόνοι τους τουρίστες για να διαμένουν στον αγροτουριστικό συνεταιρισμό και επίσης για να ενδυναμωθεί το πνεύμα του συνεργατισμού.

Πέρα από τη συμμετοχή των γυναικών της υπαίθρου στους αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς, στις άλλες δραστηριότητες του δημοσίου βίου η κινητικότητα της είναι περιορισμένη. Πολλές φορές, είναι αναγκασμένη να συνδυάσει την εργασία στο σπίτι με την εργασία στο δημόσιο τομέα χωρίς να της χορηγείται κοινωνική ασφάλιση και ικανοποιητικός μισθός. Δεν επικρατεί άδικα η αντίληψη ότι για ίδια εργασία ο άντρας πληρώνεται παραπάνω χρήματα από ότι η γυναίκα.

Η πλειοψηφία των γυναικών του αγροτικού χώρου είναι υπεύθυνη για την επιβίωση του νοικοκυριού, το μεγάλωμα των παιδιών και την αναπαραγωγή της οικογενειακής εκμετάλλευσης χωρίς να αμείβεται. Ανήκει με αυτόν τον τρόπο στα «συμβοηθούντα» και μη αμειβόμενα μέλη της αγροτικής οικογένειας. (Αποστολόπουλος και Γιάγκου, 2003). Αυτές οι γυναίκες, στην

πλειοψηφία τους δεν αποκτούν επαρκή μόρφωση και πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους τους αρμόδιους φορείς, ότι η εκπαίδευση αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για τη βελτίωση της κοινωνικής θέσης της γυναίκας και την τόνωση της αυτοπεποίθησής της. Μόνο ένα μικρό ποσοστό γυναικών του αγροτικού χώρου, που έχουν αποκτήσει επαρκή μόρφωση έχουν τη δυνατότητα να απασχοληθούν σε δημόσιες υπηρεσίες, τράπεζες και αλλού.

Σχετικά με τη συμμετοχή των γυναικών της υπαίθρου στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, θα πρέπει να τονίσουμε την ύπαρξη ορισμένων προγραμμάτων που έχουν ως κύριο μέλημά τους την ενθάρρυνση των αγροτισσών. Ένα ενδεικτικό πρόγραμμα, είναι του Υπουργείου Γεωργίας που αφορά την αγροτική οικιακή οικονομία και την εξωαγροτική επαγγελματική κατάρτιση των αγροτισσών. Άλλα προγράμματα, είναι το πρόγραμμα της Λαϊκής Επιμόρφωσης για τον αγροτικό χώρο καθώς και μια σειρά προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των αγροτισσών που διοργανώνονται από φορείς αρμόδιους για τα αγροτικά ζητήματα, όπως το ΕΛΚΕΠΑ και η ΠΑΣΕΓΕΣ.

Συμπερασματικά, μπορούμε να τονίσουμε τη σημασία της πολυδραστηριότητας των γυναικών της υπαίθρου. Αυτές οι γυναίκες μέσα από συλλογικές δραστηριότητες (αγροτικοί συνεταιρισμοί), μπορούν να κατοχυρώσουν ένα επάγγελμα που θα τους παρέχει ασφαλιστική κάλυψη, ικανοποιητικές αποδοχές, μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων κ.ά.(Σαμαράς,1994).

2.7. ΝΕΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ

Βρισκόμαστε στην αρχή μιας νέας περιόδου για την ελληνική γεωργία. Ήδη, το Υπουργείο Γεωργίας τα τελευταία χρόνια λαμβάνει μέτρα στήριξης αγροτικής παραγωγής, ενώ αντιμετωπίζει τον αγρότη ως ένα ενεργό πολίτη που συμμετέχει παραγωγικά στην αναβάθμιση του επαγγέλματός του και όχι ως ένα περιθωριοποιημένο κοινωνικά και πολιτικά πολίτη της υπαίθρου. Δίνει κίνητρα στους νέους αγρότες έτσι ώστε να εξελιχθούν σε επαγγελματίες ικανούς να διατηρήσουν υψηλό το γόητρο της ελληνικής γεωργίας.

Επίσης, εκδίδει σε τακτά διαστήματα οδηγούς επενδύσεων για τους νέους αγρότες, με τους οποίους τους δίνει χρηστικές οδηγίες ώστε να αποφευχθούν χρονοβόρες και άσκοπες ενέργειες που θα τους στοιχίσουν χρόνο και χρήμα. Δύο βασικά κίνητρα για τους νέους αγρότες, τα οποία θα αναλυθούν στη συνέχεια, είναι η εφάπαξ χρηματοδότηση και το χαμηλότοκο δάνειο που έχουν την δυνατότητα να λαμβάνουν στην αρχή της προσπάθειάς τους. (Νεοι αγρότες, 1999)

Όσον αφορά, τον όρο εφάπαξ πριμοτοδότηση εννοούμε τα χρήματα που δαπανεί αρχικά ο νέος αγρότης για την αγορά βασικού μηχανολογικού εφοπλισμού που είναι απαραίτητος για την έναρξη της λειτουργίας της εκμετάλλευσης. Επίσης, εννοούμε τις δαπάνες για την εγκατάσταση φυτειών προωθημένων ειδών και ποικιλιών, αγοράς ζωικού κεφαλαίου και αναπαραγωγής, επισκευής σταυλικών εγκαταστάσεων για την καλή διαβίωση των ζώων της εκμετάλλευσης. Καθώς και για την επισκευή παλαιάς κατοικίας για την βελτίωση των όρων εγκατάστασης και διαβίωσης του νέου αγρότη. Τα χρήματα που δέχεται ο νέος αγρότης προέρχονται από κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τη χώρα μας και φθάνουν στα χέρια του μετά από κάποιες απαραίτητες διαδικασίες.

Επιπρόσθετα, ο νέος αγρότης είναι σε θέση να πάρει δάνειο από την τράπεζα εάν κριθεί οριστικά δικαιούχος και το Ελληνικό Δημόσιο θα καλύψει ένα μέρος του κόστους του δανείου. Τα τραπεζικά δάνεια έχουν χαμηλό επιτόκιο για να

διευκολύνουν το νέο αγρότη, ενώ ανάλογα με το Δήμο ή την Κοινότητα στην οποία κατοικεί δέχεται διάφορες μορφές επιδοτήσεων. (Νεοι αγρότες, 1997)

Σε γενικές γραμμές δικαιούχοι για την πριμοδότηση 1^{ης} εγκατάστασης θεωρούνται οι νέοι και οι νέες :

- Που έχουν εγκατασταθεί για πρώτη φορά σαν γεωργοί στη δική τους γεωργική εκμετάλλευση από τις 15/10/2001 έως και 20/8/2002.
- Οι οποίοι, την ημερομηνία της πρώτης τους εγκατάστασης, δεν είχαν ξεπεράσει ηλικιακά τα 40 χρόνια.
- Που κατοικούν μόνιμα σε Δήμο ή Κοινότητα που δεν ξεπερνά τους 50000 κατοίκους και δεν βρίσκεται στο Ν. Αττικής με εξαίρεση ορισμένες περιοχές όπως η Ύδρα, οι Σπέτσες κ.α.
- Οι οποίοι μέσα σε 3 έτη από την ημερομηνία της 1^{ης} του εγκατάστασης να έχουν ως ταμείο ασφάλισης τον ΟΓΑ.
- Οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια- μαθήματα που διοργανώνει το Υ.Γ. διάρκειας 150-300 ωρών.
- Οι οποίοι τουλάχιστον για 10 χρόνια να τηρούν τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής και να διατηρούν απλοποιημένη λογιστική.

Αντιθέτως, δεν μπορούν να κριθούν δικαιούχοι όσοι δεν έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους, όσοι δεν είναι Έλληνες υπήκοοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπηρετούν την στρατιωτική τους θητεία και όσοι έχουν προβλήματα με το νόμο και εκτίουν την ποινή φυλάκισης ή εκκρεμούν εις βάρος τους ποινικές διώξεις.

Τέλος, το ύψος της ενίσχυσης τους σχετίζεται με διάφορες παραμέτρους, όπως ο τόπος μόνιμης κατοικίας αν πρόκειται δηλαδή για ορεινή περιοχή, μειονεκτική ή κανονική, την οικονομική βιωσιμότητα της γεωργικής εκμετάλλευσης και της απασχόλησης στην εκμετάλλευση (ατομική – συζύγου).

Β' ΜΕΡΟΣ

1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ

Η ευρύτερη περιοχή του Νομού Ημαθίας παρουσιάζει πολλές δραστηριότητες και στους τρεις τομείς της οικονομίας (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή), που έχουν να κάνουν κυρίως με την παραγωγή αγροτικών προϊόντων, τη μεταποίησή τους, τη συσκευασία και την εμπορία τους. Γι' αυτό το λόγο, σε ολόκληρο το νομό έχουν αναπτυχθεί πολλές υποστηρικτικές μονάδες αυτών των υποδομών, όπως κονσερβοποιία, κ.ά.

Ένα, επίσης, στοιχείο που προσδιορίζει το Ν. Ημαθίας είναι η εξόρυξη και η κατεργασία του πράσινου και λευκού μαρμάρου, το οποίο είναι γνωστό για την ποιότητά του σε όλο τον κόσμο. Ο κλάδος, όμως, που διαφαίνεται ότι θα έχει τις μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης στην περιοχή είναι ο τομέας του τουρισμού, ο οποίος με τη δημιουργία των βασικών υποδομών θα μπορέσει να αποφέρει ένα ισχυρό συμπληρωματικό εισόδημα στην τοπική οικονομία.

Υπάρχει μια πληθώρα τουριστικών πόλων έλξης στο Ν. Ημαθίας, που καταδεικνύει τις πραγματικές δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής. Μερικά τουριστικά θέλγητρα που προσελκύουν πολλούς τουρίστες καθημερινά είναι η ύπαρξη των δύο χιονοδρομικών κέντρων, που υπάρχουν στην περιοχή του Σελίου και των 3-5 πηγαδιών των σπουδαίων αρχαιολογικών χώρων (Βεργίνα), των μεγάλων Μακεδονικών τάφων, των Βυζαντινών εκκλησιών της Βέροιας, των καταπράσινων παρυφών του Βερμίου, κ.ά.

Στους τομείς που πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία για τη μεγαλύτερη τουριστική αξιοποίηση της περιοχής είναι ο τομέας της ύδρευσης-άρδευσης. Επίσης, επειδή ο Ν. Ημαθίας είναι πλούσιος σε υδάτινους πόρους, θα πρέπει να αξιοποιηθεί ο τομέας της ενέργειας και του υδάτινου πλούτου έτσι ώστε να συμβάλει στην ανάπτυξη της κατάλληλης υποδομής για την παραγωγή ενέργειας, του τομέα οδοποιίας, του ανθρώπινου εργατικού δυναμικού και των τηλεπικοινωνιών (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΜΑΘΙΑΣ Α.Ε, 2000.).

Παρεμβάσεις σχετικά με τον αγροτουρισμό μπορούν να υλοποιηθούν με βάση τα επιχειρησιακά προγράμματα: Αγροτική ανάπτυξη και ανασυγκρότηση της υπαίθρου, κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER PLUS και διάφορα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα.

2. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ.

Από το Υπουργείο Γεωργίας έχουν επιλεγεί 40 περιοχές στην Ελλάδα για την εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης. Μία από αυτές τις περιοχές είναι και ο Νομός Ημαθίας. Για την υλοποίηση των παραπάνω προγραμμάτων ανάπτυξης έχει τοποθετηθεί μία σειρά από αναπτυξιακές εταιρείες εγκατεστημένες στο νομό για την εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.

Στόχοι του προγράμματος είναι η όσο το δυνατό μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα της αγροτικής παραγωγής, η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου και η διατήρηση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Προκειμένου, λοιπόν, να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι καλούνται ορισμένα φυσικά και νομικά πρόσωπα, όπως είναι οι αγρότες και οι διάφοροι συλλογικοί φορείς, να αναπτύξουν διάφορες τουριστικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες για να επενδύσουν στη μεταποίηση και εμπορία δασοκομικών προϊόντων και γενικά για να αναδείξουν και να προστατέψουν το περιβάλλον της περιοχής. Οι φορείς αυτοί δέχονται επιχορηγήσεις για να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους, οι οποίες κυμαίνονται μεταξύ 60-100%, ανάλογα με τη δράση και το φορέα.

Επίσης, δύο βασικοί στόχοι των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης του Ν. Ημαθίας είναι η προστασία του αγροτικού εισοδήματος και η εξασφάλιση ικανοποιητικού βιοτικού επιπέδου στους γεωργούς, καθώς και η συγκρότηση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές και η μείωση των ανισοτήτων ανάμεσα σε αυτές και στα μεγάλα αστικά κέντρα. Οι παραπάνω στόχοι μπορούν να υλοποιηθούν μέσω της προώθησης της παραγωγής και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων με τεχνικές φιλικές προς το περιβάλλον, καθώς επίσης και με

δραστηριότητες που θα συμβάλουν στη διάδοση της πληροφόρησης και των γνώσεων στον αγροτικό τομέα (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΜΑΘΙΑΣ Α.Ε.,2000).

Πιο συγκεκριμένα, θα αναφερθούμε σε ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα το οποίο έχει συσταθεί για την περίοδο 2000-2006 και αποτελεί μια πρωτοβουλία του αγροτικού τομέα. Το πρόγραμμα αυτό καλείται LEADER PLUS και θέτει δύο αναπτυξιακούς στόχους. Ο πρώτος στόχος, είναι η ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών, ενώ ο δεύτερος στόχος είναι η μεγαλύτερη προσπάθεια για άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλες τις κλίμακες της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER PLUS εφαρμόζεται σε ορεινές και νησιωτικές περιοχές στις οποίες παρουσιάζεται μεγαλύτερη κοινωνική και οικονομική στέρηση μεταξύ των αγροτικών περιοχών της χώρας. Στο Νομό Ημαθίας υπάρχουν περιοχές, όπου έχουν χαρακτηριστεί ορεινές και αποτελούν την περιοχή παρέμβασης της LEADER PLUS. Ενδεικτικά το πρόγραμμα εφαρμόζεται σε ορισμένους Δήμους, όπως είναι ο Δήμος Βεργίνας, ο Δήμος Βέροιας, ο Δήμος Δοβρά, ο Δήμος Μακεδονίδος και ο Δήμος Νάουσας.

Η LEADER PLUS έχει λάβει μία σειρά από μέτρα που έχουν ως σκοπό τη μεγαλύτερη αγροτική ανάπτυξη. Τα μέτρα αυτά επιθυμούν να ευαισθητοποιήσουν και να ενημερώσουν τον πληθυσμό στα αγροτικά ζητήματα, να συμβάλουν στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού και στην αξιοποίηση των παραδοσιακών τεχνικών και χώρων (πατητήρια, κελάρια), στην προστασία και στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Νομού Ημαθίας μέσω της οικιστικής αναβάθμισης των περιοχών. Τέλος, τα μέτρα αυτά προωθούν τη διαπεριφερειακή συνεργασία μεταξύ περιοχών της Ελλάδας μέσω της ενίσχυσης του αγροτικού τουρισμού και της αξιοποίησης αγροτικών προϊόντων (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΜΑΘΙΑΣ Α.Ε.,2001.).

Ένα άλλο αναπτυξιακό πρόγραμμα είναι αυτό που έχει την επωνομασία «Αγροτική Ανάπτυξη, Ανασυγκρότηση της υπαίθρου 2006». Η αξιοποίηση των

συγκριτικών πλεονεκτημάτων, η ανάσχεση των φαινομένων οικονομικής αποδυνάμωσης και περιβαλλοντικής υποβάθμισης η εξασφάλιση απασχόλησης και εισοδήματος, η διασφάλιση της οικονομικής και της κοινωνικής συνοχής και η βελτίωση της ποιότητας ζωής είναι μερικοί από τους βασικούς στόχους του Ολοκληρωμένου Αναπτυξιακού Προγράμματος της Ορεινής Περιοχής Πιερών.

Στόχοι του ολοκληρωμένου αυτού προγράμματος είναι οι εξής:

- Εξάλειψη των εσωτερικών και εξωτερικών ανισοτήτων με τη δημιουργία ρεύματος ανθρώπων, χρημάτων, μορφωτικών αγαθών, πληροφοριών και βελτιώσεων της περιοχής των Πιερών.
- Διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος με την ορθολογική διαχείριση διαθεσίμων και με σεβασμό στη φύση και τις ανθρώπινες παραδόσεις.
- Αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων.
- Δημιουργία διαφόρων ενεργειών και μέτρων εισροής πόρων στην περιοχή, στη λογική της ολοκληρωμένης ανάπτυξης ορεινού χώρου.
- Αναγνώριση, σεβασμός και ανάδειξη των ιστορικών και πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων της περιοχής.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, προώθηση του εκσυγχρονισμού και των κοινωνικών υποδομών.

3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας η κατανομή πιστώσεων στην Κεντρική Μακεδονία στην οποία συμπεριλαμβάνεται και ο Ν. Ημαθίας φθάνει για το 2002 το ύψος των 2950000 €. Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται αναλυτικά στοιχεία και για τα υπόλοιπα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας.

Πίνακας 2: Κατανομή Πιστώσεων σε γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΟΣΟ (ΣΕ ΕΥΡΩ)
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	9650000
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2950000
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	5200000
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	4900000
ΗΠΕΙΡΟΥ	5000000
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	4600000
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	7500000
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	6000000
ΑΤΤΙΚΗΣ	448819
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	2400000
ΝΗΣΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	4000000
ΝΗΣΩΝ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	1500000
ΚΡΗΤΗΣ	6200000
ΣΥΝΟΛΟ	60348819

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, 2002.

Η Κυβέρνηση με τη βοήθεια της Ε.Ε. χρηματοδοτεί διάφορα ολοκληρωμένα προγράμματα που έχουν ως σκοπό την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Ένα συχνό φαινόμενο, που δυστυχώς παρατηρείται στη χώρα μας είναι οι τάσεις απομόνωσης που επικρατούν στις αγροτικές ορεινές περιοχές. Οι συνθήκες αυτές συντέλεσαν στη δημιουργία ενός ΠΕΠ, που έχει ως σκοπό την ανάδειξη των τοπικών πλεονεκτημάτων και τη δημιουργία βιώσιμων συνθηκών για τους τοπικούς αγροτικούς πληθυσμούς. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια εντάσσεται και το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης του Ανατολικού Βερμίου.

Σκοπός αυτού του προγράμματος είναι η αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής, καθώς και η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για ενίσχυση των εισοδημάτων των κατοίκων της περιοχής και τη μεγέθυνση των οικονομικών πόρων που διοχετεύονται στην περιοχή. Σε γενικές γραμμές, σκοπός του ΠΕΠ είναι η ανάπτυξη μιας δράσης και μίας δραστηριότητας που αποσκοπούν στην ανάπτυξη μιας περιοχής και ειδικότερα του Νομού Ημαθίας. (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΜΑΘΙΑΣ Α.Ε.,2000)

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει πώς εφαρμόζεται το πρόγραμμα στη Μακεδονία και ειδικότερα στους Νομούς Ημαθίας και Πέλλας.(ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΜΑΘΙΑΣ Α.Ε.)

Πίνακας 3: Εφαρμογή Προγράμματος στη Μακεδονία και ειδικότερα στους Νομούς Ημαθίας και Πέλλας

ΔΗΜΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ
ΝΑΟΥΣΑΣ	Όλος ο δήμος της Νάουσας εκτός της πόλης της Ναουσας
	Τμήμα του δ.δ. Αγ. Βαρβάρας- οικισμός Ασωμάτων
	δ.δ Γεωργιανών
	δ.δ Καστανέας
ΒΕΡΟΙΑΣ	δ.δ κάτω Βερμίου
	δ.δ Κουμαριάς
	δ.δ Ράχης
	δ.δ Τριπόταμου
ΔΟΒΡΑ	δ.δ. Φυτειάς

Πηγή: Αναπτυξιακή Ημαθίας Α.Ε., 2000.

Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης του Βερμίου περιλαμβάνει μία σειρά από μέτρα που έχουν ως σκοπό την αναβάθμιση της περιοχής. Ενδεικτικά θα γίνει μια αναφορά σε ορισμένα μέτρα, όπως οι διάφορες επενδύσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης.

Από την άλλη μεριά, δεν πρέπει να παραλείπονται και οι προσπάθειες που κάνουν άτομα με ειδικές ανάγκες, με σκοπό να δημιουργήσουν τη δική τους βιώσιμη μικρή επιχείρηση. Έχουν και αυτά τα άτομα δικαίωμα στη ζωή, γι' αυτό

το λόγο στην όλη τους προσπάθεια θα πρέπει να έχουν ως αρωγό τους ένα κοινωνικό κράτος, το οποίο δε θα επιδεικνύει ρατσισμό σε αυτά τα άτομα και δε θα τα περιθωριοποιεί. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως και όλοι οι άλλοι, πρέπει να πείθουν και να πείθονται και όχι να πειθαναγκάζουν και να πειθαναγκάζονται.

Το πρόγραμμα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας των ατόμων με ειδικές ανάγκες δημιουργείται σε συνεργασία του Υπουργείου Ανάπτυξης και της Γενικής Γραμματείας βιομηχανίας με κονδύλια που προέρχονται από το τρίτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην υποστήριξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας στα άτομα αυτά μέσω διαφόρων παροχών και χρηματικών ενισχύσεων για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Τα χρήματα αυτά χορηγούνται στα άτομα με ειδικές ανάγκες και τα βοηθούν να αναπτύξουν μια επιχειρηματική δράση σε ποικίλους τομείς, όπως ο τομέας της μεταποίησης του εμπορίου, των υπηρεσιών και του τουρισμού. (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΜΑΘΙΑΣ Α.Ε. 2000).

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι εκτός από τους δημόσιους φορείς, όπως είναι τα Υπουργεία Ανάπτυξης και Γεωργίας, πρωτοβουλίες, που έχουν ως σκοπό την ανάπτυξη της Ημαθίας, προωθούνται και από εταιρείες ιδιωτικού δικαίου, όπως είναι η «Αναπτυξιακή Ημαθία Α. Ε.». Η εταιρεία αυτή αποτελεί ένα φορέα που έχει ως βασικούς μετόχους τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση των Δήμων Βέροιας, Νάουσας, Αλεξάνδρειας και Ειρηνούπολης, καθώς και τις τρεις ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών της Βέροιας, της Νάουσας και της Αλεξάνδρειας.

Πρωταρχικός στόχος της εταιρείας αυτής είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ανάπτυξη του Νομού Ημαθίας μέσω της σύνταξης ολοκληρωμένων αναπτυξιακών μελετών, της ίδρυσης, σε συνεργασία με άλλους φορείς, θυγατρικών εταιρειών, της κατάρτισης και υλοποίησης επιμορφωτικών προγραμμάτων, καθώς και μέσω της συνεργασίας της εταιρείας με αρμόδιες υπηρεσίες, οργανισμούς κλπ.

Τέλος, η εταιρεία αυτή διεξάγει και έρευνες που απασχολούν το νομό, όπως για τα κτηνοτροφικά πάρκα του Νομού Ημαθίας, για το υδάτινο δυναμικό του, για τις κτιριακές υποδομές της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και για τη δημιουργία αναπτυξιακών δεδομένων του νομού.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου 609/2001 γίνεται προσπάθεια να υπάρξει ορθή χρήση των κοινοτικών ταμείων, καθώς επίσης καθορίζονται διαδικασίες καλής διαχείρισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Τα τελευταία χρόνια γίνονται διάφορες έρευνες από ειδικούς επιστήμονες, όπως είναι οι γεωργοκοινωνιολόγοι, με στόχο την εφαρμογή βελτιώσεων στη γεωργία. Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που επηρεάζουν, είτε θετικά, είτε αρνητικά την εφαρμογή αυτών των βελτιώσεων, όπως είναι το μέγεθος της γεωργικής εκμεταλλεύσεως, το γεωργικό εισόδημα, το μορφωτικό επίπεδο, το βιοτικό επίπεδο, η αξία των προϊόντων που πωλήθηκαν.

Όσον αφορά την ηλικία του γεωργού, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σχετικά με την προσπάθεια επίτευξης γεωργικών βελτιώσεων. Αρκετοί ερευνητές υποστηρίζουν πως όσο μεγαλύτερος είναι ένας γεωργός σε ηλικία, τόσο πιο δύσκολα προχωρά σε προσπάθειες βελτιώσεων των γεωργικών τους εκμεταλλεύσεων. Από την άλλη πλευρά, όμως, υπάρχουν ερευνητές που δε δέχονται ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ηλικία και στην εφαρμογή γεωργικών βελτιώσεων.

Στην Ελλάδα, στις μέρες μας, μέσω των κοινοτικών πλαισίων στήριξης, δίνονται κίνητρα στον αγρότη να προχωρήσει σε τεχνολογικές αλλαγές και σε αναβάθμιση του ήδη χαμηλού εισοδήματός του. Γεωργικές βελτιώσεις στη χώρα μας δεν πραγματοποιούνται μεμονωμένα από τους γεωργούς, αλλά και από υπηρεσίες γεωργικών εφαρμογών που βρίσκονται τοποθετημένες σε περιοχές ή κοινότητες με χαμηλό εισόδημα.

Διάφορες μορφές γεωργικών βελτιώσεων είναι για παράδειγμα η απολύμανση σπόρου των σιτηρών, η βελτίωση της ποικιλίας του σιταριού, η καταπολέμηση

των ασθενειών των φυτών με τη χρήση εντομοκτόνων και μηκυτοκτόνων φαρμάκων, η καταπολέμηση ασθενειών των ζώων, καθώς και η βελτίωση των χημικών λιπασμάτων και ζιζανιοκτόνων. Όπως είναι αυτονόητο οι γεωργικές αυτές βελτιώσεις δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν από όλους τους γεωργούς, διότι η εφαρμογή τους συνεπάγεται κάποιο οικονομικό κόστος.

Συνοψίζοντας, πρέπει να τονιστεί πως η εφαρμογή μιας βελτιώσεως είναι ανεξάρτητη από την εφαρμογή άλλων, ενώ τα οικονομικά κοινωνικά χαρακτηριστικά, καθώς και οι πηγές πληροφοριών επηρεάζουν διαφορετικά την εφαρμογή άλλων γεωργικών βελτιώσεων. Επίσης, το μέγεθος της καλλιεργήσιμης εκτάσεως, η καθαρή περιουσία και η ακαθάριστη πρόσοδος γεωργικής εκμεταλλεύσεως θεωρούνται τα πιο σημαντικά οικονομικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν την εφαρμογή γεωργικών βελτιώσεων.

Η συμμετοχή του γεωργού σε επίσημες οργανώσεις και ο τύπος της οικογένειας επηρεάζουν το βαθμό εφαρμογής της ομάδας των γεωργικών βελτιώσεων, ενώ η μόρφωση και η ηλικία του αρχηγού της οικογένειας δεν ξεχωρίζουν τους γεωργούς που εφαρμόζουν γεωργικές βελτιώσεις από αυτούς που δεν εφαρμόζουν (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, 1976).

Γ' ΜΕΡΟΣ

1. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με στατιστικές έρευνες ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα παραγωγής του Ν. Ημαθίας, βάσει απογραφής του 1991, ανέρχεται περίπου στα 18000 άτομα. Η επαγγελματική αποκατάσταση των κατοίκων του Ν. Ημαθίας όσον αφορά στα γεωργικά επάγγελα βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω βελτίωση.

Ιδιαίτερη παράδοση παρουσιάζει ο νομός όσον αφορά την καλλιέργεια ροδάκινων, καθώς καλύπτει το 80% της συνολικής έκτασης των δενδροειδών καλλιεργειών και είναι η σπουδαιότερη καλλιέργεια στην περιοχή, κυρίως για το λόγο ότι οι εξαγωγές ροδάκινων αποτελούν κύρια πηγή συναλλάγματος για το νομό και τη χώρα.

Άλλες διαδεδομένες καλλιέργειες στην περιοχή είναι η καλλιέργεια του βαμβακιού, των τεύτλων, των καλαμποκιών και του καπνού. Από τις άλλες δενδρώδεις καλλιέργειες, αυτή που έχει ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή είναι η καλλιέργεια της μηλιάς, αν και η έκτασή της κατά την τελευταία εικοσαετία μειώνεται συνεχώς.

Επιπλέον, η άμπελος αποτελεί σημαντική καλλιέργεια του νομού με έκταση περίπου 8000 στρ. ενώ υπάρχει και υποδομή μεταποίησης. Η έκταση των στρεμμάτων σταφυλιών μπορεί να διατηρηθεί στα ίδια επίπεδα και όχι να αυξηθεί, εάν γίνουν εντατικές προσπάθειες από τοπικούς φορείς του νομού μέσω της προβολής και διαφήμισης των ιδιόζουσων χαρακτηριστικών των οίνων της περιοχής. (www.imathia.gr/economy/gewrgia.htm)

Ακόμη, πρέπει να τονίσουμε ότι η καλλιέργεια των φρούτων της περιοχής Ημαθίας, είναι από τις κυριότερες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής.

Ιδιαίτερα, όμως, το βεροιιώτικο ροδάκινο αποτελεί την «καρδιά» της ελληνικής παραγωγής ροδάκινου.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται πίνακας όπου καταγράφονται οι καλλιεργούμενες εκτάσεις του Νομού Ημαθίας από το 1996-1998. Οι μεταπτώσεις που υφίστανται οι καλλιέργειες φρούτων από χρονιά σε χρονιά δεν πρέπει να μας παραξενεύουν καθώς σε μεγάλο βαθμό οφείλονται στην επίδραση καιρικών συνθηκών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Καταγραφή καλλιεργούμενων εκτάσεων

Καλλιεργούμενες εκτάσεις (σε στρέμματα)			
Είδος καλλιέργειας	1996	1997	1998
Ροδάκινα βιομηχανικά	90000	90000	90000
Ροδάκινα επιτραπέζια	60000	60000	60000
Νεκταρίνια	28000	28000	28000
Μήλα	22300	21800	21660
Αχλάδια	8100	8100	8200
Κεράσια	6280	6500	6800
Ακτινίδια	5150	5150	5250
Σπαράγγια	7000	7300	7500
Κηπευτικά (δίχως κάλυψη)	8352	9130	-
ΠΗΓΗ : Διεύθυνση Γεωργίας Ημαθίας			

Ο Ν. Ημαθίας θεωρείται ιδιαίτερα προνομιούχος σε σχέση με τους άλλους νομούς της χώρας κι αυτό οφείλεται σε μία πληθώρα λόγων που μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Στην ύπαρξη σημαντικής οικοτεχνικής υποδομής και εγκαταστάσεων, όπως ψυγεία, αποθηκευτικοί χώροι κτλ., καθώς και μηχανολογικός εξοπλισμός.
- Στην τεράστια εμπειρία κατά τη διαδικασία παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας, τόσο από τους τοπικούς παραγωγούς, όσο και από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

- Της εγγύτητας στους μεγάλους οδικούς κόμβους, όπως η Εγνατία Οδός και η ΠΑΘΕ (Αυτοκινητόδρομος), καθώς και η μικρή απόσταση από το λιμάνι και το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. (Διεύθυνση Γεωργίας Ημαθίας).

Τέλος, ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της Κεντρικής Μακεδονίας, με επίκεντρο τους Νομούς Πέλλας και Ημαθίας, είναι η συγκέντρωση κλάδων κονσερβοποιίας. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το βιομηχανικό ροδάκινο, που αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα των φρούτων, οδηγείται προς την μεταποίηση και καλλιεργούνται ετησίως περίπου 90000 στρ. στο Ν. Ημαθίας, ενώ για την βιομηχανική ντομάτα καλλιεργούνται περισσότερο από 10000 στρ. με ετήσια παραγωγή που αγγίζει τους 50000 τόνους.

Στο Ν. Ημαθίας υπάρχουν και λειτουργούν μια σειρά επιφανών επιχειρήσεων του κλάδου, όπως είναι η VENUS, η ALLME, η CON-VERI και το Βέρμιο-Νάουσα. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η ετήσια παραγωγή των επιχειρήσεων του Ν. Ημαθίας για τα έτη 1996-1998 (σε τόνους).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Ετήσια παραγωγή των επιχειρήσεων του Νομού Ημαθίας για τα έτη 1996-1998

Είδος καλλιέργειας	1996	1997	1998
Ροδάκινα βιομηχανικά	150.000	80.000	125.000
Ροδάκινα επιτραπέζια	110.000	37.000	55.000
Νεκταρίνια	60.000	18.000	30.000
Μήλα	80.000	80.000	70.000
Αχλάδια	18.000	9.000	15.000
Κεράσια	2.800	5.500	5.000
Ακτινίδια	12.000	3.800	7.000
Σπαράγγια	3.400	3.500	3.700
Κηπευτικά (δίχως κάλυψη)	16.589	15.710	-
ΠΗΓΗ : Διεύθυνση Γεωργίας Ημαθίας, 2000.			

2. ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ

Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις καταλαμβάνουν ένα σημαντικό κομμάτι της συνολικής έκτασης του Νομού Ημαθίας (Διευθυνση Γεωργίας Ν.Ημαθίας) και μπορούν να διακριθούν σε 4 κατηγορίες, όσον αφορά το φυτικό κεφάλαιο :

- Εκμεταλλεύσεις με αροτραίες καλλιέργειες
- Εκμεταλλεύσεις με μόνιμες καλλιέργειες
- Εκμεταλλεύσεις με οικογενειακούς λαχανόκηπους
- Εκμεταλλεύσεις με μόνιμα λιβάδια και βοσκότοπους

Όσον αφορά το ζωικό κεφάλαιο, οι εκμεταλλεύσεις του Νομού Ημαθίας διακρίνονται στις εξής κατηγορίες :

- Εκμεταλλεύσεις με βοοειδή
- Εκμεταλλεύσεις με προβατοειδή
- Εκμεταλλεύσεις με αιγοειδή
- Εκμεταλλεύσεις με χοίρους
- Εκμεταλλεύσεις με πουλικά
- Εκμεταλλεύσεις με κυψέλες μελισσών

• ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η εξάρτηση του ανθρώπου από τη φύση και η ιδιαίτερη σχέση μαζί της καθιστά τη γεωργία τρόπο ζωής. Χαρακτηριστικό, που διαφοροποιεί την κοινωνία των χωρικών από τους γεωργούς. Έτσι, ενώ μέχρι τότε η γεωργία ήταν μέσο συντήρησης και τρόπος ζωής, μετατρέπεται από τους γεωργούς σε κερδοφόρα επιχείρηση εφόσον μετατρέπεται η γη σε κεφάλαιο και οικονομικό αγαθό. Με αυτό τον τρόπο, αναπτύσσεται ο τομέας του αγροτικού χώρου και δημιουργείται η Αγροτική Οικιακή Οικονομία, η οποία αποδίδει μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης. Ο ρόλος της, είναι κυρίως εκπαιδευτικός και αφορά συγκεκριμένα την γεωργική εκπαίδευση, τον τρόπο διαχείρισης της γης και το σεβασμό στο περιβάλλον.

Επόμενο είναι, ότι με την ανάπτυξη της αγροτικής οικιακής οικονομίας οι στόχοι και οι τομείς δράσης της να αποτελέσουν μεγάλη σημασία για την ολοκληρωμένη τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη της ελληνικής υπαίθρου.

Με τον όρο τοπική ανάπτυξη εννοούμε την ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης, οριοθετημένης περιοχής ή ενός τόπου. Ενώ ο όρος περιφερειακή ανάπτυξη έχει ευρύτερη έννοια. Αφορά, κυρίως τις εδαφικές περιοχές που βρίσκονται μακριά από το κέντρο. Με τους δύο αυτούς όρους προστίθεται λόγω της αγροτικής οικιακής οικονομίας η ολοκληρωμένη ανάπτυξη. Δηλαδή, οι περιοχές αρχίζουν να αναπτύσσονται οικονομικά. Επομένως, αυξάνεται το οικογενειακό αγροτικό εισόδημα αυτών των περιοχών, βελτιώνονται οι συνθήκες διαβίωσης της αγροτικής οικογένειας, αρχίζουν να χρησιμοποιούν πιο σύγχρονη τεχνολογία και γίνεται όσο το δυνατόν καλύτερη οργάνωση και διαχείριση του αγροτικού νοικοκυριού. (Gidarakou, 1998)

Η επαύξηση του οικογενειακού γεωργικού εισοδήματος γίνεται με την μερική ενασχόληση των μελών της αγροτικής οικογένειας με άλλες επικερδείς δραστηριότητες, όπως βιοτεχνικές δραστηριότητες, αγροτουριστικές δραστηριότητες, κ.ά., παράλληλα πάντα προς την καθαρά γεωργική

ενασχόληση. Με αυτό τον τρόπο, μειώνονται η υποαπασχόληση των μελών της αγροτικής οικογένειας και ιδιαίτερα των αγροτισσών.

Ακόμα, στόχος της αγροτικής οικιακής οικονομίας είναι η ενθάρρυνση των γυναικών της υπαίθρου να προβαίνουν στη δημιουργία δικής τους Μικρό-Μεσαίας επιχείρησης, ώστε μέσου αυτής να εντάσσονται στην αμειβόμενη απασχόληση. Επίσης, με την παράλληλη παροχή μέτρων υποστήριξης, όπως οικονομικές ενισχύσεις, οργάνωση προσωρινών παιδικών σταθμών όπου αυτοί απαιτούνται και διάφορα άλλα οπότε είναι αναγκαία.

Τα μέλη της αγροτικής οικογένειας εξειδικεύονται και αποκτούν επαγγελματική κατάρτιση στον τομέα τους που συνδέεται άμεσα με την αγορά εργασίας. Επίσης, αναπτύσσεται ο κοινωνικός χαρακτήρας και βελτιώνεται η κοινωνία από πλευρά κοινωνιολογική και τέλος, αναπτύσσεται ο πολιτισμικός χαρακτήρας, αφού οργανώνονται κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Τα προγράμματα Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας του Υπουργείου Γεωργίας, αποτελούν σήμερα δυναμικά εξωσχολικά προγράμματα με κοινωνικό και οικονομικό περιεχόμενο. Βασική επιδίωξη τους, όπως προαναφέραμε είναι η ποιοτική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης της αγροτικής οικογένειας. Τα προγράμματα αυτά εφαρμόζονται στα κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης όλης της χώρας αλλά και τοπικά σε επίπεδο Δήμου ή κοινότητας ή οικισμού ή ακόμα και αγροτικού νοικοκυριού.

Τα κέντρα αυτά, που έχουν μετονομαστεί σε οργανισμούς «Δήμητρα», έρχονται να εφοδιάσουν ιδιαίτερα το νέο αγρότη, με νέες τεχνικές γνώσεις, νέες δεξιότητες και συνεχή πληροφόρηση για να δημιουργήσει τη δική του σύγχρονη αγροτική εκμετάλλευση ή επιχείρηση και να τον καταστήσει ικανό να πρωταγωνιστήσει στο ιδιαίτερα ανταγωνιστικό εσωτερικό και διεθνές περιβάλλον. (Υπουργείο Γεωργίας, 1993)

3. ΕΝΕΡΓΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ο αγροτικός τομέας διαθέτει ένα υψηλό ποσοστό σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια, όσον αφορά το εργατικό δυναμικό της περιοχής. Το εργατικό αυτό δυναμικό μπορεί να χωριστεί στις παρακάτω κατηγορίες:

- Μόνιμοι εργάτες
- Εποχιακοί εργάτες
- Άμισθοι εργάτες δηλαδή άτομα που απασχολούνται σε μία δραστηριότητα χωρίς να αμείβονται
- Νοικοκυρές οι οποίες έχουν ως σκοπό να ενισχύουν το οικογενειακό αγροτικό εισόδημα και απασχολούνται σε εκμεταλλεύσεις και γεωργικούς συνεταιρισμούς.

Τα μέλη του νοικοκυριού αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργού πληθυσμού στον αγροτικό τομέα, ενώ οι υπόλοιποι εργάτες με μικρότερο (μόνιμοι έπονται με μικρότερα ποσοστά). Όσον αφορά, τους εποχιακούς εργάτες δεν μπορούμε να έχουμε σαφή συμπεράσματα, καθώς τη μία στιγμή απασχολούνται στη μία εκμετάλλευση και την άλλη αλλάζουν χώρο εργασίας. Επομένως, ο αριθμός τους δεν έχει καταγραφεί από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία. Επιπρόσθετα, σχετικά με τους απασχολούμενους χωρίς αμοιβή πρέπει να τονίσουμε ότι κι αυτοί δεν έχουν σταθερό αριθμό.

Όλα όσα αναφέρθηκαν, παραπάνω μας οδεύουν στο συμπέρασμα ότι στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις συναντάμε κυρίως μέλη του νοικοκυριού και στη συνέχεια μόνιμους και εποχικούς εργάτες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, πολλοί εργάτες να αντιμετωπίζουν οξυμένα προβλήματα με συνέπεια να στρέφονται σε εξωαγροτικές δραστηριότητες ώστε να ενισχύσουν το εισόδημά τους.

4. ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Το εισόδημα των παραγωγών καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις επιδοτήσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Το πόσο της επιδότησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το γεωγραφικό διαμέρισμα στο οποίο αυτοί βρίσκονται, αλλά επίσης και από τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή τους. Το εισόδημα των αγροτών στην Κεντρική Μακεδονία και ειδικότερα στο Νομό Ημαθίας. Προέρχεται κατά κανόνα από τις εξής πηγές :

- Από τη γεωργία
- Από την εξωγεωργική αυτοαπασχόληση
- Από μισθούς
- Από ιδιοκτησία
- Τέλος από συντάξεις, κοινωνική ασφάλιση και άλλες μεταβιβάσεις

Επίσης, πρέπει να αναφερθούμε και στον όρο «αγροτικό εισόδημα». Ο όρος αυτός προκύπτει εάν στο γεωργικό εισόδημα προσθέσουμε τα εισοδήματα που προέρχονται από τον αγροτουρισμό της περιοχής (Νομός Ημαθίας), καθώς και από τα ημερομίσθια εκτός γεωργίας. Όσον αφορά, το αγροτικό εισόδημα του Νομού Ημαθίας πρέπει να τονισθεί ιδιαιτέρως ότι το Υπουργείο Γεωργίας δεν έχει δώσει ακριβή αριθμητικά στοιχεία που να προσδιορίζουν το ύψος του στην περιοχή

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της επίσημης Στατιστικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης το μέσο αγροτικό εισόδημα ανά εργαζόμενο στη γεωργία για το έτος 2002 στις 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μικρότερο κατά 3% από το 2001. Η χώρα μας είναι μία από τις 15 στην οποία παρατηρήθηκε αύξηση του εισοδήματος κατά 5%. (Ε.Σ.Υ.Ε.,1999)

5. ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΣΣΑΣ ΣΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ

Οι αγρότισσες του Νομού Ημαθίας είναι οι γυναίκες που εργάζονται σκληρά στις εκμεταλλεύσεις τους και σε μεγάλο ποσοστό δέχονται τη συμπάθεια και το σεβασμό από τους συζύγους τους, την τοπική κοινωνία και τους αρμόδιους φορείς. Πριν αρκετά χρόνια, οι άντρες αγρότες του Νομού Ημαθίας δεν εμπιστεύονταν εύκολα τις γυναίκες τους έτσι ώστε να τους μεταβιβάσουν την εκμετάλλευσή τους.

Με αυτό τον τρόπο, όμως, ο ρόλος της Ελληνίδας αγρότισσας δεν ήταν ενεργός. Στην εποχή μας, όμως, τα πράγματα έχουν αλλάξει. Η γυναίκα έχει χειραφετηθεί και αγωνίζεται για τα δικαιώματά της. Επιπρόσθετα, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των αγροτών επιτρέπει τη συμμετοχή των γυναικών στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Όταν τα ξένα εργατικά χέρια δεν επαρκούν.

Η Ελληνίδα αγρότισσα είναι διατεθειμένη να δουλέψει πολλές ώρες έτσι ώστε να καλύψει το κενό και να συμβάλει στην αύξηση της παραγωγής και κατά συνέπεια στην αύξηση του αγροτικού τους εισοδήματος. Πρέπει, επίσης, να αναφέρουμε πως πλέον το ζευγάρι (αγρότης-αγρότισσα) παίρνει από κοινού αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης της εκμετάλλευσης τους το είδος της καλλιέργειας στο οποίο θα ασχοληθούν καθώς και για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων.

6. ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΣΣΑΣ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

Η αγρότισσα του Νομού Ημαθίας παρουσιάζει έντονη δράση και εκτός των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Η κύρια ενασχόλησή της είναι το νοικοκυριό και η ανατροφή των παιδιών, ενώ σε πολλές περιπτώσεις είναι υπεύθυνη και για τα οικονομικά του σπιτιού. Στην πλειοψηφία τους απασχολούνται σε γεωργικούς συνεταιρισμούς. Επίσης, έχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κοινά, αλλά σε περιορισμένο βαθμό σε σχέση με τους άντρες αγρότες. Με αυτό τον τρόπο, η Ελληνίδα αγρότισσα έχει ανακτήσει τη χαμένη της επαγγελματική ταυτότητα, ενώ, επίσης βοηθάει στην αύξηση τόσο του οικογενειακού όσο και του ατομικού της εισοδήματος. (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΜΑΘΙΑΣ Α.Ε., 2001)

Δ' ΜΕΡΟΣ

1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1. Προβληματισμός της έρευνας:

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως σκοπό να παρουσιάσει τη σημασία των δενδροκομικών καλλιεργειών ως παράγων ανάπτυξης της ελληνικής υπαίθρου και ιδιαίτερα την περίπτωση των δενδροκομικών καλλιεργειών του Νομού Ημαθίας. Αντικείμενο της έρευνας αποτέλεσε ο αγροτικός τομέας της Ελλάδας με ιδιαίτερη έμφαση στον αγροτικό τομέα της Κεντρικής Μακεδονίας και ειδικότερα του Νομού Ημαθίας. Η μελέτη αυτή πραγματοποιήθηκε για να τονίσει τη σημασία του αγροτικού χώρου στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας της χώρας. Βασική επιδίωξη της παρουσίασης αυτής είναι να εντοπισθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες αγρότες-αγρότισσες, έτσι ώστε στο μέλλον να γίνει προσπάθεια άμβλυνσή τους.

1.2. Συλλογή ερευνητικού υλικού:

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη στο Νομό Ημαθίας μέσω συλλογής ερωτηματολογίων από παραγωγούς που κατοικούν στο νομό. Η χρήση αυτών των ερωτηματολογίων αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο για τη συλλογή πληροφοριών κατά τη δειγματοληψία, οι οποίες στη συνέχεια μπορούν να συστηματοποιηθούν.

Τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα και καταρτίστηκαν από τη φοιτήτρια σε συνεργασία με την τριμελή επιτροπή και τον επιβλέποντα καθηγητή. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε η διανομή τους στους παραγωγούς. Εμπειρείχε 32 ερωτήσεις κλειστού τύπου ενώ οι ερωτηθέντες είχαν ζητηθεί να δώσουν την απάντησή τους σε ένα ή περισσότερα ερωτήματα.

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 120 άτομα παραγωγοί του Νομού Ημαθίας όλων των ηλικιών. Ένα μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων ήταν νέοι αγρότες και

αγρότισσες. Η διανομή των ερωτηματολογίων ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2002 και ολοκληρώθηκε η συλλογή τους τον Ιανουάριο του 2003.

Το ερωτηματολόγιο, εκτός των δημογραφικών ερωτήσεων σχετικά με το φύλο, την ηλικία, και το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων, περιείχε ερωτήσεις σχετικά με το ποιες είναι οι προβλέψεις για το μέλλον της εκμετάλλευσής τους, ποιες είναι οι κύριες πηγές των εσόδων τους, ποια είναι τα μέρη στα οποία δίνουν τα προϊόντα τους προς πώληση, κ.ά.

1.3. Στατιστικές μέθοδοι

Μετά τη διανομή των ερωτηματολογίων ακολούθησε η συλλογή των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων και η στατιστική επεξεργασία των στοιχείων του δείγματος. Αρχικά πραγματοποιήθηκε ένας συστηματικός έλεγχος στα ερωτηματολόγια για να ελεγχθεί αν υπάρχουν ερωτήσεις που δεν έχουν συμπληρωθεί. Στη συνέχεια ακολούθησε η κωδικοποίηση των απαντήσεων των ερωτηματολογίων, η οποία βασίστηκε σε αριθμητικό κώδικα καθώς και η είσοδος των δεδομένων σε στατιστικό πακέτο.

Στη συνέχεια, υπολογίστηκαν οι συχνότητες των μεταβλητών και πραγματοποιήθηκε ο υπολογισμός του βαθμού συσχέτισης μεταξύ των σχετικών με τα ερωτήματα της έρευνας, μεταβλητών. Η δομή του ερωτηματολογίου και το γεγονός ότι περιελάμβανε εξολοκλήρου ποιοτικές μεταβλητές αποτέλεσαν την βάση με την οποία επιλέχθηκαν τα διάφορα ζευγάρια ελέγχου υποθέσεων με κριτήριο τον έλεγχο χ^2 . Οι έλεγχοι υποθέσεων του χ^2 πραγματοποιήθηκαν σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και 0,01.

Συγκεκριμένα, για την ορθή και επιτυχή μελέτη των αποτελεσμάτων της έρευνας πραγματοποιήθηκαν διαγράμματα συχνοτήτων (ποσοστών) για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων, έλεγχοι ανεξαρτησίας με την κατανομή χ^2 και πίνακες chi-square, καθώς και διαγράμματα συχνοτήτων (ποσοστών) μεταξύ δύο συσχετιζόμενων μεταβλητών. Η επεξεργασία των δεδομένων των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε στο στατιστικό πακέτο Statgraphics. Τα

διαγράμματα συχνοτήτων (ποσοστών) που παρουσιάζονται στη μελέτη έχουν κατασκευαστεί στο πρόγραμμα Excel.

1.4. Ανάλυση ποιοτικών και ποσοτικών μεταβλητών :

Με τον όρο μεταβλητή εννοούμε το χαρακτηριστικό εκείνο το οποίο είναι διαφορετικό από άνθρωπο σε άνθρωπο από αντικείμενο σε αντικείμενο και από τόπο σε τόπο. Υπάρχουν δύο μεγάλες κατηγορίες μεταβλητών:

α) οι ποσοτικές μεταβλητές

β) οι ποιοτικές μεταβλητές

Ποσοτικές μεταβλητές ονομάζονται αυτές που μπορεί κανείς να τις εκφράσει με αριθμούς όπως επί παραδείγματι η ηλικία, το βάρος, το ύψος του ανθρώπου, τον αριθμό των ατόμων μιας οικογένειας κ. α. Ποιοτικές καλούνται οι μεταβλητές που δεν μετριοούνται με το συνηθισμένο τρόπο που γίνονται οι μετρήσεις. Εντάσσονται συνήθως σε συγκεκριμένες κατηγορίες και ομάδες ατόμων όπως π. χ. άτομα ηλικίας μεταξύ 20 έως 30 χρονών, 40 έως 50 κ. α.

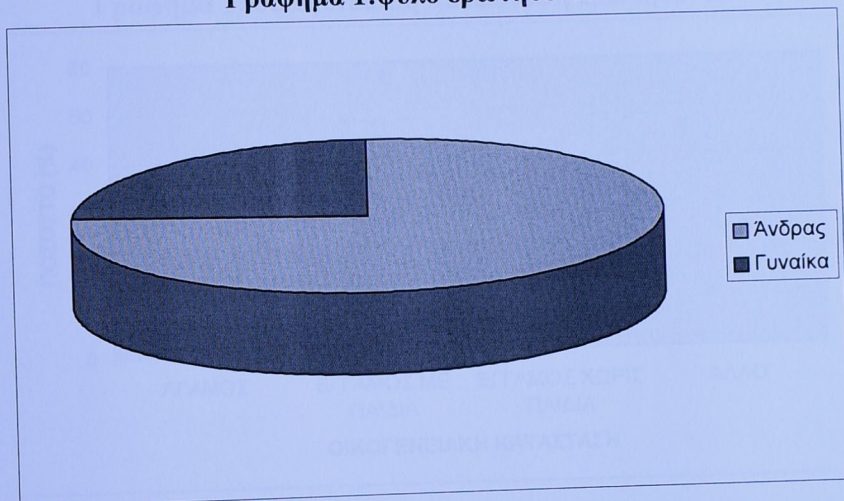
Τέλος, είναι σύνηθες το φαινόμενο να πραγματοποιείται κωδικοποίηση των ποσοτικών μεταβλητών έτσι ώστε αυτές να λαμβάνονται ως ποιοτικές και να αντιστοιχούν σε έναν συγκεκριμένο αριθμό ή γράμμα. Η μετατροπή αυτή πραγματοποιείται για να διευκολυνθεί η στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων. (Κυριακούσης, 1998)

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

1. Φύλο ερωτηθέντων:

Τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν απαντήθηκαν, συνολικά από 120 παραγωγούς του Νομού Ημαθίας. Από αυτούς οι 91 ήταν άντρες (76%) και οι υπόλοιποι 29 γυναίκες (24%) (Γράφημα 1).

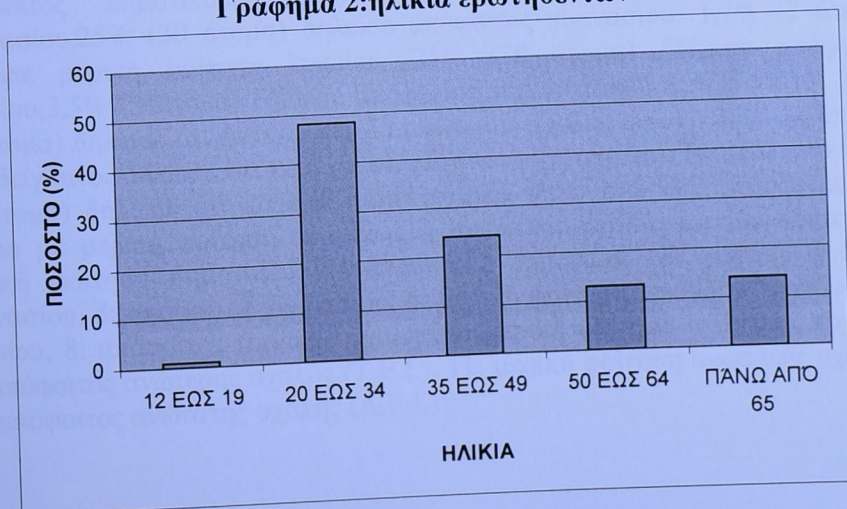
Γράφημα 1: φύλο ερωτηθέντων

2. Ηλικία ερωτηθέντων:

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες όπως βλέπουμε και από το διάγραμμα που ακολουθεί (Γράφημα 2), είναι ηλικίας 20 έως 34 ετών. Η κατηγορία αυτής της ηλικίας αντιπροσωπεύει ποσοστό 48% (58 άτομα). Από τους ερωτηθέντες ένας είναι ηλικίας μεταξύ 12 έως 20 ετών (1%). Οι 29 από το δείγμα είναι μεταξύ 35 έως 49 ετών (24%) και οι 15 μεταξύ 50 έως 64 ετών (13%), ενώ οι υπόλοιποι 17 είναι πάνω από 65 ετών (14%).

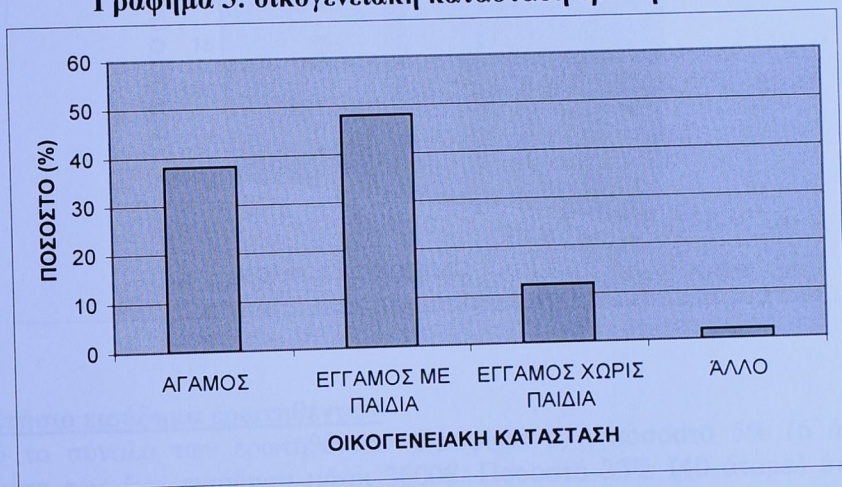
Γράφημα 2: ηλικία ερωτηθέντων

3.Οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντων

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες σύμφωνα με το Γράφημα 3 είναι έγγαμοι με παιδιά, 57 άτομα (48%). Οι 46 ερωτηθέντες δήλωσαν άγαμος (38%), ενώ ποσοστό 12% (14 άτομα) δήλωσαν έγγαμος χωρίς παιδιά. Οι υπόλοιποι 3 δήλωσαν άλλη οικογενειακή κατάσταση (2%).

Γράφημα 3: οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντων

4. Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων:

Από το σύνολο των ερωτηθέντων και από το διάγραμμα που ακολουθεί (Γράφημα 4) ποσοστό 5% (6 άτομα) είναι αναλφάβητοι. 9,1% (11 άτομα) δήλωσε ότι έχει μερική φοίτηση δημοτικού, 16% (19 άτομα) δήλωσε απόφοιτος δημοτικού, 9,1% (11 άτομα) δήλωσε μερική φοίτηση γυμνασίου, 25% (30 άτομα) δήλωσε απόφοιτος γυμνασίου. 1,7% (2 άτομα) δήλωσε μερική φοίτηση λυκείου, 25% (30 άτομα) δήλωσε απόφοιτος λυκείου, 2,5% (3 άτομα) δήλωσε απόφοιτος τεχνικής σχολής. Ποσοστό 2,5% (3 άτομα) δήλωσε ότι κατέχει πτυχίο ανώτερης σχολής ενώ το 3,3% (4 άτομα) του δείγματος δήλωσε ότι κατέχει πτυχίο ανώτατης σχολής. Το υπόλοιπο 0,8% (1 άτομο) δήλωσε ότι κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο ενώ δεν υπήρξε κανένα άτομο με μερική φοίτηση ανώτερης ή ανώτατης σχολής. 1: αναλφάβητος, 2: μερική φοίτηση δημοτικού, 3: απόφοιτος δημοτικού, 4: μερική φοίτηση γυμνασίου, 5: απόφοιτος γυμνασίου, 6: μερική φοίτηση λυκείου, 7: απόφοιτος λυκείου, 8: απόφοιτος τεχνικής σχολής, 9: μερική φοίτηση ανώτερης σχολής, 10: απόφοιτος ανώτερης σχολής (Τ.Ε.Ι.), 11: μερική φοίτηση ανώτατης σχολής, 12: απόφοιτος ανώτατης σχολής (Α.Ε.Ι.)

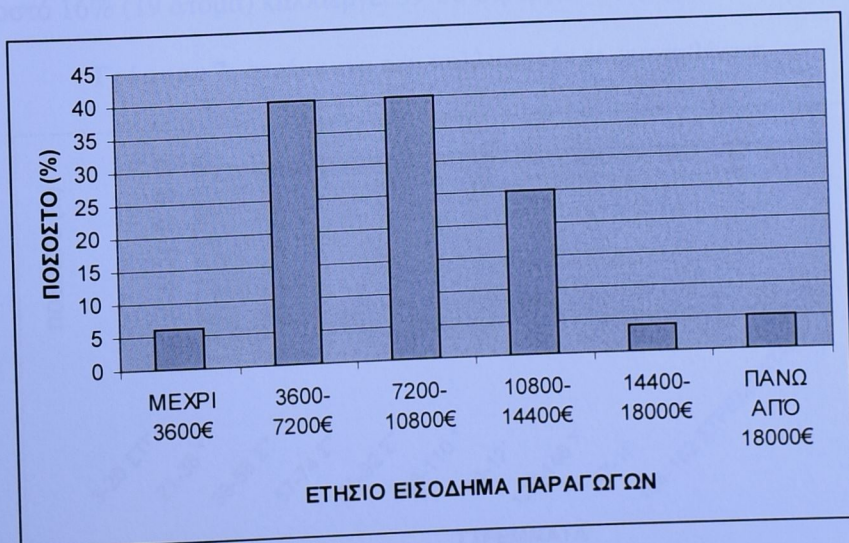
Γράφημα 4: μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

5. Ετήσιο εισόδημα ερωτηθέντων

Από το σύνολο των ερωτηθέντων (Γράφημα 5) , ποσοστό 5% (6 άτομα) δήλωσε πως έχει εισόδημα μέχρι 3600€. Ποσοστό 33% (40 άτομα) ότι έχει εισόδημα 3600- 7200€, ίδιο ποσοστό έχει 7200-10800€. Ποσοστό 22% (25 άτομα) έχει 10800- 14400€, ενώ 3% (4 άτομα) δήλωσε ότι έχει 14400- 18000€. Το υπόλοιπο 4% (5 άτομα) έχει εισόδημα πάνω από 18000€.

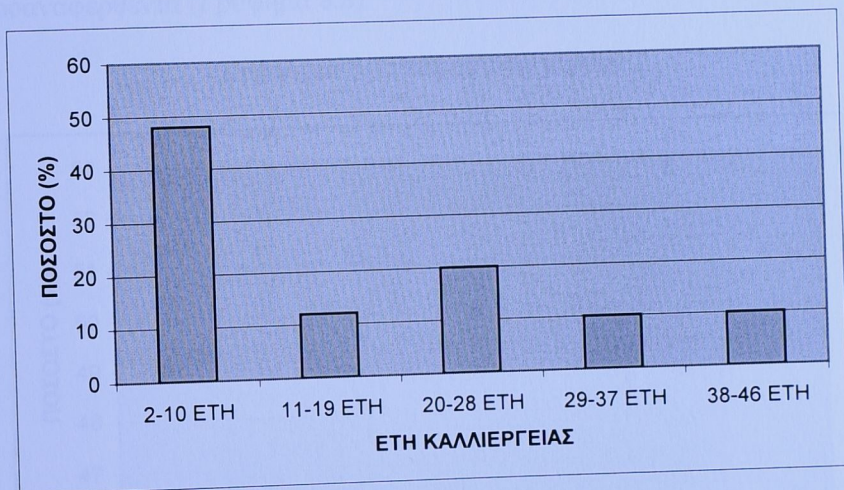
Γράφημα 5: ετήσιο εισόδημα ερωτηθέντων

6. Έτη καλλιέργειας ερωτηθέντων

Ποσοστό 48% (57 άτομα) καλλιεργεί 2-10 έτη, μικρότερο ποσοστό 20% (24 άτομα) καλλιεργεί 20-28 έτη. Το 12% των ερωτηθέντων (15 άτομα) καλλιεργεί 11-19 έτη. Τέλος 12 από τους ερωτηθέντες (10%) δήλωσαν ότι καλλιεργούν 29-37 έτη και οι υπόλοιποι 12 (10%) δήλωσαν ότι καλλιεργούν 38-46 έτη (Γράφημα 6).

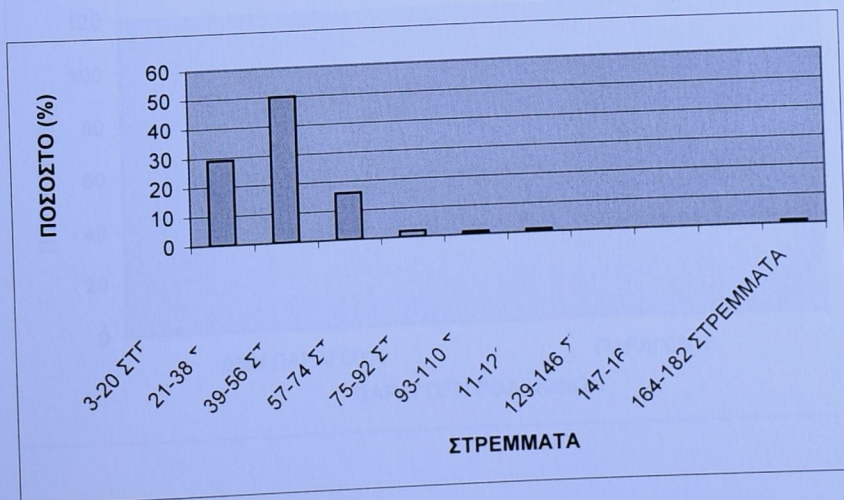
Γράφημα 6: έτη καλλιέργειας ερωτηθέντων

7. Στρέμματα που καλλιεργούν οι ερωτηθέντες

Οι μισοί από τους ερωτηθέντες ,60 άτομα (50%), δήλωσαν ότι καλλιεργούν 21-38 στρέμματα . Το 29% (35 άτομα) καλλιεργεί 3-20 στρέμματα, ενώ ποσοστό 16% (19 άτομα) καλλιεργεί 39-56 στρέμματα (Γράφημα 7).

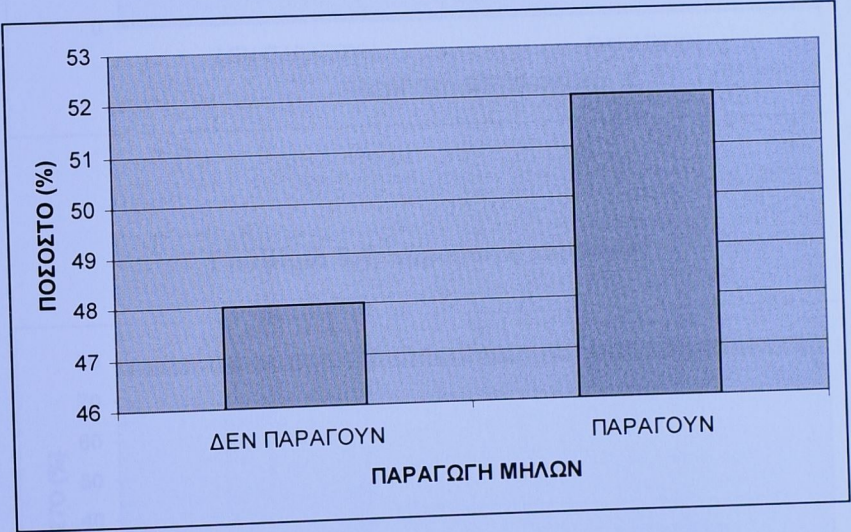
Γράφημα 7: στρέμματα που καλλιεργούν οι ερωτηθέντες

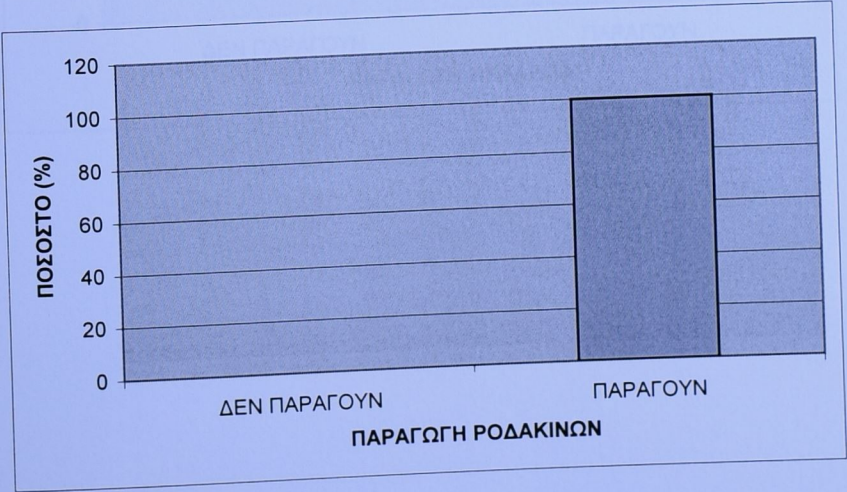
8. Είδος προϊόντος παραγωγής

Τα κυριότερα προϊόντα παραγωγής είναι τα μήλα (52%) (Γράφημα 8.1) και τα ροδάκινα (100%) (Γράφημα 8.2). Αντίθετα, ποσοστό 97% (116 άτομα) δήλωσε ότι δεν παράγει βερίκοκα (Γράφημα 8.3), το 67% του δείγματος δεν παράγει κεράσια (Γράφημα 8.4) και το 99% και το 90% δεν παράγει λαδοελιές και βρώσιμες ελιές, αντίστοιχα (Γράφημα 8.5 και 8.6) .Τέλος το 75% των παραγωγών του δείγματος δήλωσε ότι δεν παράγει αχλάδια (Γράφημα 8.7), ενώ μόνο ποσοστό 1% δήλωσε πως παράγει και κάποιο άλλο προϊόν εκτός από τα προαναφερθέντα (Γράφημα 8.8)

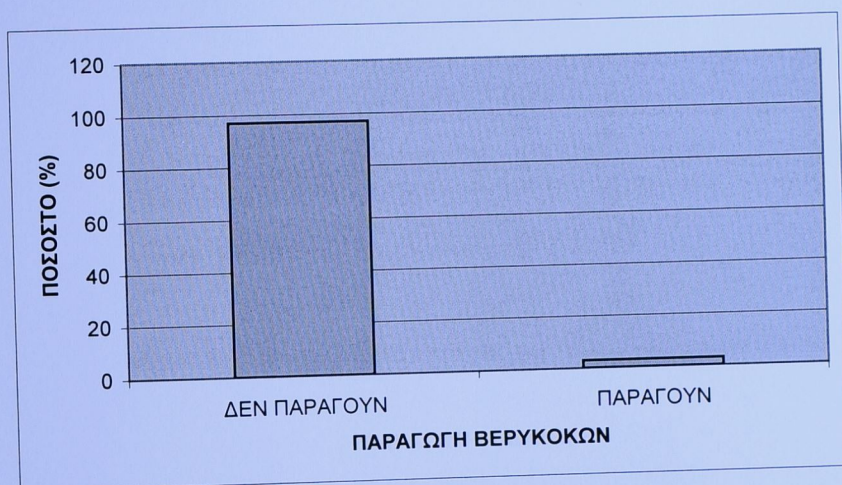
Γράφημα 8.1: παραγωγή μήλων

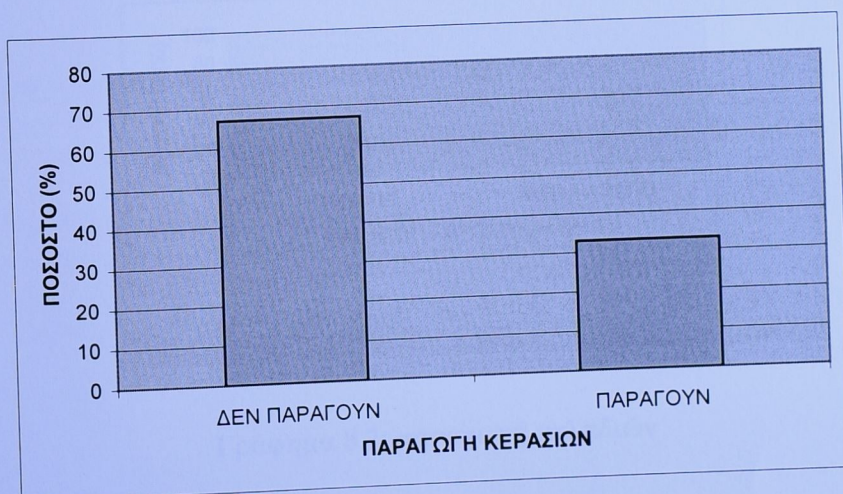
Γράφημα 8.2: παραγωγή ροδάκινων

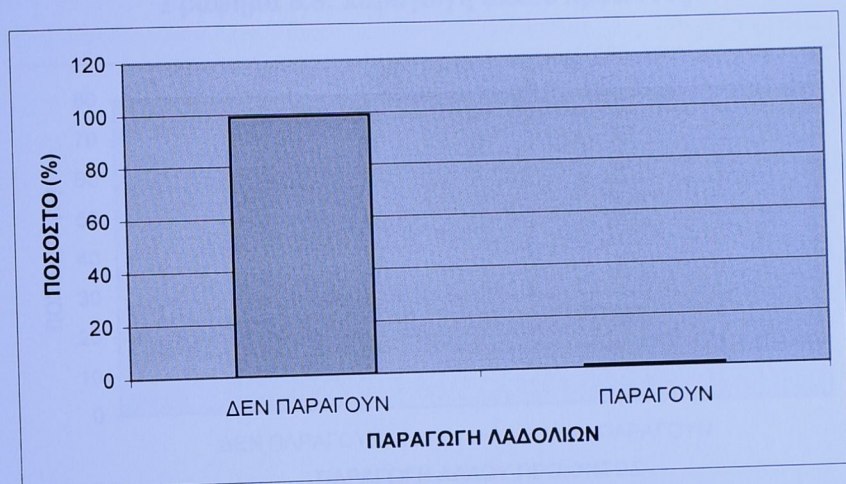
Γράφημα 8.3: παραγωγή βερίκοκων

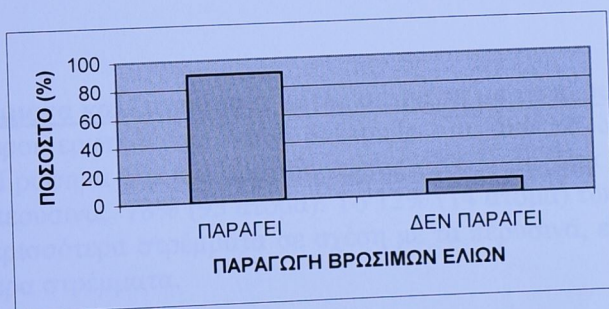
Γράφημα 8.4: παραγωγή κερασιών

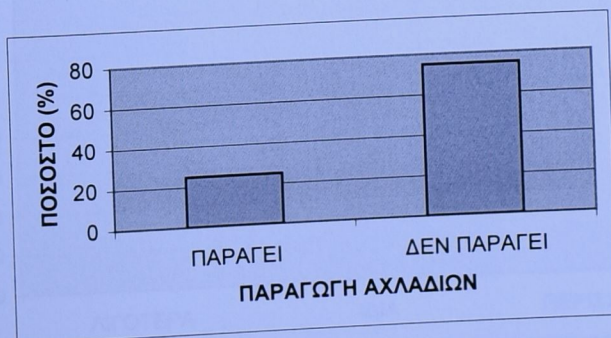
Γράφημα 8.5: παραγωγή λαδολίων

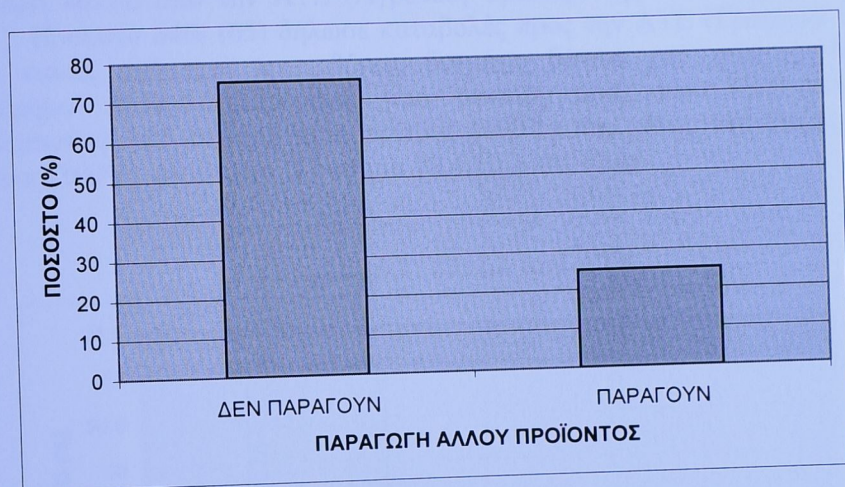
Γράφημα 8.6: παραγωγή βρώσιμων ελιών

Γράφημα 8.7: παραγωγή αχλαδιών

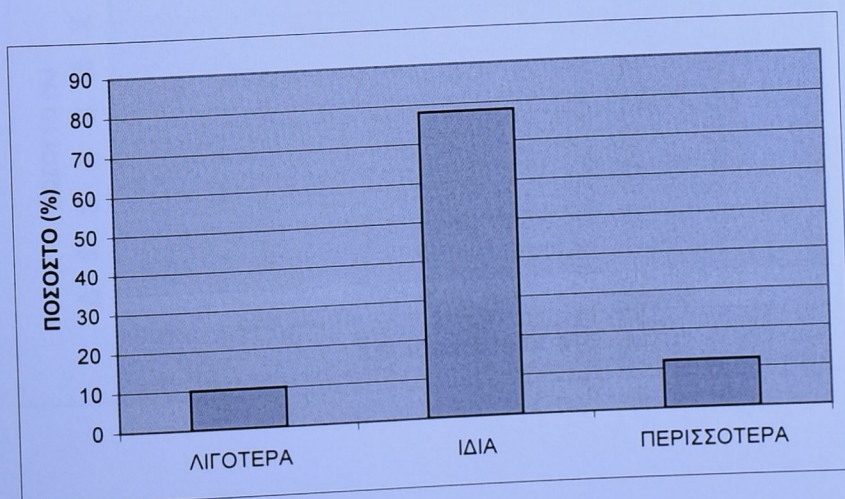
Γράφημα 8.8: παραγωγή άλλου προϊόντος

9. Πόσα στρέμματα καλλιεργήσατε φέτος σε σχέση με τα περυσινά;

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες όπως βλέπουμε και από το διάγραμμα που ακολουθεί (Γράφημα 9), καλλιεργούν φέτος (2003) τα ίδια στρέμματα σε σχέση με τα περυσινά, 78% (93 άτομα). Το 12% (14 άτομα) των ερωτηθέντων καλλιεργεί περισσότερα στρέμματα σε σχέση με τα περυσινά, ενώ το 10% (13 άτομα) λιγότερα στρέμματα.

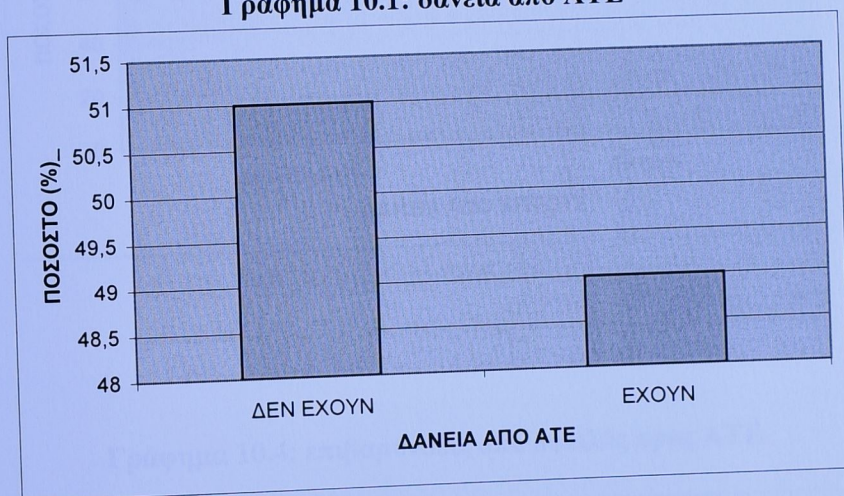
Γράφημα 9: πόσα στρέμματα καλλιεργήσατε φέτος σε σχέση με τα περυσινά

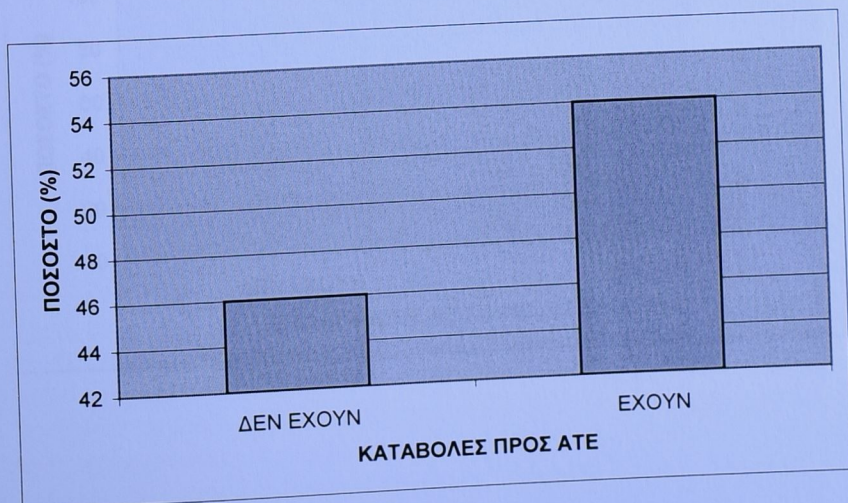
10. Δανειακή κατάσταση της εκμεταλλεύσεως

Από το σύνολο των ερωτηθέντων ποσοστό 49% (59 άτομα) δήλωσε ότι έχει συνάψει δάνειο από την ΑΤΕ (Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος) (Γράφημα 10.1). Ποσοστό 54% (65) δήλωσε καταβολές προς την ΑΤΕ (Γράφημα 10.2). Ενώ κανείς από τους ερωτηθέντες δεν έχει δάνεια από τρίτους (100%) (Γράφημα 10.3), επιβαρύνσεις από οφειλές προς την ΑΤΕ (100%), επιβαρύνσεις από οφειλές προς τρίτους (100%) και τέλος καταβολές προς τρίτους (100%) αντίστοιχα (Γράφημα 10.4, 10.5 και 10.6)

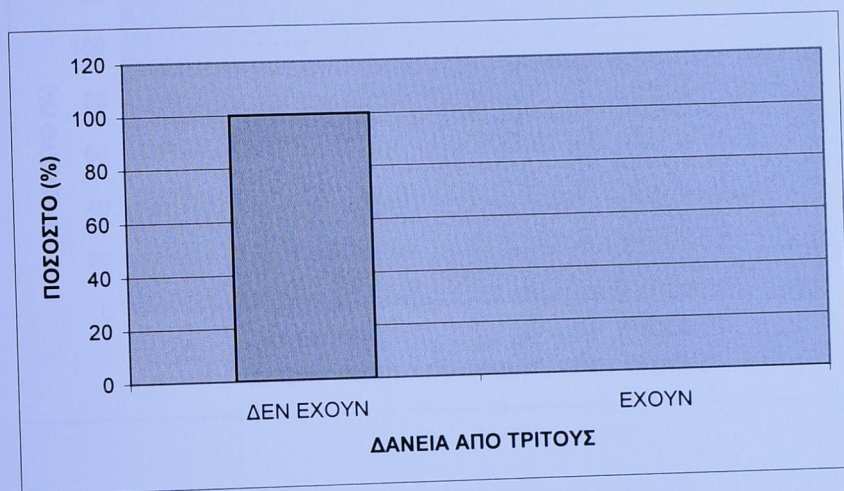
Γράφημα 10.1: δάνεια από ΑΤΕ

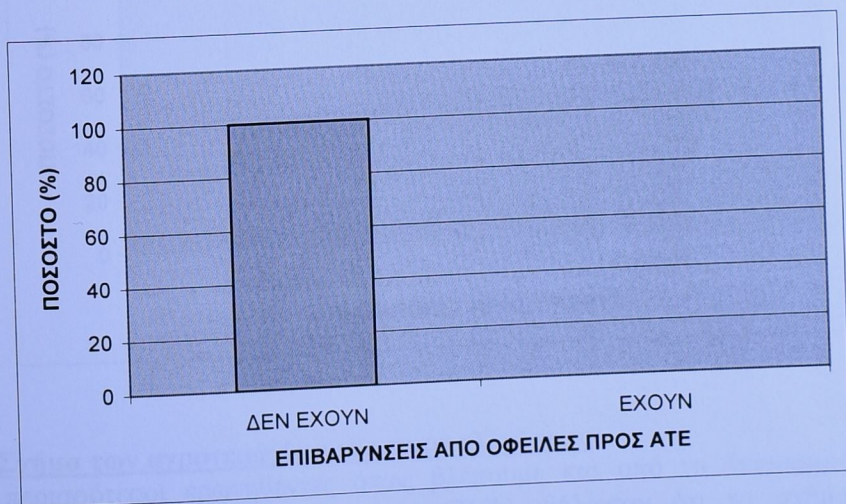
Γράφημα 10.2: καταβολές προς ΑΤΕ

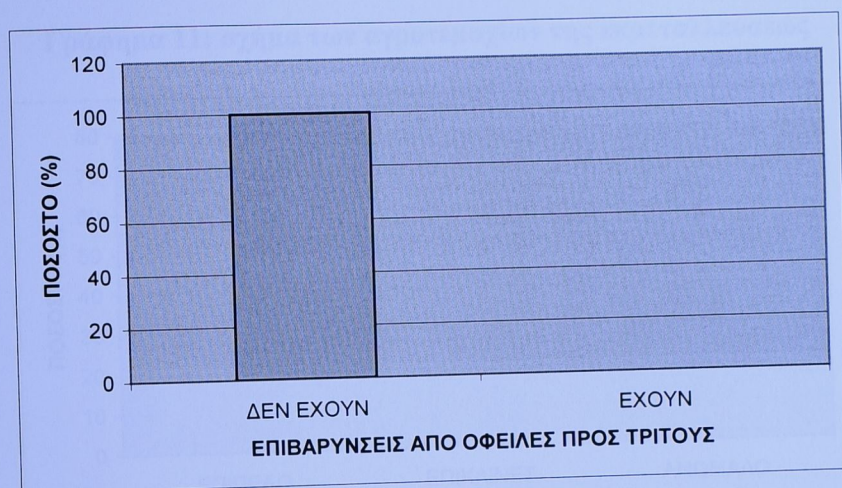
Γράφημα 10.3: δάνεια από τρίτους

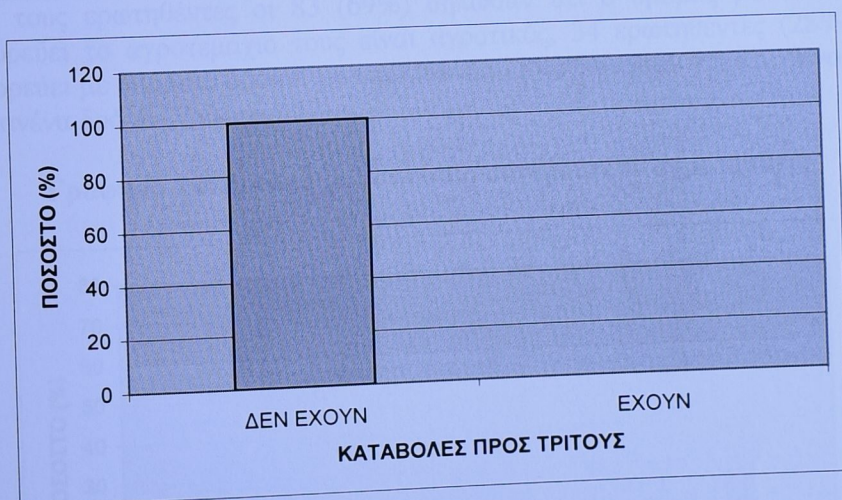
Γράφημα 10.4: επιβαρύνσεις από οφειλές προς ΑΤΕ

Γράφημα 10.5: επιβαρύνσεις από οφειλές προς τρίτους

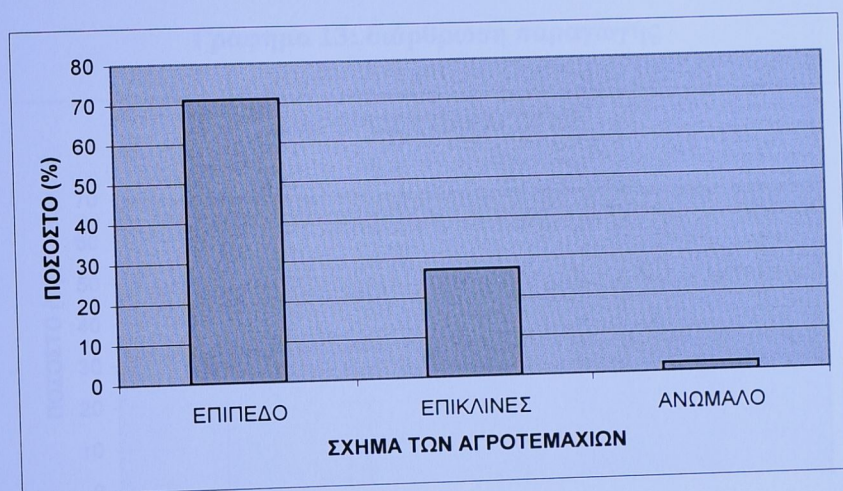
Γράφημα 10.6: καταβολές προς τρίτους

11:Σχήμα των αγροτεμαχίων της εκμεταλλεύσεως

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες όπως βλέπουμε και από το διάγραμμα που ακολουθεί (Γράφημα 11), 85 άτομα (71%), δήλωσαν ότι το σχήμα των αγροτεμαχίων της εκμεταλλεύσεώς τους είναι επίπεδο. 32 ερωτηθέντες (27%) ότι έχει σχήμα επικλινές, ενώ οι υπόλοιποι 3 ερωτηθέντες (2%) ότι τα αγροτεμάχια τους έχουν ανώμαλο σχήμα.

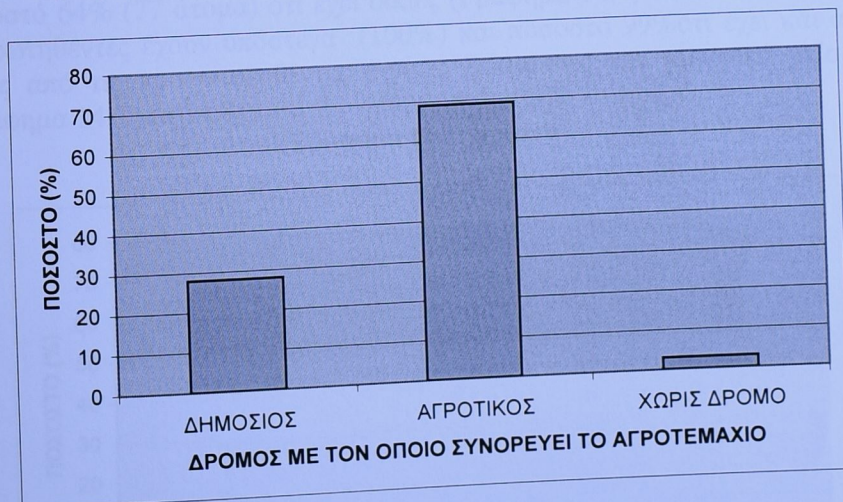
Γράφημα 11: σχήμα των αγροτεμαχίων της εκμεταλλεύσεώς

12.Δρόμος με τον οποίο συνορεύει το αγροτεμάχιο

Από τους ερωτηθέντες οι 83 (69%) δήλωσαν ότι ο δρόμος με τον οποίο συνορεύει το αγροτεμάχιο τους είναι αγροτικός, 34 ερωτηθέντες (28%) ότι συνορεύει με δημόσιο δρόμο. Οι υπόλοιποι 3 (3%) δήλωσαν ότι δεν συνορεύει με κανένα δρόμο (Γράφημα 12)

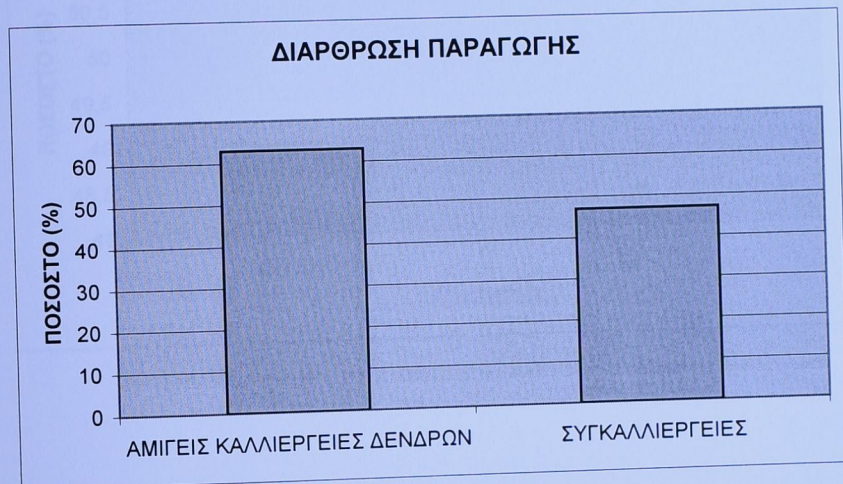
Γράφημα 12: δρόμος με τον οποίο συνορεύει το αγροτεμάχιο

13.Διάρθρωση παραγωγής:

Το 53% των ερωτηθέντων (63 άτομα) έχει αμιγείς καλλιέργειες δέντρων, ενώ το 47% (57 άτομα) έχει συγκαλλιέργειες (Γράφημα 13)

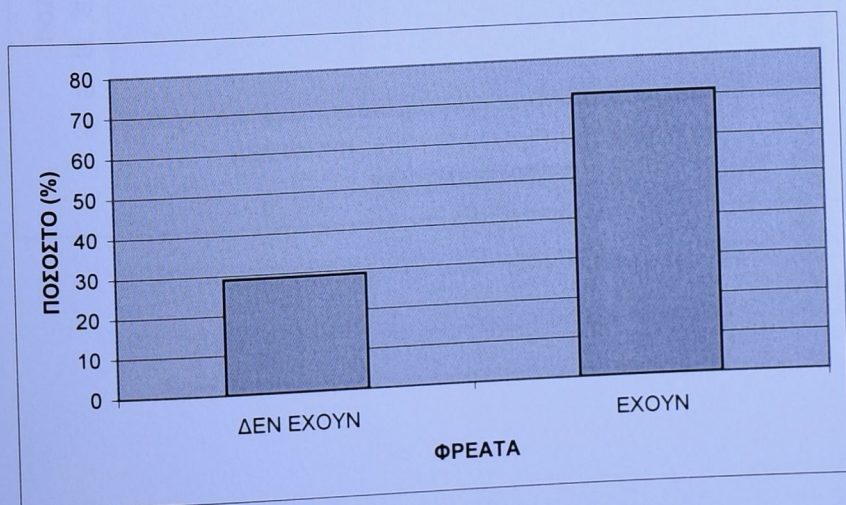
Γράφημα 13: διάρθρωση παραγωγής

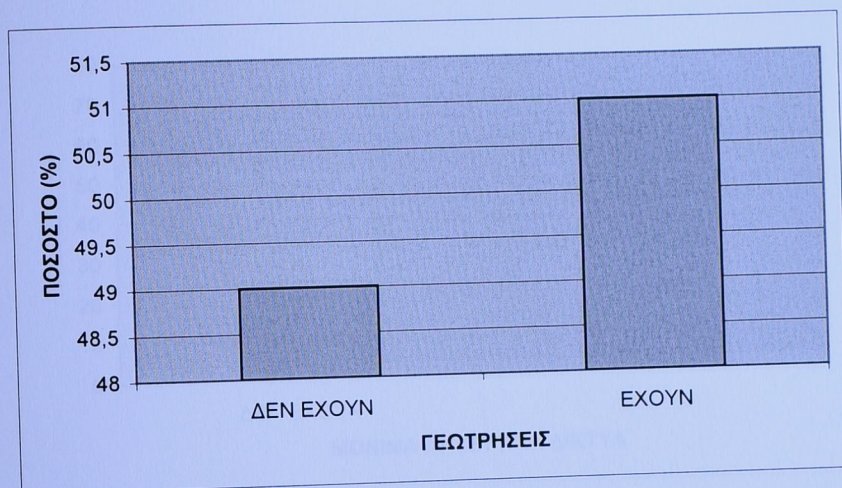
14. Έγχειρες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα:

Ποσοστό 71% (85 άτομα) δήλωσε ότι έχει φρέατα (Γράφημα 14.1). Ποσοστό 51% (61 άτομα) ότι έχει γεωτρήσεις (Γράφημα 14.2), ποσοστό 25% (30 άτομα) έχει υδατοδεξαμενές (Γράφημα 14.3). Ποσοστό 75% (90 άτομα) δήλωσε ότι έχει μόνιμα αρδευτικά δίκτυα και ποσοστό 64% (77 άτομα) έχει αποθήκες, ποσοστό 64% (77 άτομα) ότι έχει οικίες (Γράφημα 14.4, 14.5 και 14.6). Όλοι οι ερωτηθέντες έχουν υπόστεγα (100%) και ποσοστό 99% ότι έχει και άλλες εκτός από τις προαναφερθέντες έγχειρες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα (Γράφημα 14.7 και 14.8)

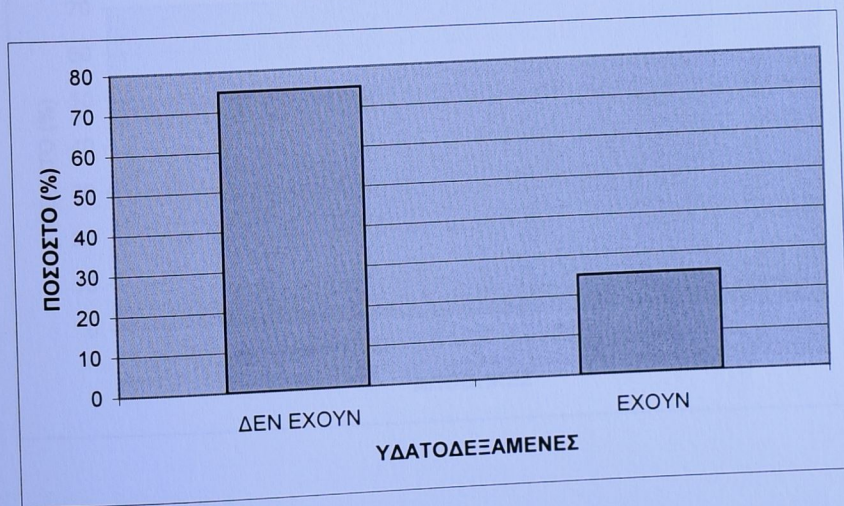
Γράφημα 14.1: φρέατα

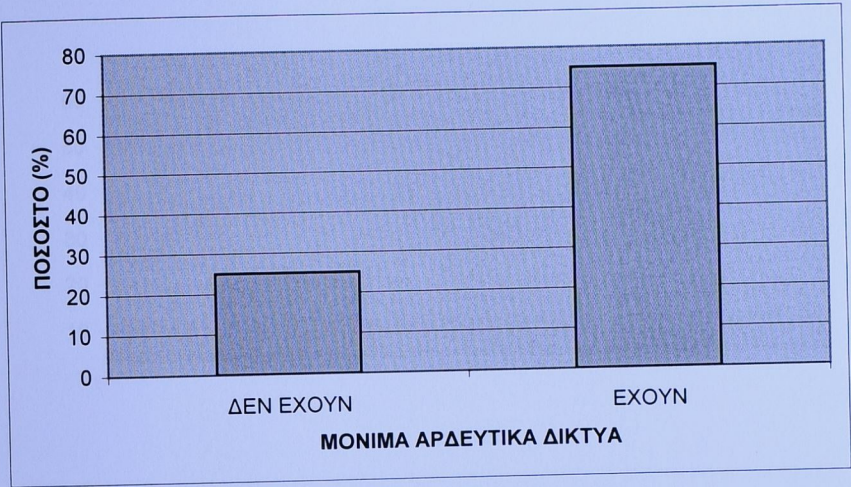
Γράφημα 14.2 : γεωτρήσεις

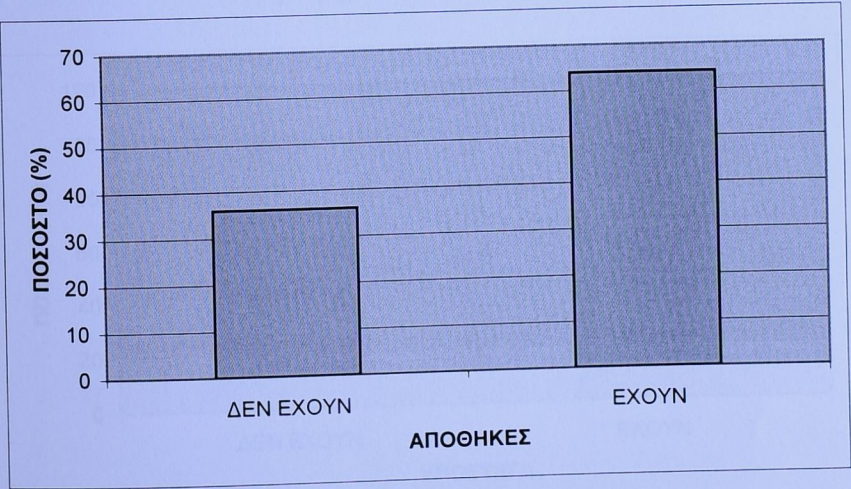
Γράφημα 14.3: υδατοδεξαμενές

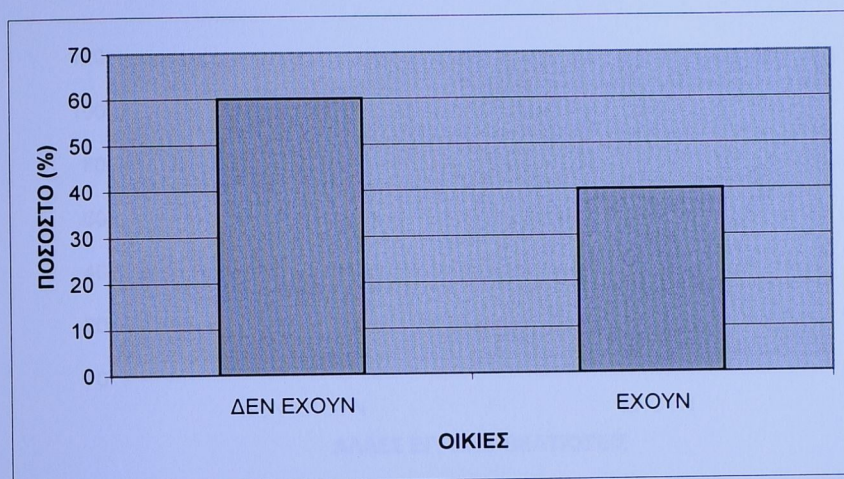
Γράφημα 14.4: μόνιμα αρδευτικά δίκτυα

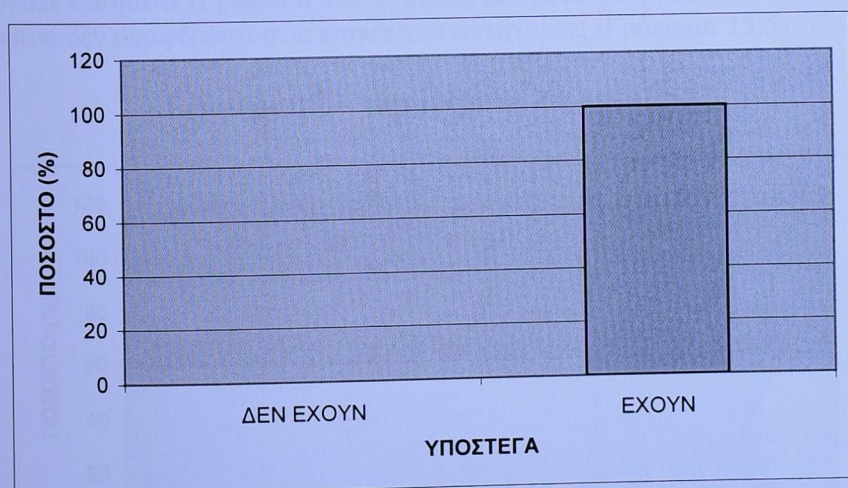
Γράφημα 14.5: αποθήκες

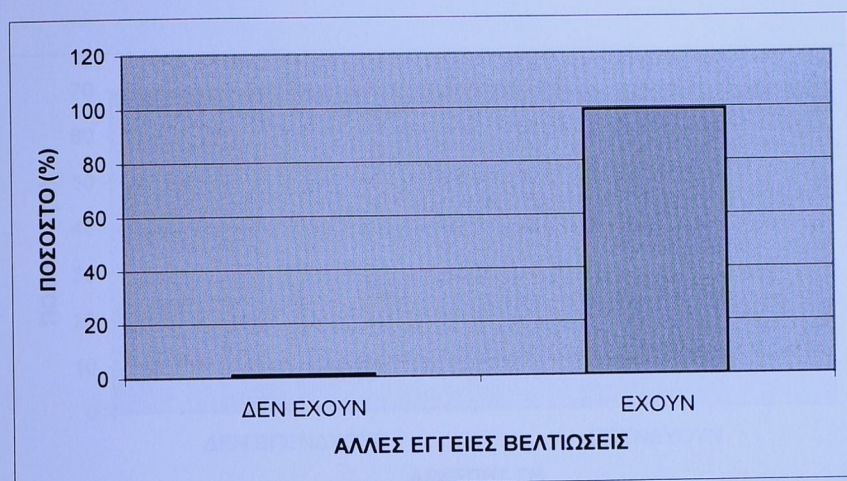
Γράφημα 14.6: οικίες

Γράφημα 14.7: υπόστεγα

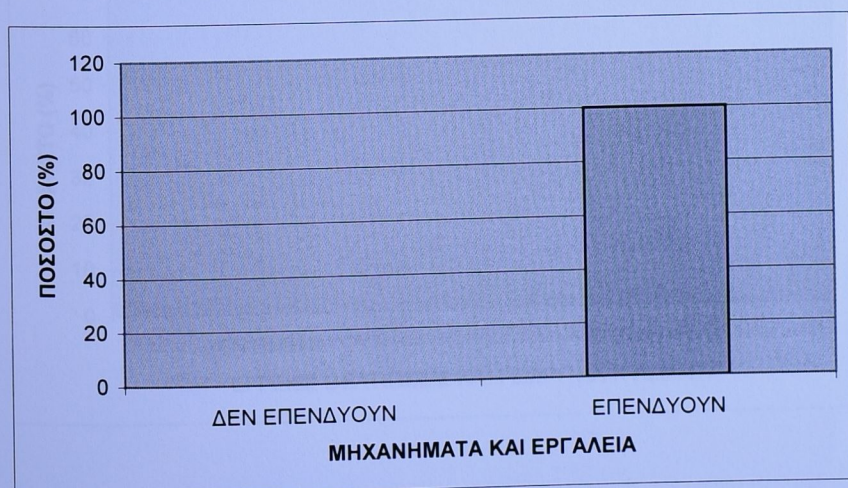
Γράφημα 14.8: άλλες έγχειες βελτιώσεις

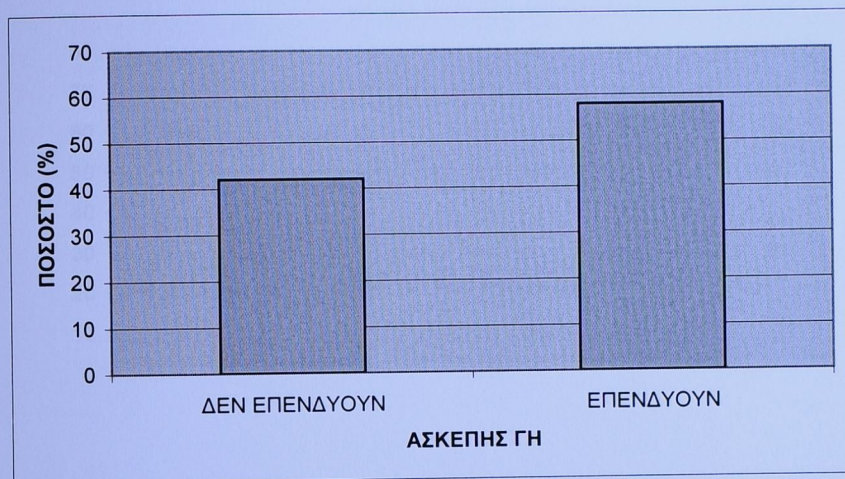
15. Επενδύσεις της εκμεταλλεύσεως:

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες 93 άτομα (77%) δήλωσαν ότι η κυριότερη επένδυσή της εκμετάλλευσής τους είναι μηχανήματα και εργαλεία (Γράφημα 15.1). Ποσοστό 58% (70 άτομα) δήλωσαν ότι επενδύουν σε ασκεπή γη (Γράφημα 15.2), ποσοστό 38% (46 άτομα) επενδύει σε έγχειες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα (Γράφημα 15.3). Τέλος ποσοστό 73% ότι επενδύει σε κάτι άλλο που δεν αναφέρεται στις παραπάνω κατηγορίες (Γράφημα 15.5).

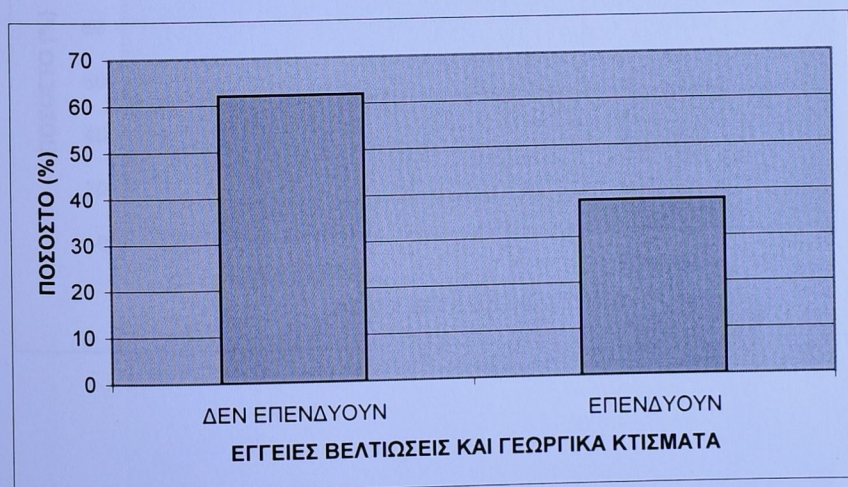
Γράφημα 15.1: μηχανήματα και εργαλεία

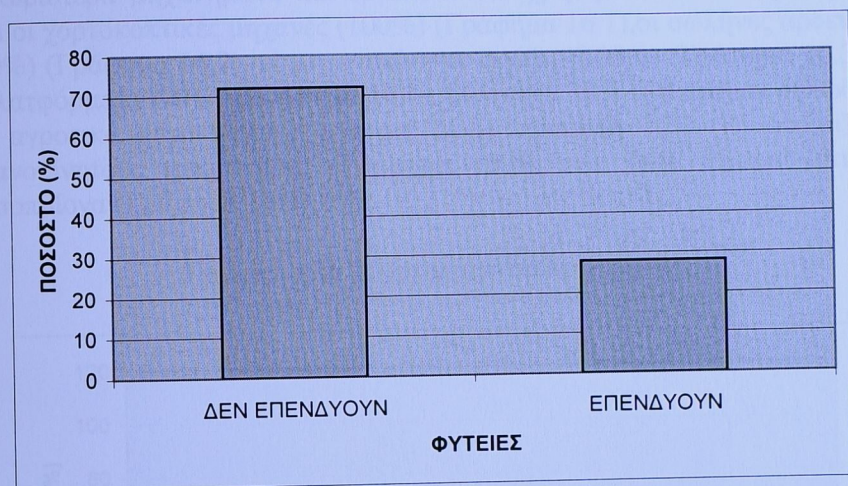
Γράφημα 15.2 ασκεπής γη

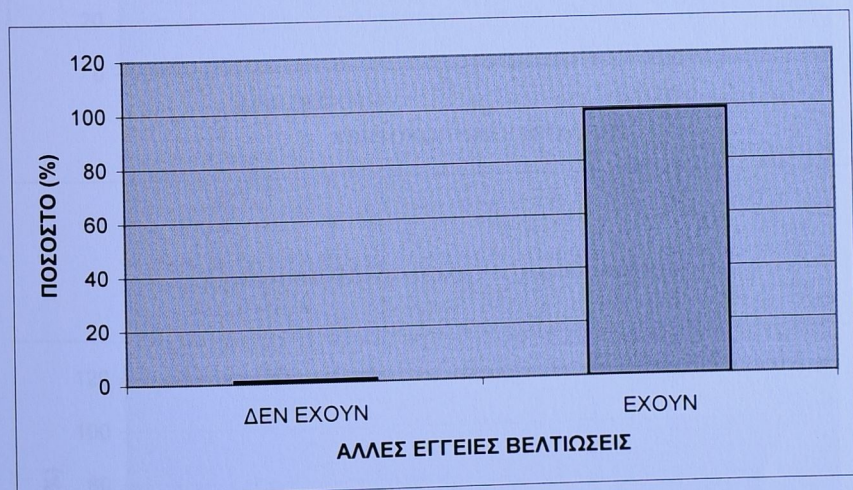
Γράφημα 15.3: έγχειρες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα

Γράφημα 15.4: φυτείες

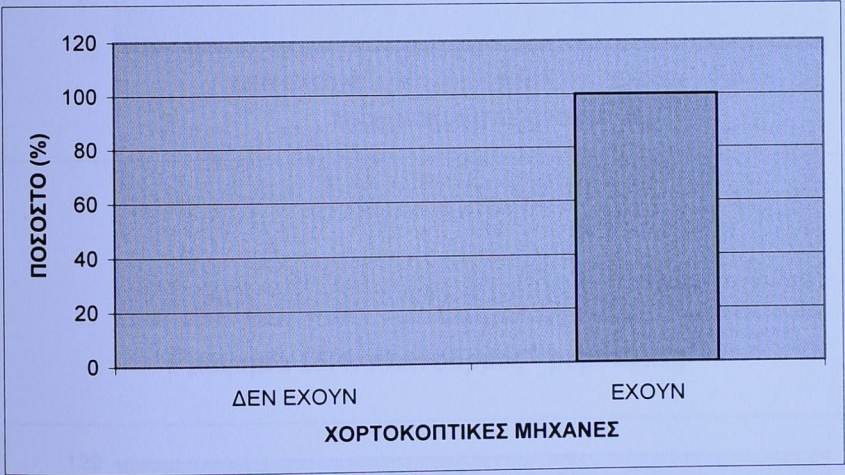
Γράφημα 15.5: άλλες έγχειρες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα

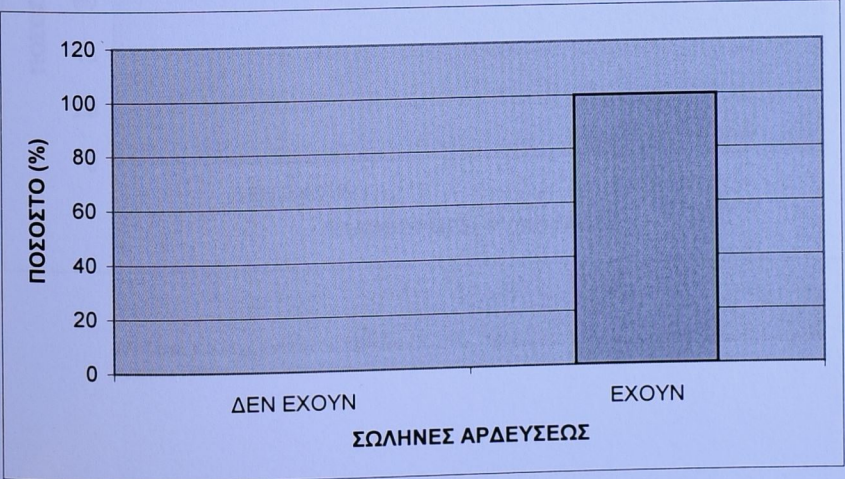
16. Μηχανήματα και εργαλεία:

Τα κυριότερα μηχανήματα και εργαλεία που χρησιμοποιούν οι ερωτηθέντες είναι οι χορτοκοπτικές μηχανές (100%) (Γράφημα 16.1), οι σωλήνες αρδεύσεως (100%) (Γράφημα 16.2), οι μηχανοκίνητες φρέζες (100%) (Γράφημα 16.3) και οι πλατφόρμες (100%) (Γράφημα 16.4). Ποσοστό 73% (88 άτομα) δήλωσε ότι έχει αγροτικά αυτοκίνητα (Γράφημα 16.5), ποσοστό 71% (85 άτομα) έχει μηχανοκίνητους ψεκαστήρες (Γράφημα 16.6), ενώ 64% δήλωσε ότι έχει αλυσοπρίονα (Γράφημα 16.7)

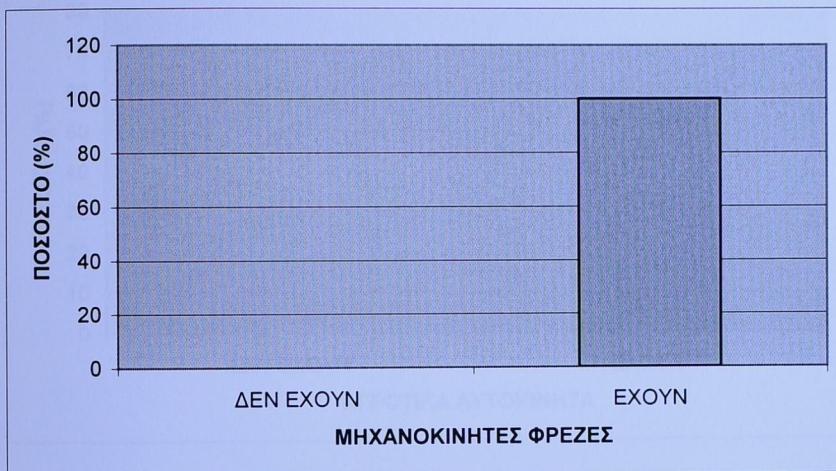
Γράφημα 16.1: χορτοκοπτικές μηχανές

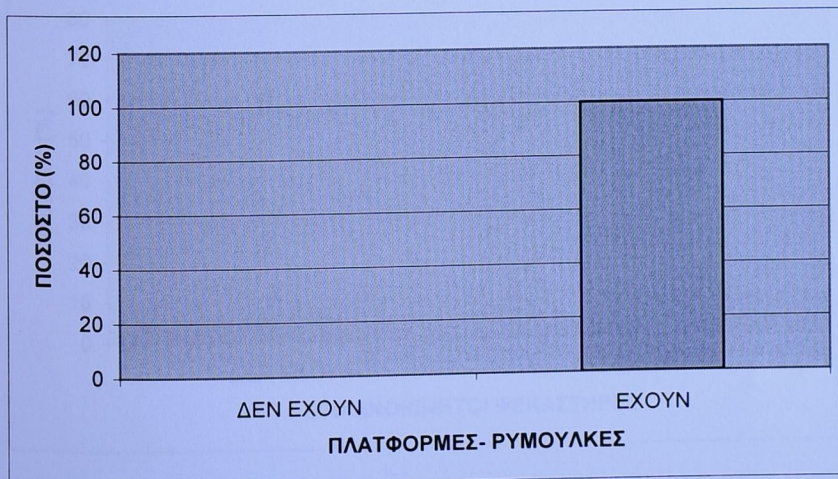
Γράφημα 16.2: σωλήνες αρδεύσεως

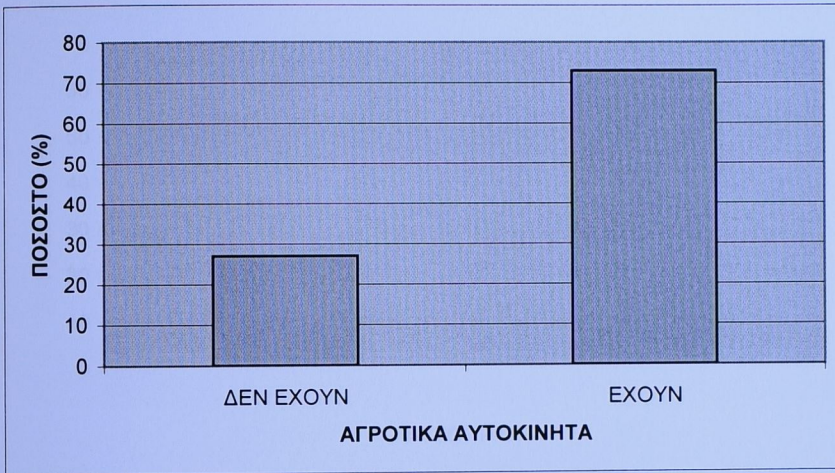
Γράφημα 16.3: μηχανοκίνητες φρέζες

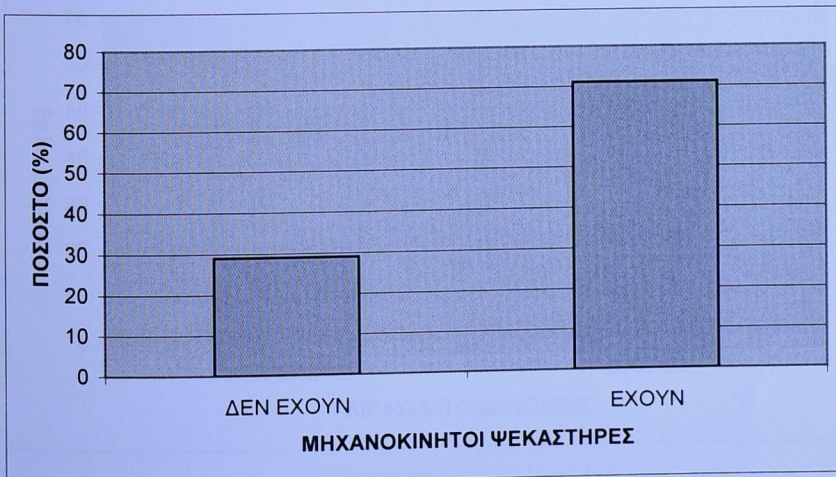
Γράφημα 16.4: πλατφόρμες - ρυμούλκες

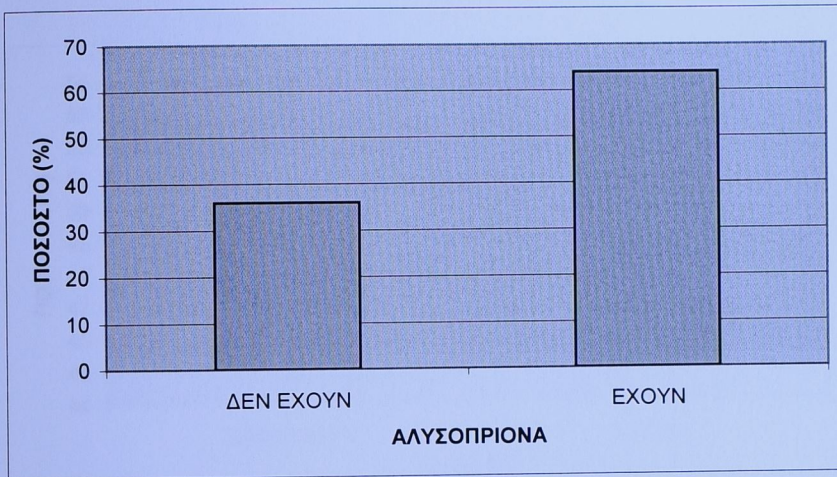
Γράφημα 16.5: αγροτικά αυτοκίνητα

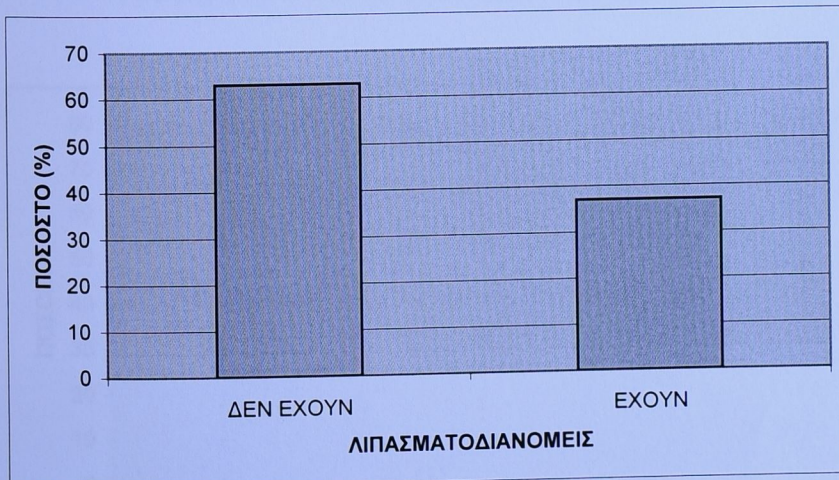
Γράφημα 16.6: μηχανοκίνητοι ψεκάσθρες

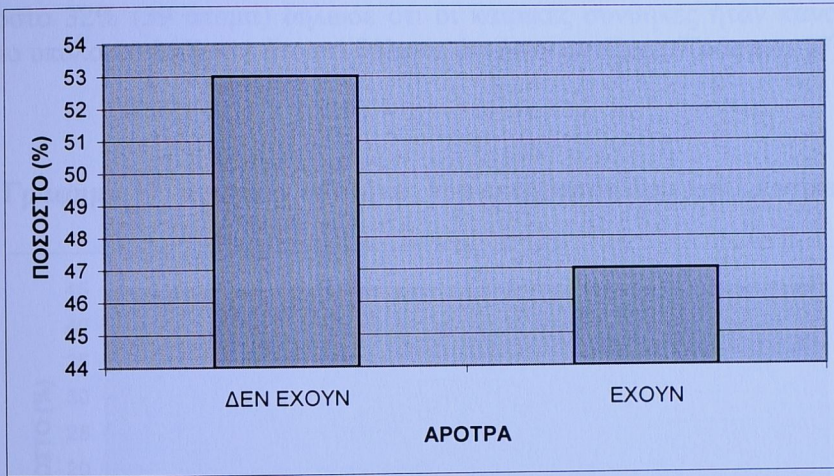
Γράφημα 16.7: αλυσοπρίονα

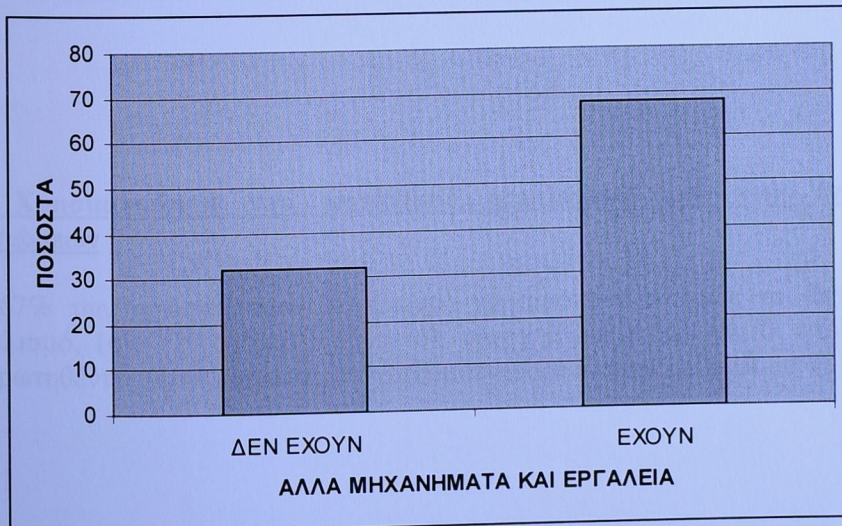
Γράφημα 16.8: λιπασματοδιανομείς

Γράφημα 16.9: άροτρα

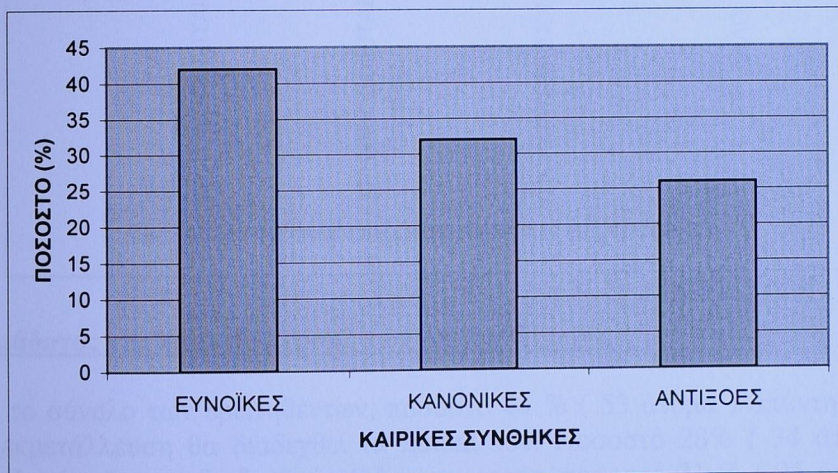
Γράφημα 16.10: άλλα μηχανήματα και εργαλεία

17. Καιρικές συνθήκες που επέδρασαν στις καλλιέργειες

Από το σύνολο των ερωτηθέντων ποσοστό 42% (50 άτομα) δήλωσε ότι οι καιρικές συνθήκες που επέδρασαν στις καλλιέργειες του ήταν ευνοϊκές. Ποσοστό 32% (39 άτομα) δήλωσε ότι οι καιρικές συνθήκες ήταν κανονικές, ενώ το υπόλοιπο 26% (31 άτομα) δήλωσε ότι ήταν αντίξοες (Γράφημα 17).

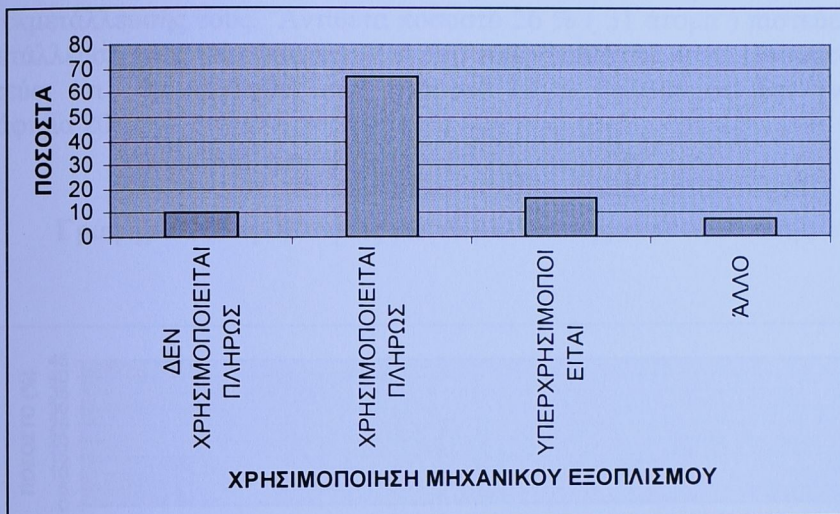
Γράφημα 17: καιρικές συνθήκες που επέδρασαν στις καλλιέργειες

18. Χρησιμοποίηση του μηχανικού εξοπλισμού και των έγχειων βελτιώσεων

Το 67% των ερωτηθέντων (80 άτομα) χρησιμοποιεί πλήρως το μηχανικό εξοπλισμό, 16% (19 άτομα) δήλωσε ότι υπερχρησιμοποιείται και οι υπόλοιποι 13 ερωτηθέντες (10%) δήλωσε ότι χρησιμοποιείται πλήρως (Γράφημα 18).

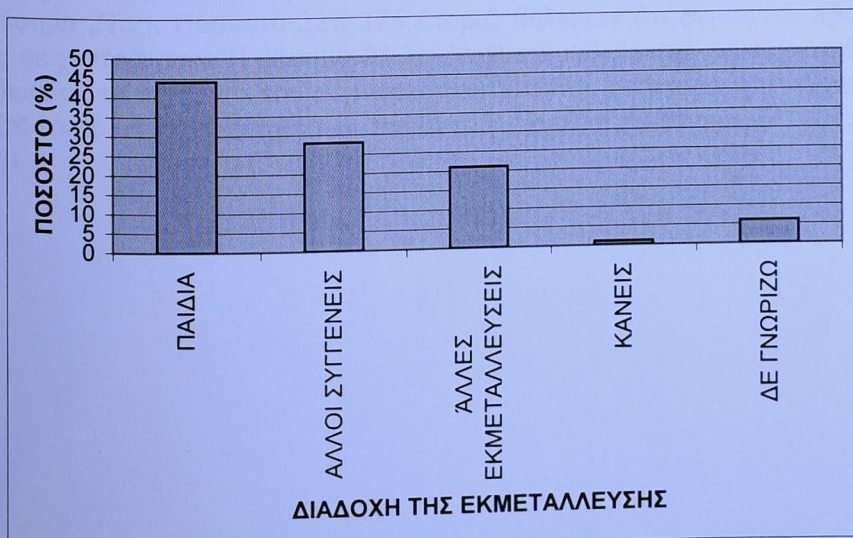
Γράφημα 18: χρησιμοποίηση μηχανικού εξοπλισμού και έγγειων βελτιώσεων

19.Διάδοχος της εκμετάλλευσης των ερωτηθέντων

Από το σύνολο των ερωτηθέντων, ποσοστό 44 % (53 άτομα) απάντησε ότι την εκμετάλλευση θα διαδεχθεί τα παιδιά του. Ποσοστό 28% (34 άτομα) πιστεύει ότι θα την διαδεχθούν άλλοι συγγενείς, ποσοστό 21 % (25 άτομα) πως άλλες εκμεταλλεύσεις θα διαδεχθούν τη δική τους εκμετάλλευση, ενώ ποσοστό 6% (7 άτομα) δήλωσε πως δε γνωρίζει. Τέλος μόνο ένα άτομο (!%) δήλωσε πως δε θα υπάρξει διαδοχή της εκμετάλλευσης του (Γράφημα 19)

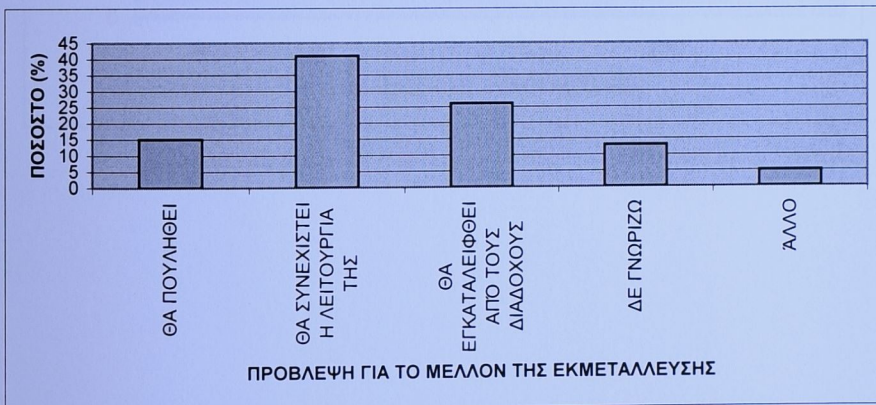
Γράφημα 19: διάδοχος της εκμετάλλευσης των ερωτηθέντων

20. Προβλέψεις για το μέλλον της εκμετάλλευσης:

Οι 49 από τους ερωτηθέντες (26 %) πιστεύουν ότι θα συνεχιστεί η λειτουργία της εκμετάλλευσής τους. Αντίθετα ποσοστό 26 % (31 άτομα) πιστεύει ότι η εκμετάλλευσή τους θα εγκαταλειφθεί από τους διαδόχους τους. Ποσοστό 15% πιστεύει ότι θα πουληθεί, ενώ ποσοστό 13 % δήλωσε ότι δεν γνωρίζει (Γράφημα 20).

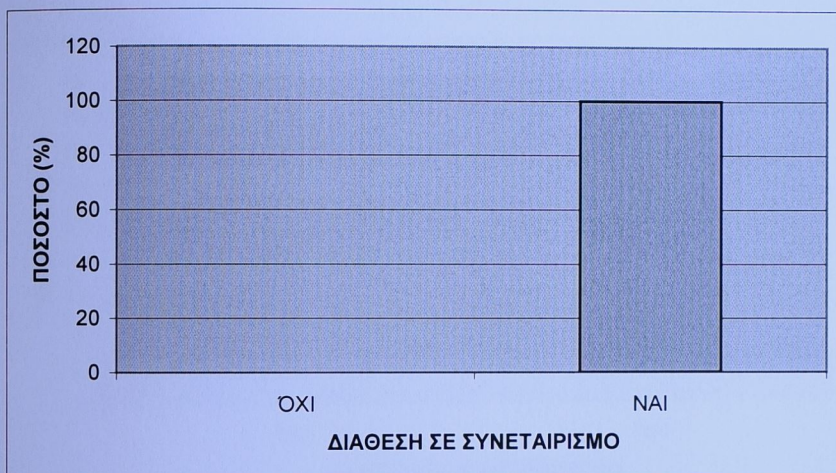
Γράφημα 20: προβλέψεις για το μέλλον της εκμετάλλευσης

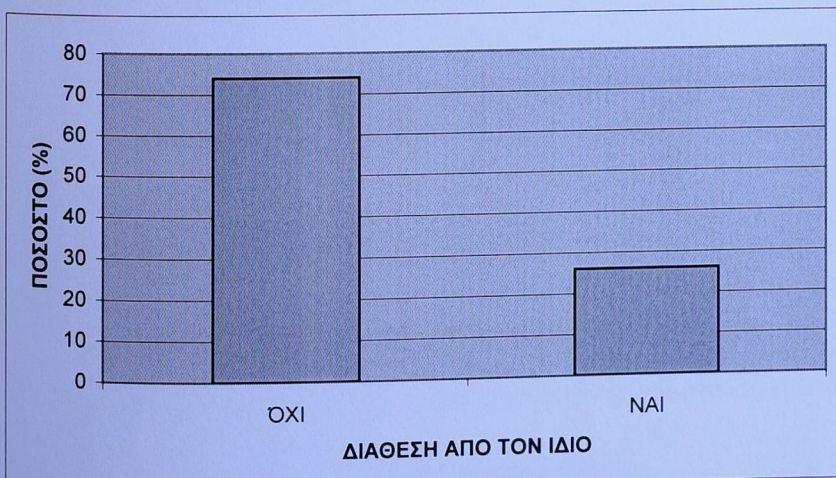
21. Διάθεση των προϊόντων της εκμετάλλευσης

Όλοι οι ερωτηθέντες (100%) διαθέτουν τα προϊόντα τους σε συνεταιρισμό (Γράφημα 21.1). 31 ερωτηθέντες (26%) διαθέτουν τα προϊόντα τους οι ίδιοι (Γράφημα 21.2). Ποσοστό 22% (26 άτομα) δήλωσαν ότι δίνουν τα προϊόντα τους σε χονδρέμπορο (Γράφημα 21.3). Αντίθετα κανείς από τους ερωτηθέντες δε διαθέτει τα προϊόντα του σε βιομηχανία (100%), σε αγορά του εξωτερικού (100%) και σε συνδυασμό των παραπάνω (100%) (Γράφημα 21.4,21.5 και 21.6).

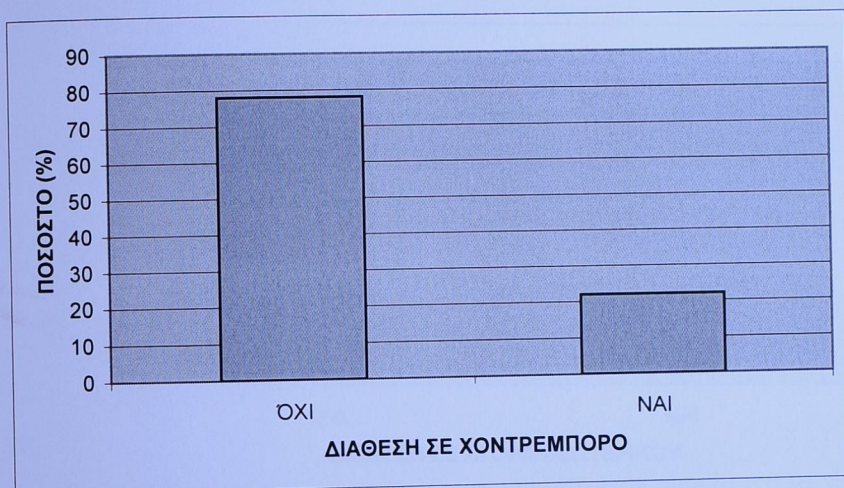
Γράφημα 21.1: διάθεση σε συνεταιρισμό

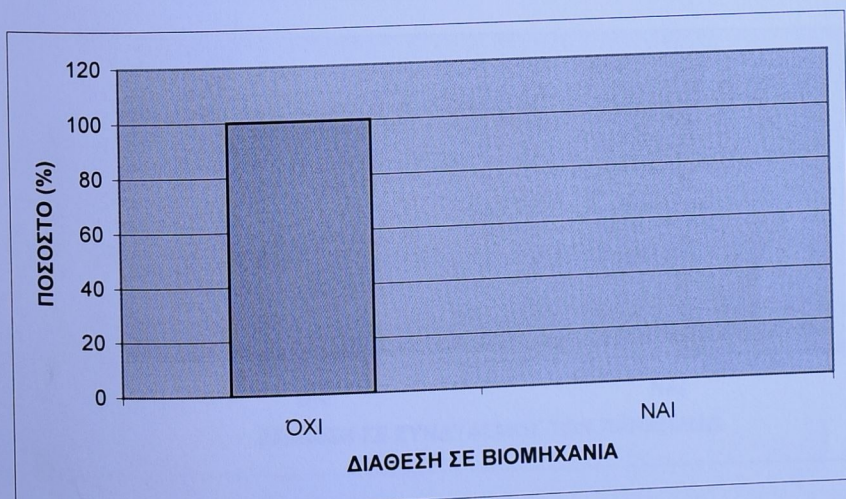
Γράφημα 21.2: διάθεση από τον ίδιο τον παραγωγό

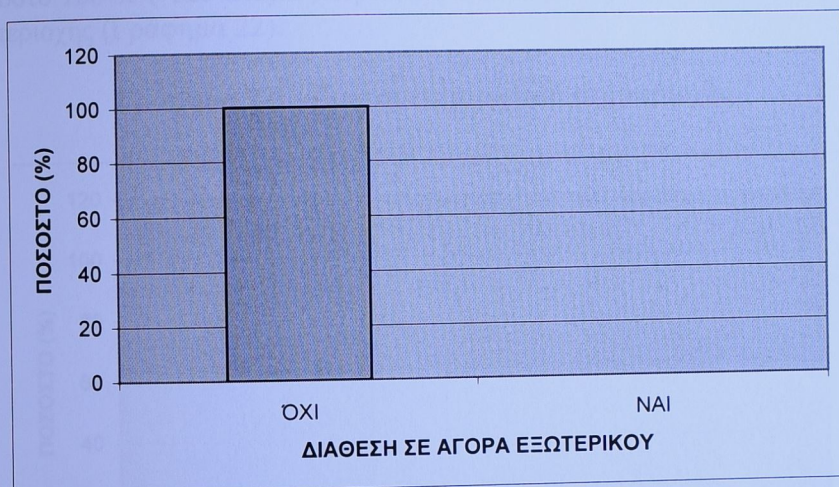
Γράφημα 21.3: διάθεση σε χοντρέμπορο

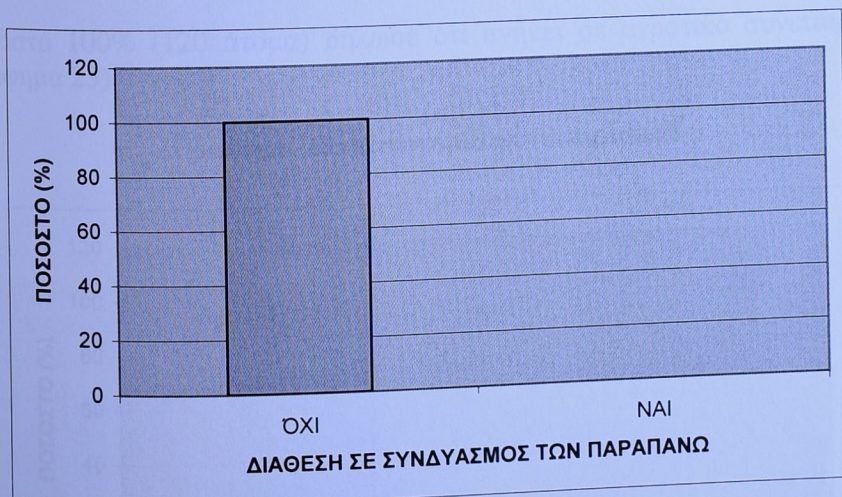
Γράφημα 21.4: διάθεση σε βιομηχανία

Γράφημα 21.5: διάθεση σε αγορά του εξωτερικού

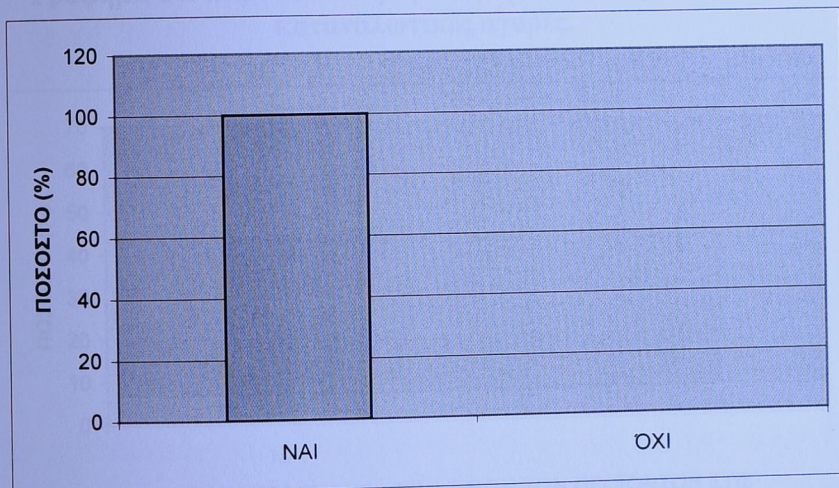
Γράφημα 21.6: διάθεση σε συνδυασμό των παραπάνω

22. Μέλος συνεταιρισμού της περιοχής

Ποσοστό 100 % (120 άτομα) δήλωσε ότι είναι μέλος κάποιου συνεταιρισμού της περιοχής (Γράφημα 22).

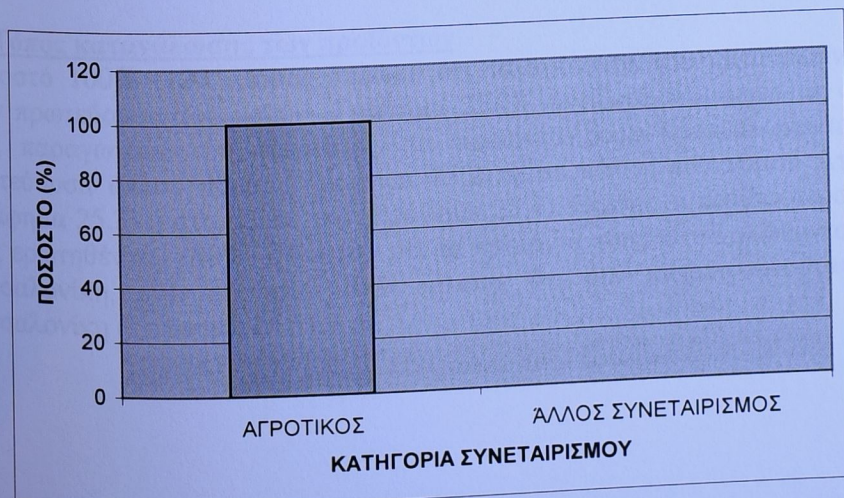
Γράφημα 22: μέλος συνεταιρισμού της περιοχής

23. Κατηγορία συνεταιρισμού

Ποσοστό 100% (120 άτομα) δήλωσε ότι ανήκει σε αγροτικό συνεταιρισμό (Γράφημα 23).

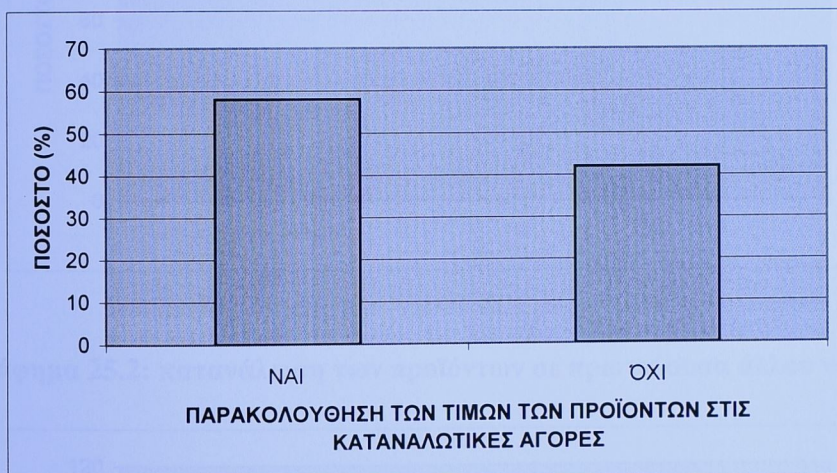
Γράφημα 23: κατηγορία συνεταιρισμού

24. Παρακολούθηση των τιμών των προϊόντων στις καταναλωτικές αγορές

Ποσοστό 58% των ερωτηθέντων (70 άτομα) δήλωσε ότι παρακολουθεί τις τιμές των προϊόντων στις καταναλωτικές αγορές. Αντίθετα το 42% (50 άτομα) δήλωσε ότι δεν παρακολουθεί τις τιμές (Γράφημα 24).

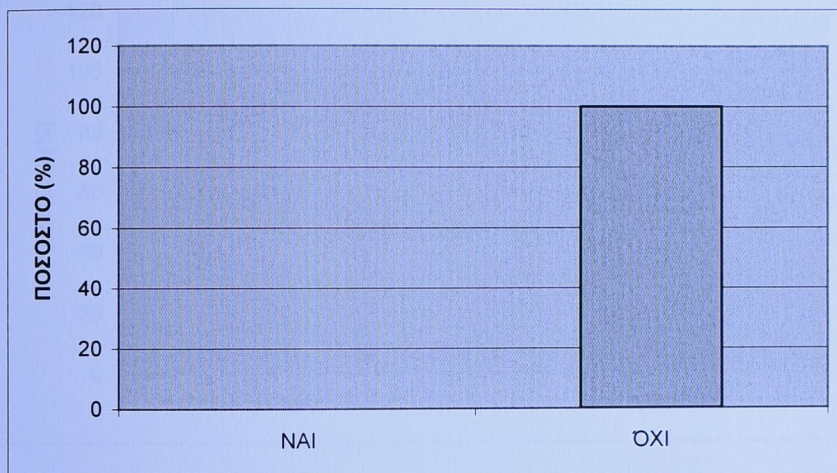
Γράφημα 24: παρακολούθηση των τιμών των προϊόντων στις καταναλωτικές αγορές.

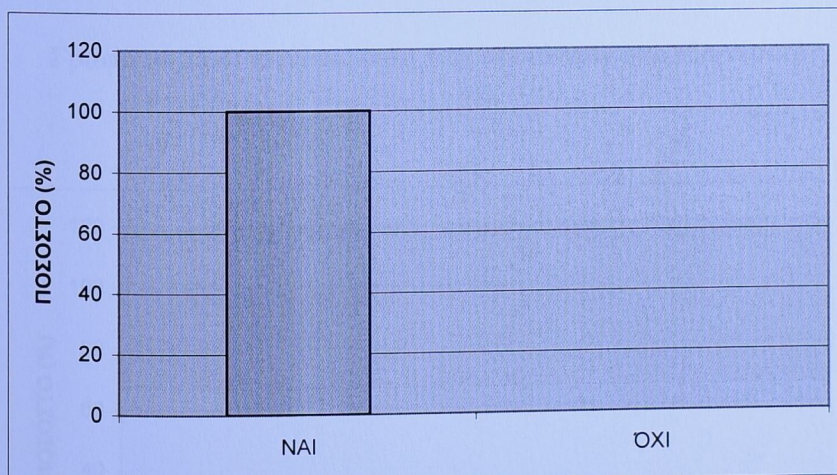
25. Τόπος κατανάλωσης των προϊόντων

Ποσοστό 100% (120 άτομα) δήλωσε ότι τα προϊόντα του καταναλώνονται στην πρωτεύουσα του νομού (Γράφημα 25.1). Αντίθετα, σύμφωνα με όλους τους παραγωγούς του δείγματος, τα προϊόντα τους καταναλώνονται σε πρωτεύουσα άλλου νομού (Γράφημα 25.2) ή σε πόλεις του νομού Αττικής (Γράφημα 25.3) ή στο εξωτερικό (Γράφημα 25.4). Επίσης οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες, (80%) δήλωσαν ότι τα προϊόντα τους καταναλώνονται στη Θεσσαλονίκη, ενώ ποσοστό 20% δήλωσε ότι δεν καταναλώνονται στη Θεσσαλονίκη (Γράφημα 25.5)

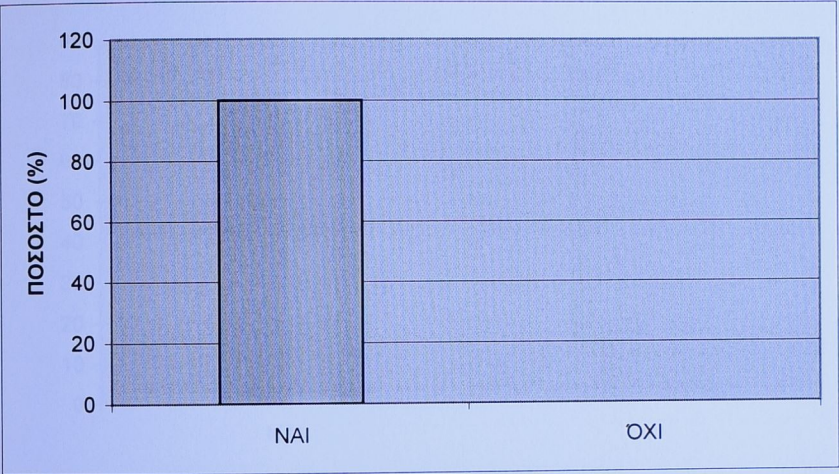
**Γράφημα 25.1:κατανάλωση των προϊόντων στην πρωτεύουσα του νομού
Ημαθίας**

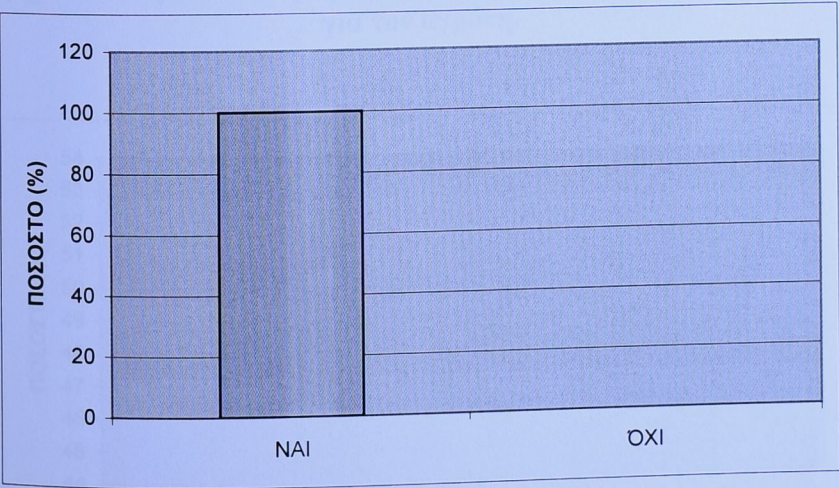
Γράφημα 25.2: κατανάλωση των προϊόντων σε πρωτεύουσα άλλου νομού

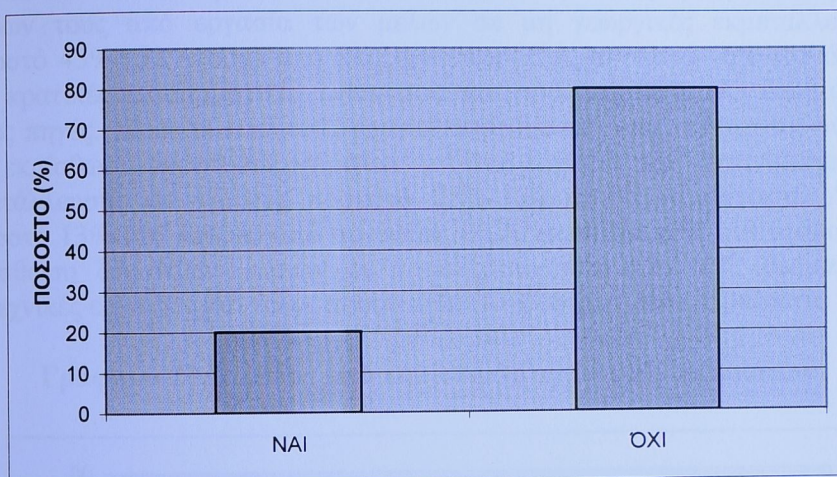
Γράφημα 25.3: κατανάλωση των προϊόντων σε πόλη του νομού Αττικής

Γράφημα 25.4: κατανάλωση των προϊόντων στο εξωτερικό

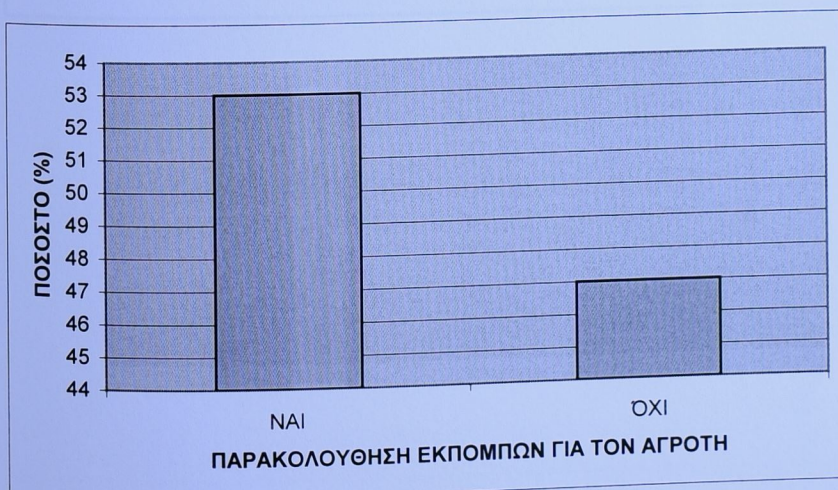
Γράφημα 25.5: κατανάλωση των προϊόντων στη Θεσσαλονίκη

26.Παρακολούθηση τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών για τον αγρότη

Οι 63 ερωτηθέντες (53%) δήλωσαν ότι παρακολουθούν εκπομπές για τον αγρότη ενώ οι υπόλοιποι 57 (47%) έδωσαν αρνητική απάντηση (Γράφημα 26).

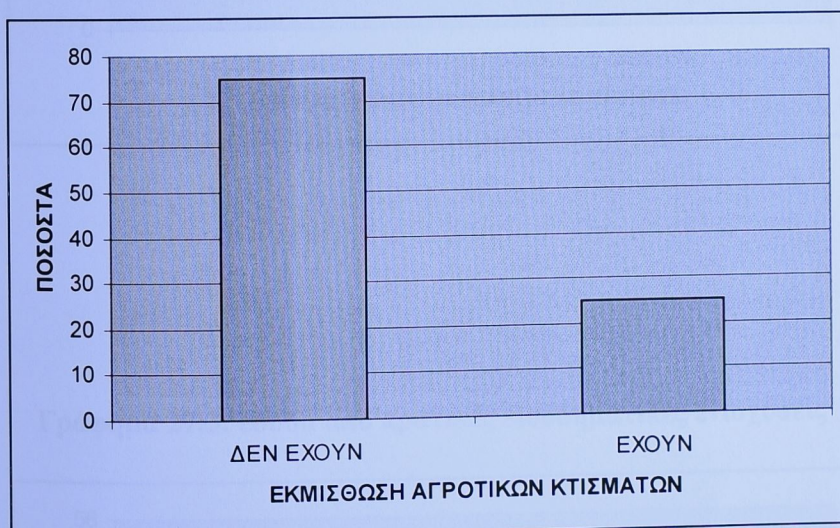
Γράφημα 26: παρακολούθηση τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών για τον αγρότη.

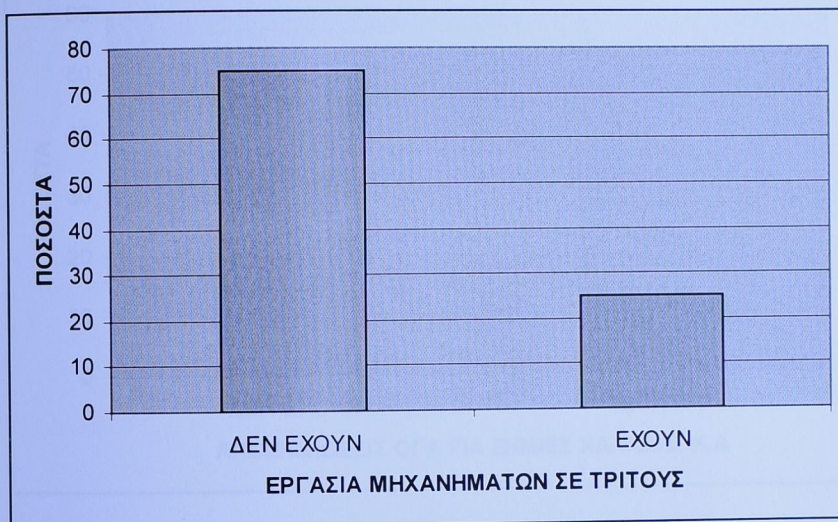
27. Πηγές εσόδων

Από το σύνολο των ερωτηθέντων ποσοστό 58% (70 άτομα) δήλωσε ως πηγή εσόδων τους από εργασία των μελών σε μη γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ποσοστό 43% (52 άτομα) από αποζημιώσεις ΟΓΑ, ποσοστό 46% (55 άτομα) από κρατικές εισοδηματικές ενισχύσεις και ποσοστό 36% (43 άτομα) από άλλες πηγές. Μερικοί από τους ερωτηθέντες δήλωσαν ως πηγή εσόδων τους από εκμίσθωση αγροτικών κτιμάτων και από εργασία των μηχανημάτων της εκμετάλλευσης σε τρίτους ποσοστό 25% (30 άτομα) αντίστοιχα. Ακόμη ποσοστό 13% (16 άτομα) από συντάξεις ΟΓΑ, ποσοστό 16% (19 άτομα) από εκμίσθωση δωματίων- οικιών σε τρίτους, ποσοστό 19% (23 άτομα) από βιοτεχνικές εργασίες και τέλος ποσοστό 27% (33 άτομα) από εμβάσματα

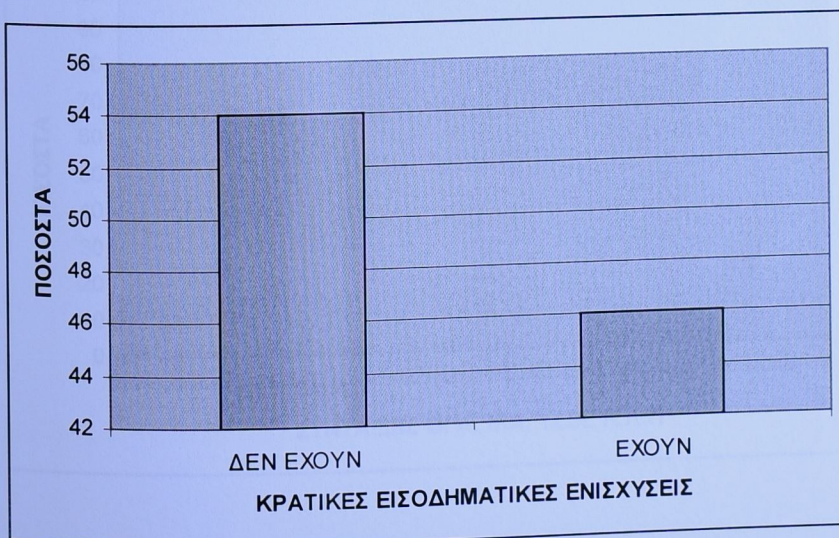
Γράφημα 27.1: έσοδα από εκμίσθωση αγροτικών κτισμάτων

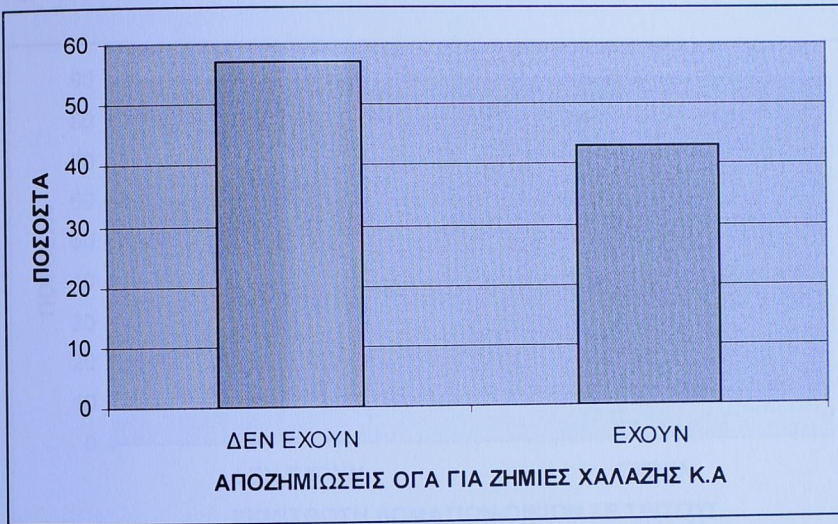
Γράφημα 27.2: έσοδα από εργασία των μηχανημάτων της εκμετάλλευσης σε τρίτους

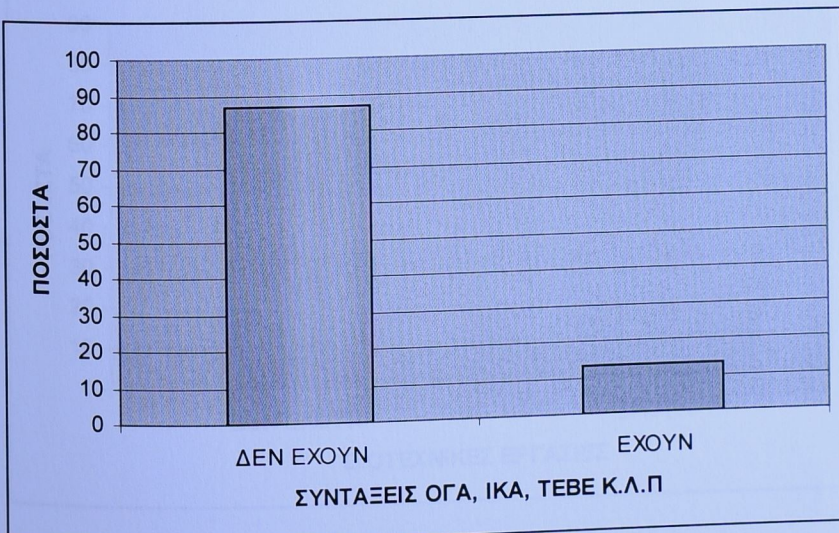
Γράφημα 27.3: έσοδα από κρατικές εισοδηματικές ενισχύσεις

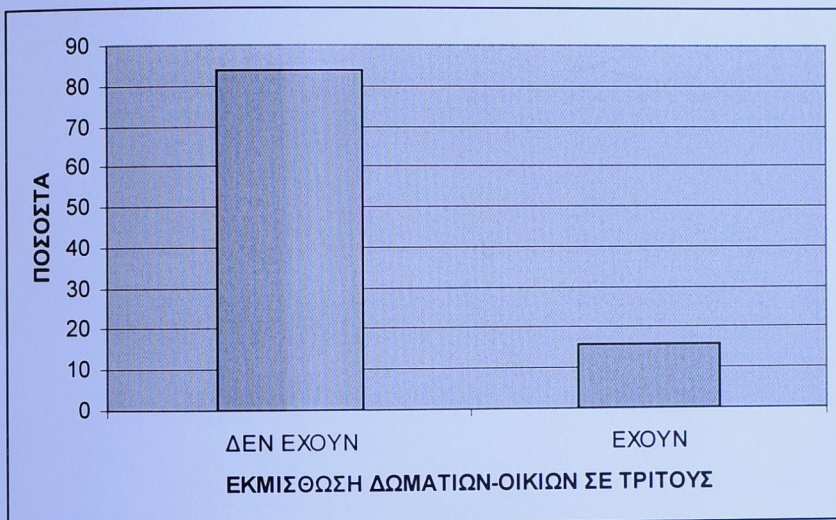
Γράφημα 27.4: έσοδα από αποζημιώσεις ΟΓΑ για ζημιές χαλάζης, παγετού

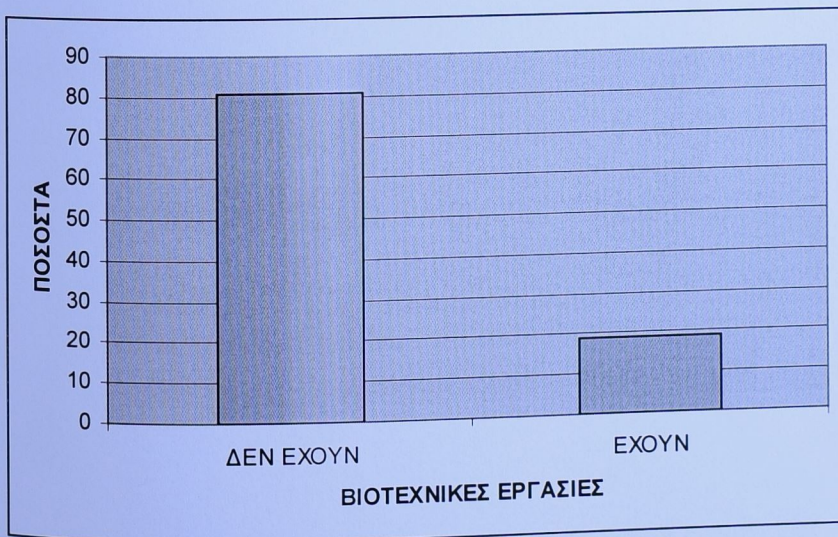
Γράφημα 27.5: έσοδα από συντάξεις ΟΓΑ, ΙΚΑ, ΤΕΒΕ

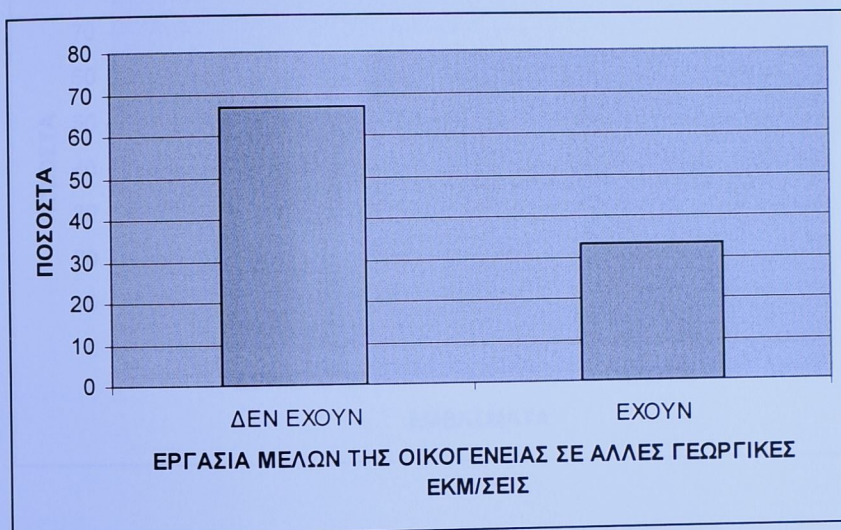
Γράφημα 27.6: έσοδα από εκμίσθωση δωματίων οικιών σε τρίτους

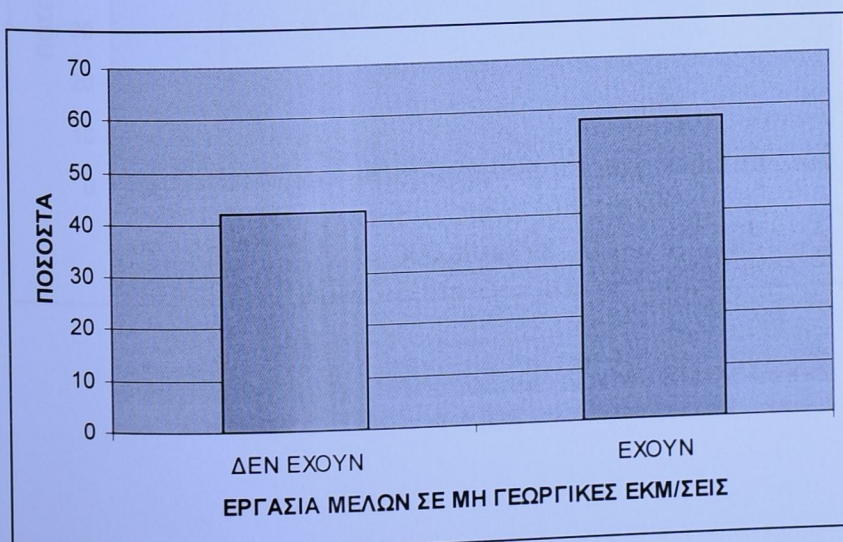
Γράφημα 27.7: έσοδα από βιοτεχνικές εργασίες

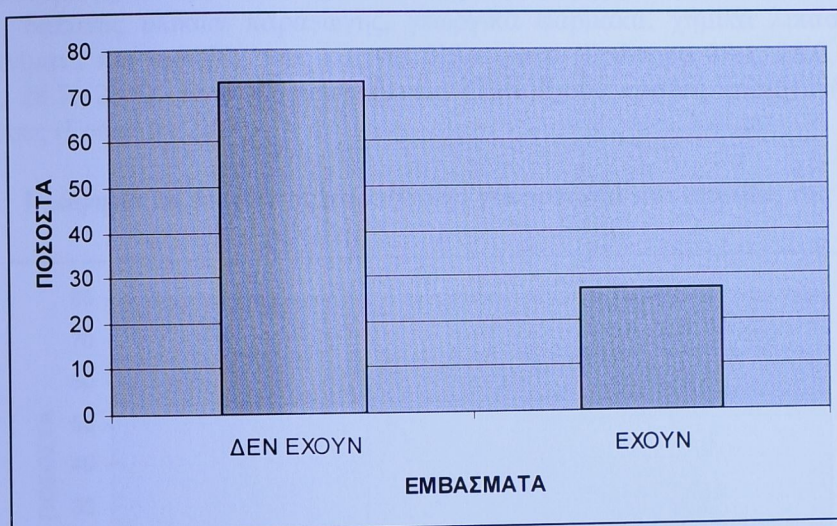
Γράφημα 27.8: έσοδα από εργασία μελών της οικογένειας σε άλλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις

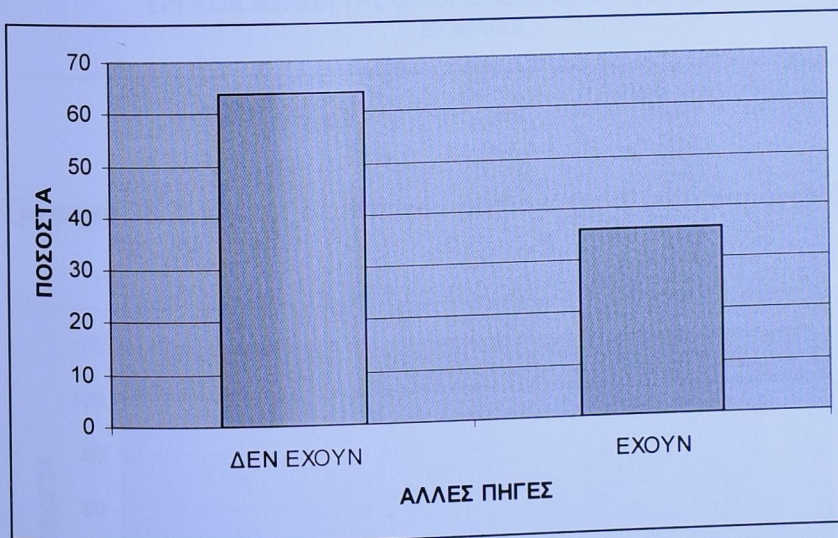
Γράφημα 27.9: έσοδα από εργασία μελών της οικογένειας σε μη γεωργικές εκμεταλλεύσεις

Γράφημα 27.10: έσοδα από εμβάσματα

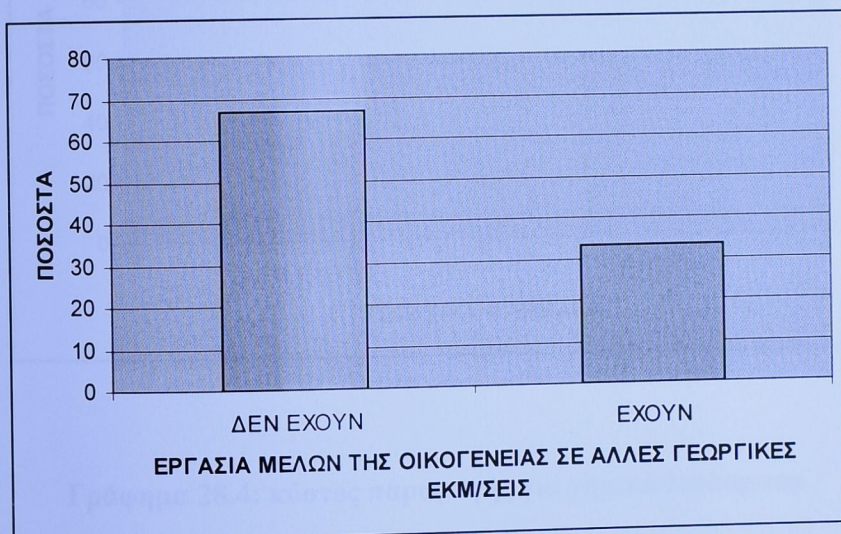
Γράφημα 27.11: άλλες πηγές εσόδων

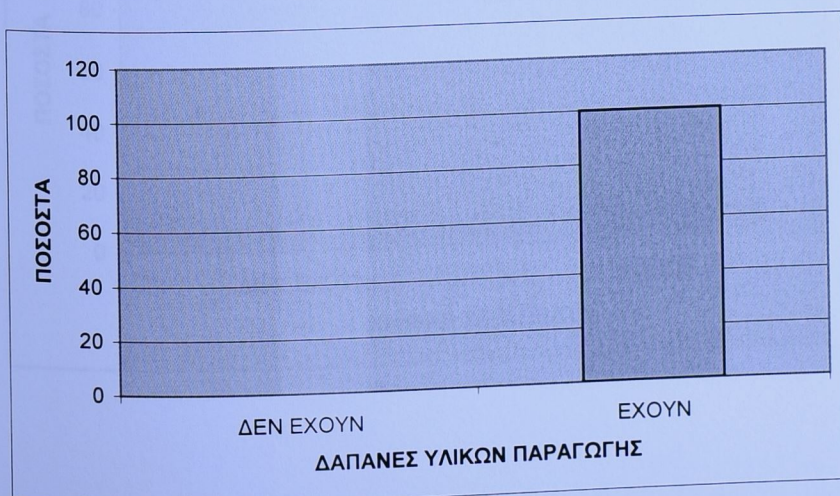
28. Κόστος παραγωγής

Όλοι οι ερωτηθέντες (100%) έχουν κόστος παραγωγής για εργασία και αμοιβές της , δαπάνες υλικών παραγωγής, γεωργικά φάρμακα, χημικά λιπάσματα, μηχανήματα και αμοιβές τους και για άλλα υλικά (Γράφημα 28.1, 28.2, 28.3, 28.4, 28.5, 28.6). Ενώ 47 ερωτηθέντες (39%) έχουν κόστος παραγωγής για σπόρους (Γράφημα 28.7).

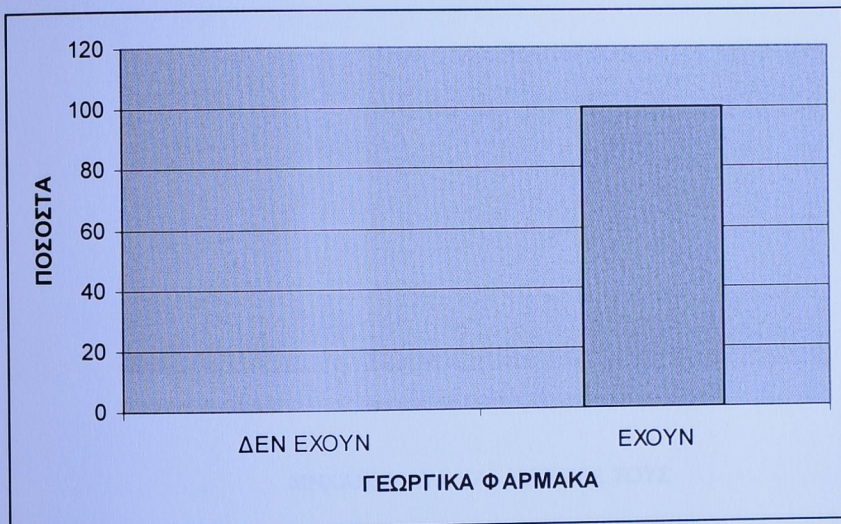
Γράφημα 28.1: κόστος παραγωγής για εργασία και αμοιβές της

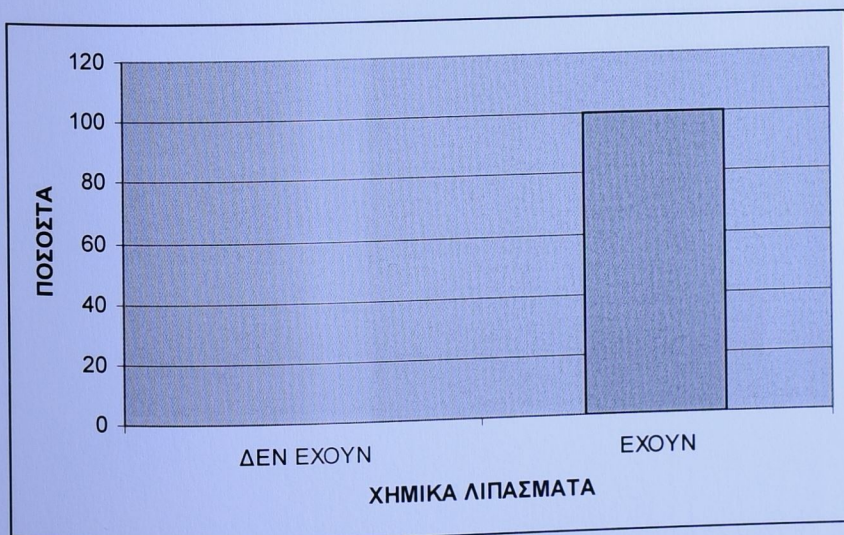
Γράφημα 28.2: κόστος παραγωγής για δαπάνες υλικών παραγωγής

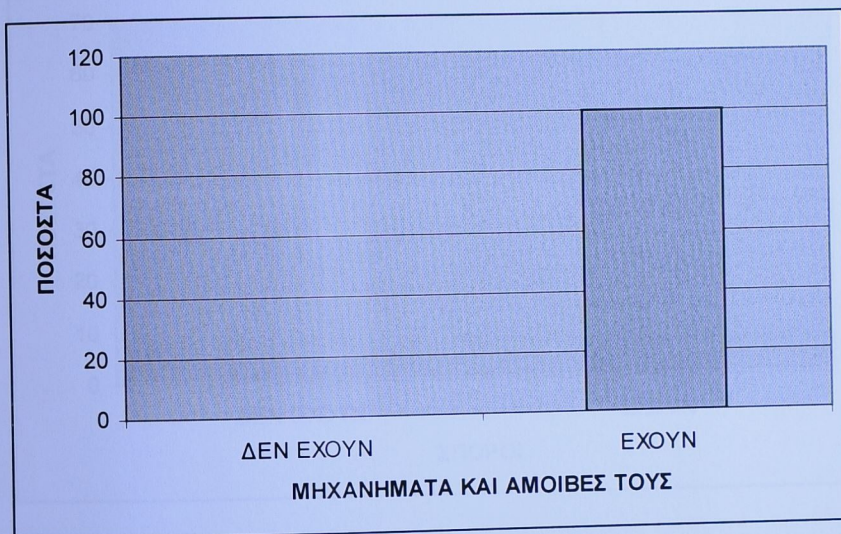
Γράφημα 28.3: κόστος παραγωγής για γεωργικά φάρμακα

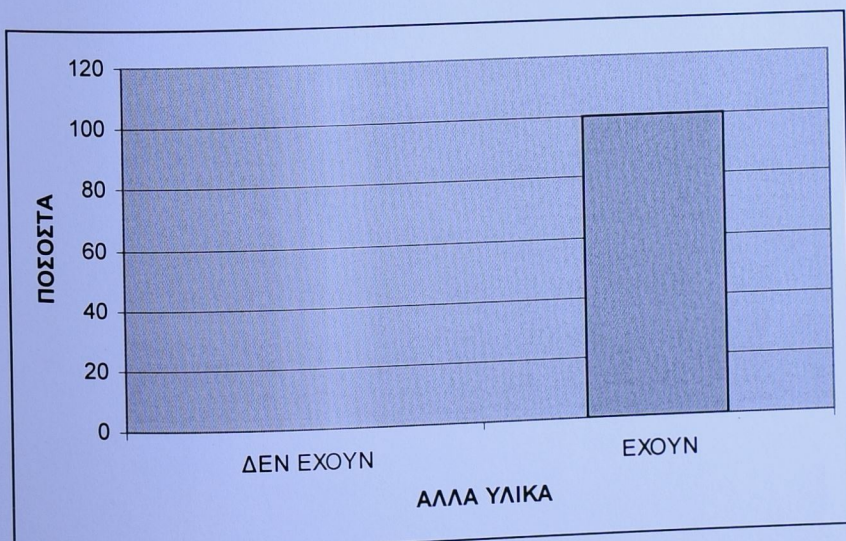
Γράφημα 28.4: κόστος παραγωγής για χημικά λιπάσματα

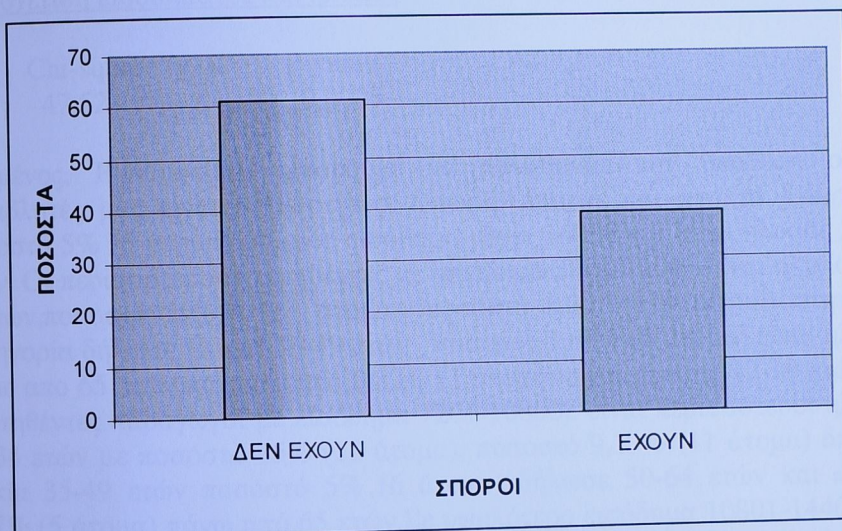
Γράφημα 28.5 : κόστος παραγωγής για μηχανήματα και αμοιβές τους

Γράφημα 28.6: κόστος παραγωγής για άλλα υλικά

Γράφημα 28.7: κόστος παραγωγής για σπόρους

3. ΕΛΕΓΧΟΙ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

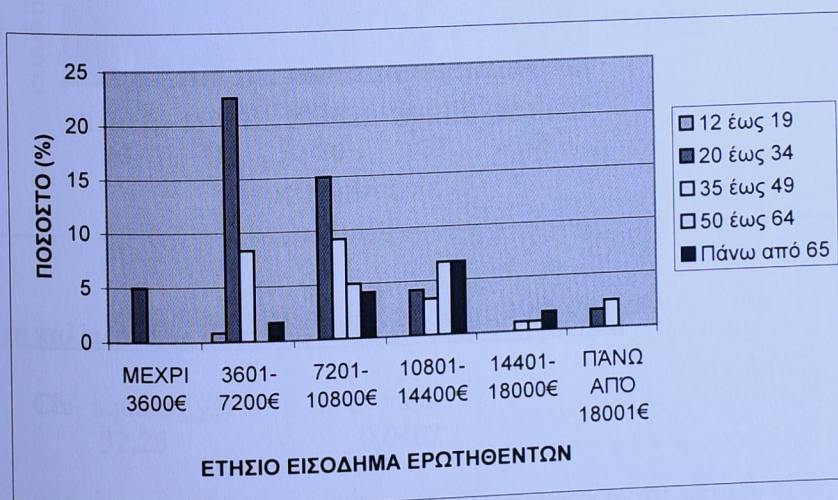
1. Συσχέτιση εισοδήματος και ηλικίας

Chi-square (χ^2)
47,52

P-value
0,0005

Επομένως, $P\text{-value} < 0,01$ μπορούμε να αρνηθούμε την υπόθεση ότι οι μεταβλητές μας είναι ανεξάρτητες. Όπως βλέπουμε και απο το διάγραμμα ποσοστό 5% (6 άτομα) δήλωσε εισόδημα μέχρι 3600€ και είναι ηλικίας 20-34 ετών. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες με εισόδημα 3601-7200€ είναι ηλικίας 20-34 ετών, ποσοστό 29,5% (27 άτομα), ποσοστό 8,33% (10 άτομα) στην ίδια κατηγορία δήλωσε ηλικία 35-49 ετών, ποσοστό 1,67% (2 άτομα) είναι ηλικίας πάνω απο 65 ετών και ποσοστό 0,83% (1 άτομο) είναι ηλικίας 12-19 ετών. Οι ερωτηθέντες παραγωγοί με εισόδημα 7201-10800€ είναι περισσότεροι ηλικίας 20-34 ετών με ποσοστό 15% (18 άτομα), ποσοστό 9,17% (11 άτομα) δήλωσε ηλικία 35-49 ετών ποσοστό 5% (6 άτομα) δήλωσε 50-64 ετών και ποσοστό 4,17% (5 άτομα) πάνω από 65 ετών. Σε υψηλότερο εισόδημα 10801-14400€ το ποσοστό των ερωτηθέντων ,6,67% (8 άτομα), δήλωσε ηλικία 50-64 ετών και ένα ίδιο ποσοστό ηλικίας πάνω απο 65 ετών, ποσοστό 4,17% (5 άτομα) δήλωσε 20-34 ετών, ποσοστό 3,33% (4 άτομα) δήλωσε ηλικία 35-49 ετών. Ποσοστό 1,67% (2 άτομα) με εισόδημα 14401-18000€ δήλωσε ηλικία πάνω απο 65 ετών και ποσοστό 0,83% (1 άτομο) αντίστοιχα τις ηλικίες 35-49 και 50-64 ετών. Με εισόδημα πάνω από 18001€, ποσοστό 2,5% είναι ηλικίας 35-49 ετών και ποσοστό 1,67% (2 άτομα) είναι ηλικίας 20-34 ετών.

Γράφημα 1: συσχέτιση εισοδήματος και ηλικίας

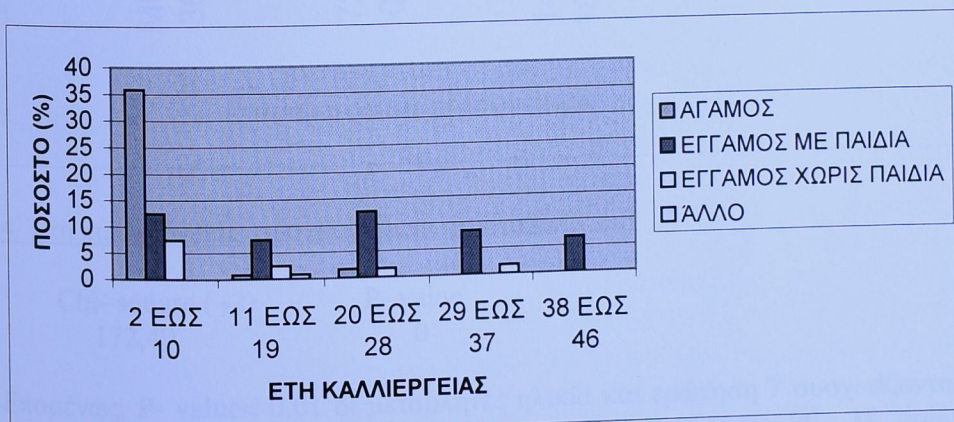

2. Οικογενειακή κατάσταση συσχετιζόμενη με τα έτη καλλιέργειας των ερωτηθέντων

Chi- square (χ^2) P- value
65,16 0

Άρα αφού $P\text{-value} < 0,01$, οι μεταβολές οικογενειακή κατάσταση και ερώτηση 7 συσχετίζονται. Οι ερωτηθέντες που δεν έχουν παντρευτεί σε μεγαλύτερο ποσοστό 35,83% (43 άτομα) δήλωσαν ότι καλλιεργούν 2- 10 έτη, ποσοστό 1,67% (2 άτομα) δήλωσαν ότι καλλιεργούν 29- 37 έτη, ποσοστό 0,83% (1 άτομο) δήλωσε ότι καλλιεργεί 11- 19 έτη. Οι περισσότεροι έγγαμοι ερωτηθέντες με παιδιά ποσοστό 12,5% (15 άτομα) δήλωσαν ότι καλλιεργούν 2- 10 έτη και ένα ίδιο ποσοστό 20- 28 έτη, ποσοστό 8,33 % (10 άτομα) δήλωσαν ότι καλλιεργούν 29- 37 έτη, ποσοστό 7,5% (9 άτομα) δήλωσε ότι καλλιεργούν 11- 19 έτη και μικρότερο ποσοστό 6,67 % (8 άτομα) δήλωσε ότι καλλιεργεί 38- 46 έτη. Από τους ερωτηθέντες έγγαμους χωρίς παιδιά οι περισσότεροι, ποσοστό 7,5% (9 άτομα) δήλωσαν ότι καλλιεργούν 2- 10 έτη, ποσοστό 2,5% (3 άτομα) δήλωσε 11 –19 έτη και ποσοστό 1,67% (2 άτομα) δήλωσε 20- 28 έτη.

Γράφημα 2:οικογενειακή κατάσταση συσχετιζόμενη με έτη καλλιέργειας

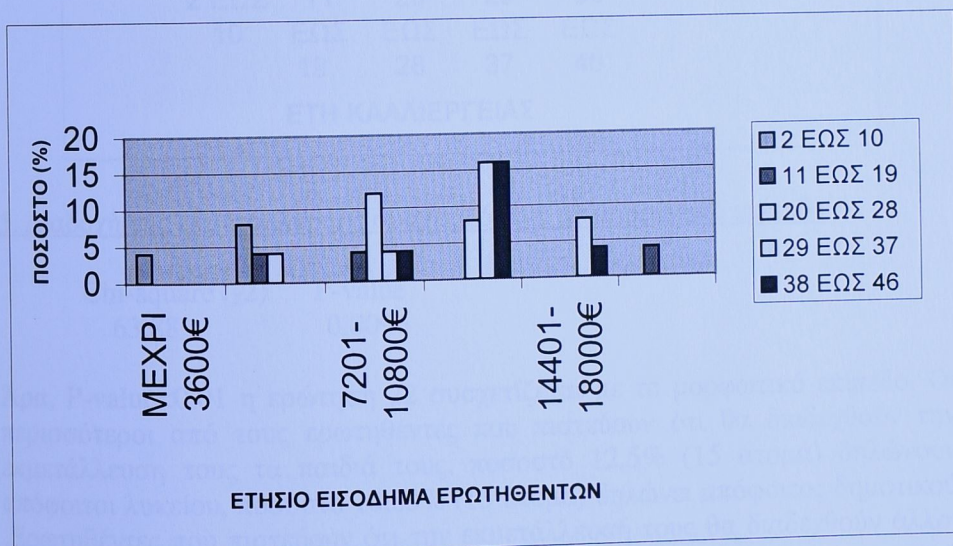
3. Έτη καλλιέργειας συσχετιζόμενα με ετήσιο εισόδημα

Chi- square (χ^2) P- value
32,25 0,0407

Εφόσον, $P\text{-value} < 0,05$ οι μεταβλητές μας συσχετίζονται μεταξύ τους, Όπως βλέπουμε από το διάγραμμα, περισσότεροι ερωτηθέντες με εισόδημα μέχρι 3600€, ποσοστό 4% (1 άτομο) δήλωσε ότι καλλιεργούν 2- 10 έτη. Ερωτηθέντες με εισόδημα 36001- 7200€, ποσοστό 8% (2 άτομα) δήλωσαν ότι καλλιεργούν 2- 10 έτη, ποσοστό 4% (1 άτομο) δήλωσε ότι καλλιεργεί 11- 19

έτη και ένα ίδιο πασοστό δήλωσε 20- 28 έτη. Οι περισσότεροι από τους παραγωγούς ποσοστό 12% (3 άτομα) δήλωσαν οτι καλλιεργούν 20- 28 έτη. Ποσοστό 16% (4 άτομα) με εισόδημα 10801- 14400€ δήλωσε οτι καλλιεργεί 29- 37 έτη και το ίδιο ποσοστό δήλωσε 38- 46 έτη, μικρότερο ποσοστό 8% (2 άτομα) δήλωσε οτι καλλιεργεί 20- 28 έτη. Ερωτηθέντες με εισόδημα πάνω από 18001€, ποσοστό 8% (2 άτομα) δήλωσε οτι καλλιεργεί 29- 37 έτη και ποσοστό 4% (1 άτομο) δήλωσε 38- 46 έτη.

Γράφημα 3:έτη καλλιέργειας συσχετιζόμενη με ετήσιο εισόδημα ερωτηθέντων

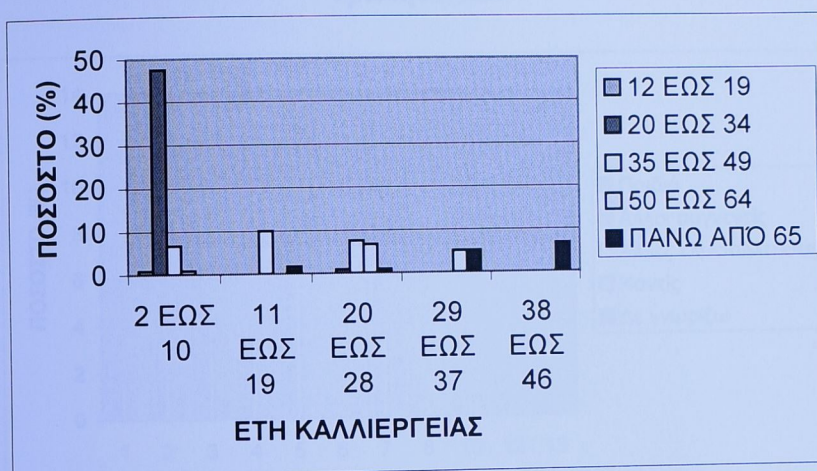
4. Έτη καλλιέργειας συσχετιζόμενα με ηλικία

Chi- square (χ^2)
172,49

P- value
0

Επομένως, P- value < 0,01 οι μεταβλητές ηλικία και ερώτηση 7 συσχετίζονται μεταξύ τους. Περισσότεροι από τους ερωτηθέντες ηλικίας 20- 34 ετών, ποσοστό 47,5% (57 άτομα) δήλωσε οτι καλλιεργεί 2- 10 στρέμματα. Ποσοστό 10% (12 άτομα) ηλικίας 35- 49 ετών, δήλωσε οτι καλλιεργεί 11- 19 έτη, ποσοστό 7,5% (9 άτομα) δήλωσε 20- 28 έτη και ποσοστό 6,67 % (8 άτομα) δήλωσε 2- 10 έτη. Περισσότεροι από τους ερωτηθέντες ηλικίας 50- 64 ετών, ποσοστό 6,67 % (8 άτομα) δήλωσαν οτι καλλιεργούν 20- 28 στρέμματα, ποσοστό 5 % (6 άτομα) δήλωσαν οτι καλλιεργούν 29- 37 έτη. Ερωτηθέντες πάνω από 65 ετών, ποσοστό 6,67 % (8 άτομα) δήλωσαν οτι καλλιεργούν 38- 46 έτη, ποσοστό 5 % (6 άτομα) δήλωσε 29- 37 έτη και ποσοστό 1,67 % (2 άτομα) δήλωσε οτι καλλιεργεί 11- 19 έτη.

Γράφημα 4:έτη καλλιέργειας συσχετιζόμενα με ηλικία

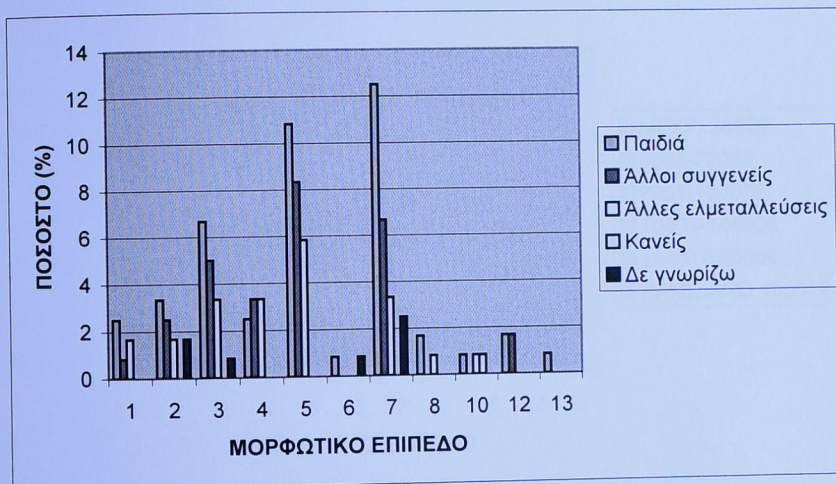

5. Διαδοχή της εκμετάλλευσης συσχετιζόμενη με μορφωτικό επίπεδο

Chi-square (χ^2)	P-value
63,88	0,0096

Άρα, $P\text{-value} < 0,01$ η ερώτηση 22 συσχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο. Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες που πιστεύουν ότι θα διαδεχθούν την εκμετάλλευση τους τα παιδιά τους, ποσοστό 12,5% (15 άτομα) δηλώνουν απόφοιτοι λυκείου, ποσοστό 10,83% (13 άτομα) δηλώνει απόφοιτος δημοτικού. Ερωτηθέντες που πιστεύουν ότι την εκμετάλλευσή τους θα διαδεχθούν άλλοι συγγενείς, ποσοστό 8,33% (10 άτομα) δηλώνουν απόφοιτος λυκείου, ποσοστό 5% (6 άτομα) δηλώνει απόφοιτος δημοτικού, ποσοστό 3,33% (4 άτομα) δηλώνει μερική φοίτηση γυμνασίου. Οι περισσότεροι από τους παραγωγούς που πιστεύουν ότι θα διαδεχθούν άλλες εκμεταλλεύσεις την εκμετάλλευσή τους, ποσοστό 5,83% (7 άτομα), δηλώνουν απόφοιτος γυμνασίου. Ποσοστό 0,83% (1 άτομο) που πιστεύει ότι δε θα διαδεχθεί κανείς την εκμετάλλευσή του, δηλώνει κάτοχος πτυχίου ΤΕΙ, ενώ ποσοστό 2,5% (3 άτομα) που δε γνωρίζει ποιος τη θα διαδεχθεί δήλωσε απόφοιτος λυκείου και ποσοστό 1,67% (2 άτομα) δήλωσε μερική φοίτηση δημοτικού. 1: αναλφάβητος, 2: μερική φοίτηση δημοτικού, 3: απόφοιτος δημοτικού, 4: μερική φοίτηση γυμνασίου, 5: απόφοιτος γυμνασίου, 6: μερική φοίτηση λυκείου, 7: απόφοιτος λυκείου, 8: απόφοιτος τεχνικής σχολής, 9: μερική φοίτηση ανώτερης σχολής, 10: απόφοιτος ανώτερης σχολής 11: μερική φοίτηση ανώτατης σχολής 12: απόφοιτος ανώτατης σχολής.

Γράφημα 5:συσχέτιση διαδοχής της εκμετάλλευσης με μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

6. Ετήσιο εισόδημα ερωτηθέντων συσχετιζόμενο με μορφωτικό επίπεδο

Chi-square (χ^2)

P-value

103,92

0

Αφού, $P\text{-value} < 0,01$ οι μεταβλητές μας συσχετίζονται μεταξύ τους. Οι ερωτηθέντες με εισόδημα, σύμφωνα και με το διάγραμμα, οι περισσότεροι, ποσοστό 2,5% (3 άτομα) δήλωσαν απόφοιτος γυμνασίου. Ερωτηθέντες με εισόδημα 3601-7200€, οι περισσότεροι ποσοστό 13,33% (16 άτομα) δήλωσαν απόφοιτος γυμνασίου, ποσοστό 9,17% (11 άτομα) δήλωσε απ'οφοιτος λυκείου και ποσοστό 3,33% (4 άτομα) δήλωσε απόφοιτος δημοτικού. Με εισόδημα 7201-10800€ οι περισσότεροι, ποσοστό 13,33% (16 άτομα) δήλωσαν απόφοιτος λυκείου, ποσοστό 7,5% (9 άτομα) δήλωσε απόφοιτος γυμνασίου, ποσοστό 4,17% (5 άτομα) δήλωσε απόφοιτος δημοτικού. Ερωτηθέντες με εισόδημα 10801-14400€, ποσοστό 7,5% (9 άτομα) δήλωσαν απόφοιτος δημοτικού, ποσοστό 4,17% (5 άτομα) δήλωσε μερική φοίτηση δημοτικού, ποσοστό 1,67% (2 άτομα) δήλωσε μερική φοίτηση γυμνασίου. Οι περισσότεροι απο τους ερωτηθέντες με εισόδημα 14401-18000€, ποσοστό 1,67% (2 άτομα) δήλωσαν αναλφάβητος, ποσοστό 0,83% (1 άτομο) δήλωσε μερική φοίτηση δημοτικού και ένα ίδιο ποσοστό δήλωσε μερική φοίτηση δημοτικού. Με εισόδημα πάνω απο 18001€, ποσοστό 1,67% (2 άτομα) δήλωσε απόφοιτος ανώτατης σχολής, ποσοστό 0,83% (1 άτομο) δήλωσε αντιστοιχα απόφοιτος ανώτερης σχολής, απόφοιτος δημοτικού και απόφοιτος γυμνασίου.

Γράφημα 6: ετήσιο εισόδημα ερωτηθέντων συσχετιζόμενο με μορφωτικό επίπεδο

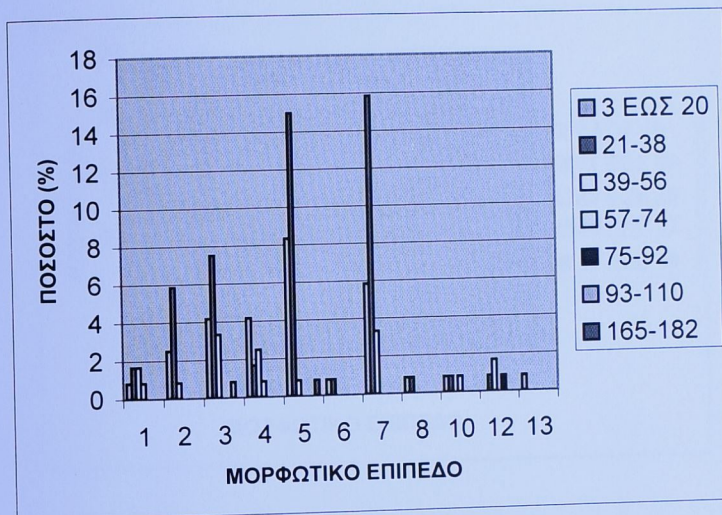
7.Αριθμός στρεμμάτων που καλλιεργούνται συσχετιζόμενα με μορφωτικό επίπεδο

Chi- square (χ^2)
103,92

P- value
0

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα το P- value είναι μικρότερο από 0,01. Όπως βλέπουμε και από το διάγραμμα, οι περισσότεροι που καλλιεργούν 3- 20 στρέμματα, ποσοστό 8,33 % (10 άτομα) δήλωσαν απόφοιτοι γυμνασίου, ποσοστό 5, 83 % (7 άτομα) δήλωσε απόφοιτος λυκείου, ποσοστό 4, 17 % (5 άτομα) δήλωσε απόφοιτος δημοτικού και ένα ίδιο ποσοστό δήλωσε μερική φοίτηση γυμνασίου. Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες που καλλιεργούν 21- 38 στρέμματα, ποσοστό 15,83 % (19 άτομα) δήλωσαν απόφοιτοι λυκείου, ποσοστό 15 % (18 άτομα) δήλωσε απόφοιτος γυμνασίου, ποσοστό 7,5 % (9 άτομα) δήλωσε απόφοιτος δημοτικού και ποσοστό 5,83 % (7 άτομα) δήλωσε μερική φοίτηση δημοτικού. Ποσοστό 3,33 % (4 άτομα) από τους ερωτηθέντες που καλλιεργούν 39- 56 στρέμματα, δήλωσε απόφοιτος λυκείου. Οι ερωτηθέντες που καλλιεργούν από 93- 110 στρέμματα ποσοστό 0,83 % (1 άτομο) δήλωσε αναλφάβητος, ίδιο ποσοστό δήλωσε απόφοιτος ανώτερης σχολής. Ποσοστό 0,83 % (1 άτομο) που καλλιεργεί 75- 92 στρέμματα δήλωσε απόφοιτος ανώτατης σχολής και ένα ίδιο ποσοστό από τους ερωτηθέντες με στρέμματα 165- 182, δήλωσε απόφοιτος δημοτικού.

Γράφημα 7:αριθμός στρεμμάτων που καλλιεργούνται συσχετιζόμενα με μορφωτικό επίπεδο

8. Έτη καλλιέργειας συσχετιζόμενα με μορφωτικό επίπεδο

Chi- square (χ^2)
103,92

P- value
0

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα το P- value είναι μικρότερο από 0,01. Όπως βλέπουμε και από το διάγραμμα, οι περισσότεροι που καλλιεργούν 2-10 έτη, ποσοστό 23,33 % (28 άτομα) δήλωσαν απόφοιτοι γυμνασίου, ποσοστό 18,33 % (22 άτομα) δήλωσε απόφοιτος λυκείου, ποσοστό 3,33 % (4 άτομα) δήλωσε μερική φοίτηση γυμνασίου. Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες που καλλιεργούν 11-19 έτη, ποσοστό 4,17% (5 άτομα) δήλωσαν απόφοιτοι λυκείου, ποσοστό 1,67% (2 άτομα) δήλωσε απόφοιτος δημοτικού και ένα ίδιο ποσοστό δήλωσε μερική φοίτηση γυμνασίου. Ποσοστό 5 % (6 άτομα) από τους ερωτηθέντες που καλλιεργούν 20-28 έτη, δήλωσε απόφοιτος δημοτικού. Οι ερωτηθέντες που καλλιεργούν 29-37 έτη ποσοστό 5 % (6 άτομο) δήλωσε απόφοιτος δημοτικού. Ποσοστό 2,5 % (3 άτομο) που καλλιεργεί 38-46 έτη δήλωσε αναλφάβητος, ποσοστό 1,67% (2 άτομα) απόφοιτος δημοτικού.

Γράφημα 8: έτη καλλιέργειας συσχετιζόμενα με μορφωτικό επίπεδο

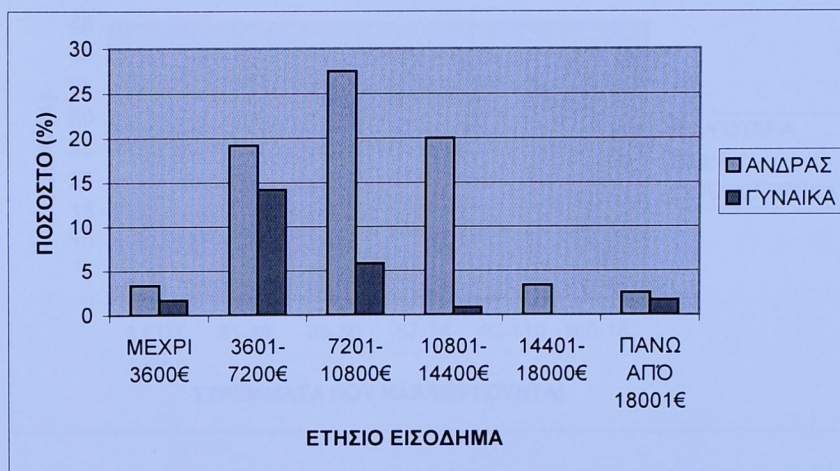

9. Συσχέτιση εισοδήματος και φύλου

Chi-square (χ^2) P-value
16,09 0,0066

Εφόσον, $P\text{-value} < 0,01$ τότε οι μεταβλητές μας συσχετίζονται. Από το σύνολο των ανδρών, οι περισσότεροι ποσοστό 27,5% (33 άτομα), δήλωσαν εισόδημα 72001-10800€, ποσοστό 20% (24 άτομα) δήλωσε εισόδημα 10801-14400€, ποσοστό 19,17% (23 άτομα) δήλωσε εισόδημα 3601-7200€, ποσοστό 3,33% (4 άτομα) δήλωσε εισόδημα μέχρι 3600€ και ένα ίδιο ποσοστό 14401-18000€, μικρότερο ποσοστό 2,5% (3 άτομα) πάνω από 18001€. Από το σύνολο των ερωτηθέντων γυναικών, οι περισσότερες, ποσοστό 14,17% (17 άτομα) δήλωσαν εισόδημα 3601-7200€, ποσοστό 1,67% (2 άτομα) δήλωσε εισόδημα μέχρι 3600€ και ένα ίδιο ποσοστό εισόδημα πάνω από 18001€. Τέλος ποσοστό 0,83% (1 άτομο) δήλωσε εισόδημα 10801-14400€.

Γράφημα 9: συσχέτιση ετήσιου εισοδήματος με φύλο ερωτηθέντων

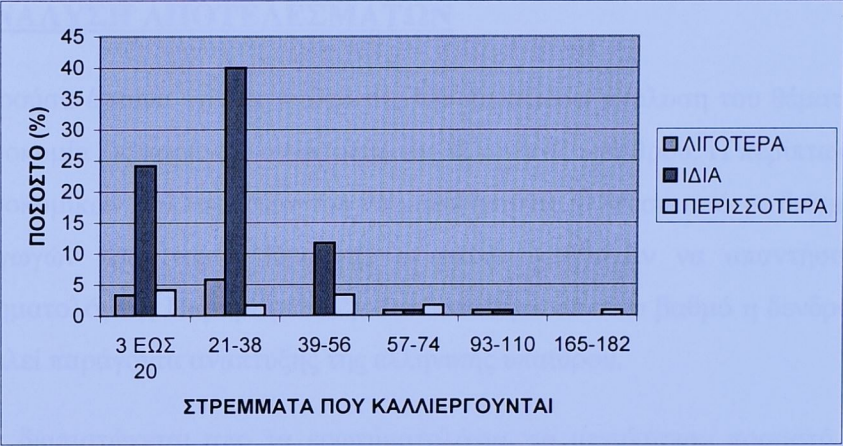

10. Αριθμός στρεμμάτων που καλλιεργούνται συσχετιζόμενα με προϊόν που παράγεται

Chi-square (χ^2) P-value
29,57 0,0032

Άρα, $P\text{-value} < 0,01$ δείχνει ότι οι μεταβλητές μας συσχετίζονται. Οι περισσότεροι από τους παραγωγούς, ποσοστό 5,83% (7 άτομα) που καλλιεργούν λιγότερα στρέμματα φέτος σε σχέση με τα περσινά, δήλωσαν ότι έχουν 21-38 στρέμματα, ποσοστό 3,33% (4 άτομα) δήλωσε 3-20 στρέμματα και ποσοστό 0,83% (1 άτομο) δήλωσε 39-56 στρέμματα και αντίστοιχα ίδιο ποσοστό 93-110 στρέμματα. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που καλλιεργούν τα ίδια στρέμματα, 41,67% (50 άτομα), δήλωσε ότι καλλιεργεί 21-38 στρέμματα, ποσοστό 22,5% (27 άτομα) δήλωσε ότι καλλιεργεί 3-20 στρέμματα, ποσοστό 11,67% (14 άτομα) δήλωσε 39-56 στρέμματα. Ερωτηθέντες που καλλιεργήσαν περισσότερα, ποσοστό 3,33% δήλωσαν 3-20 στρέμματα και ένα ίδιο ποσοστό αντίστοιχα 57-74 στρέμματα, ποσοστό 2,5% (3 άτομα) δήλωσε 21-38 στρέμματα.

Γράφημα 10:αριθμός στρεμμάτων που καλλιεργούνται συσχετιζόμενα με προϊόν που παράγεται

11. Ηλικία συσχετιζόμενη με αριθμό στρεμμάτων που καλλιεργούνται

Chi-square (χ^2)	P-value
4,67	0,7824

Αφού, $P\text{-value} > 0,05$ τότε απορρίπτουμε την υπόθεση ότι οι μεταβλητές μας είναι ανεξάρτητες. Η ηλικία δεν συσχετίζεται με τον αριθμό των στρεμμάτων που καλλιεργούν οι παραγωγοί.

Ε' ΜΕΡΟΣ

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο της την περαιτέρω ανάλυση του θέματος: «Η δενδροκομία ως παράγων ανάπτυξης της ελληνικής υπαίθρου. Η περίπτωση των δενδροκομικών καλλιεργειών του Νομού Ημαθίας.». Μέσα από το δείγμα, 120 παραγωγών του Νομού Ημαθίας, οι οποίοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτηματολόγιο (Παράρτημα Α'), διαπιστώθηκε σε ποιο βαθμό η δενδροκομία αποτελεί παράγοντα ανάπτυξης της ελληνικής υπαίθρου.

Όπως διαπιστώνεται απο τα ερωτηματολόγια, το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν άνδρες (76%). Οι περισσότεροι ερωτηθέντες όσον αφορά την ηλικία τους ήταν 20-34 ετών, ενώ μικρότερα ποσοστά αντιπροσωπεύονται απο τις υπόλοιπες κατηγορίες ηλικιών.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν στο ερωτηματολόγιο, ποσοστό 25% δήλωσε οτι είναι απόφοιτος γυμνασίου και ένα ίδιο ποσοστό απόφοιτος λυκείου, ενώ οι υπόλοιποι δήλωσαν απο τα υπόλοιπα μορφωτικά επίπεδα. Τέλος, όλοι οι ερωτηθέντες είναι παραγωγοί απο διάφορες περιοχές του Ν.Ημαθίας και μεγάλο ποσοστό απο αυτούς είναι νέοι αγρότες.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται απο 31 ερωτήσεις, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με το αντικείμενο μελέτης της εργασίας. Μέσω αυτών των ερωτηματολογίων (βλέπε παράρτημα Α') υπήρξε δυνατότητα καταγραφής μερικών συμπερασμάτων όσον αφορά τους αγρότες της περιοχής.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν στο ερωτηματολόγιο διαπιστώνεται ότι όλοι οι αγρότες του Ν. Ημαθίας παράγουν ροδάκινα, μεγάλο ποσοστό παράγει μήλα ενώ μικρότερα ποσοστά αντιπροσωπεύονται απο τις υπόλοιπες κατηγορίες φρούτων.

Στη συνέχεια με τις ερωτήσεις 11: «Δαπάνες διαβίωσης της οικογένειας» και 12: «Περιουσιακά στοιχεία της οικογένειας» αντίστοιχα προκύπτει το συμπέρασμα ότι όλοι οι ερωτηθέντες δαπανούν κυρίως διαβίωσης για διατροφή, κατοικία, ένδυση, υπόδηση και διαρκή καταναλωτικά αγαθά. Αντίθετα μικρότερο ποσοστό του δείγματος δαπανά για αναψυχή, όπως ταξίδια και κινηματογράφο. Το μεγαλύτερο ποσοστό των παραγωγών έχει ως περιουσιακά στοιχεία διαρκή αγαθά και αποταμιεύσεις των μελών της οικογένειας.

Μέσα από το ερωτηματολόγιο που δόθηκε σε παραγωγούς του Νομού Ημαθίας και συγκεκριμένα από το ερώτημα 13: «Δανειακή Κατάσταση της Εκμεταλλεύσεως», μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι είναι περιορισμένες οι παραγωγικές και οικονομικές δυνατότητες των παραγωγών. Οι περισσότεροι παραγωγοί (51%) δήλωσαν ότι δεν έχουν πάρει δάνειο από την ΑΤΕ (Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος), ενώ (49%) δήλωσε ότι πήρε δάνειο. Κανείς από τους ερωτηθέντες δεν πήρε δάνειο από τρίτους, γιατί είναι δύσκολο να πληρωθεί.

Οι ερωτήσεις 14: «Μέγεθος των αγροτεμαχίων της εκμετάλλευσης», 15: «Δρόμος με τον οποίο συνορεύει το αγροτεμάχιο» και 16: «Διάρθρωση παραγωγής» έχουν σχέση με τα χαρακτηριστικά στοιχεία των αγροτεμαχίων της εκμετάλλευσης. Δίνεται το μέγεθος και η γεωμορφολογία τους, η διάρθρωση της παραγωγής καθώς και στοιχεία για το δρόμο με τον οποίο συνορεύουν τα αγροτεμάχια. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες 63%, έχουν αμιγείς καλλιέργειες δένδρων, το έδαφος από τα περισσότερα αγροτεμάχια είναι επίπεδο και ο δρόμος με τον οποίο συνορεύουν είναι συνήθως αγροτικός.

Με τις ερωτήσεις 17 «έγχειρες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα», 18: «Επενδύσεις της εκμετάλλευσης» και 19: «Μηχανήματα και εργαλεία», οι

οποίες αφορούν την εκτίμηση του κεφαλαίου της εκμετάλλευσης, διαπιστώνεται ότι οι έγγειες βελτιώσεις και τα γεωργικά κτίσματα είναι κυρίως υπόστεγα, οικίες και φρέατα, ενώ μικρότερα είναι τα ποσοστά για τις υπόλοιπες κατηγορίες. Ακόμα διαπιστώνεται ότι οι επενδύσεις της εκμετάλλευσης είναι κυρίως έγγειες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα, μηχανήματα και εργαλεία. Όλοι οι παραγωγοί έχουν όλες τις κατηγορίες μηχανημάτων και εργαλείων που αναφέρονται στην ερώτηση 19 (βλεπε Παράρτημα Α')

Επιπρόσθετα, οι επόμενες ερωτήσεις αφορούν γενικές πληροφορίες, όπως τις καιρικές συνθήκες που επέδρασαν στις καλλιέργειες, τη χρησιμοποίηση του μηχανικού εξοπλισμού και των έγγειων βελτιώσεων.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το ερώτημα 22: «Ποιος θα διαδεχθεί την εκμετάλλευσή σας;» συμπεραίνουμε ότι δεν υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από μέρους των παιδιών της οικογένειας να συνεχίσουν τη λειτουργία της εκμετάλλευσης και αυτό σημαίνει ότι η δενδροκομία δεν μπορεί ακόμη να αποτελέσει παράγοντα ανάπτυξης της ελληνικής υπαίθρου. Συγκεκριμένα, ποσοστό 44%, δήλωσαν ότι η διαδοχή της εκμετάλλευσης θα γίνει από τα παιδιά, 28% δήλωσαν ότι θα την διαδεχθούν άλλοι συγγενείς, 21% άλλες εκμεταλλεύσεις, ενώ μικρότερα ήταν τα ποσοστά για τις υπόλοιπες κατηγορίες.

Στη συνέχεια, όσον αφορά το ερώτημα «Ποιες είναι οι προβλέψεις σας για το μέλλον της εκμεταλλευσεώς σας;», οι περισσότεροι ερωτηθέντες (41%), πιστεύουν ότι θα συνεχιστεί η λειτουργία της, ενώ ποσοστό 15% ότι θα πουληθεί αφού δεν τους καλύπτει οικονομικά και δεν έχουν ικανοποιητικό εισόδημα και 26% ότι θα εγκαταλειφθεί. Ακόμη, ποσοστό 13% δεν γνωρίζει ποιο θα είναι το μέλλον της εκμεταλλεύσεώς του.

Στο ερώτημα 24: «Πως διαθέτετε τα προϊόντα σας;» όλοι οι παραγωγοί (100%)

απάντησαν ότι διαθέτουν τα προϊόντα τους κυρίως στο συνεταιρισμό. Επίσης, μικρότερα ποσοστά δόθηκαν στη διάθεση των προϊόντων από τον ίδιο (26%), σε τοπικό επίπεδο (9%), σε χονδρέμπορο (22%) και τέλος, σε μεσίτη (28%). Κανένας από τους παραγωγούς δεν έδωσε θετική απάντηση στη διάθεση προϊόντων σε βιομηχανία και σε αγορά εξωτερικού. Επομένως, συμπεραίνουμε, ότι οι περισσότεροι παραγωγοί στρέφονται εξολοκλήρου στο συνεταιρισμό γιατί εκεί υπάρχει ασφάλεια διάθεσης των προϊόντων τους. Αυτό σημαίνει, ακόμη, ότι δεν έχουν τις κατάλληλες επαφές με τρίτους, αλλά ούτε και την οικονομική δυνατότητα να προωθήσουν τα προϊόντα τους και σε άλλες αγορές κυρίως στο εξωτερικό.

Από τις ερωτήσεις 28: «Παρακολουθείτε τις τιμές των προϊόντων σας στις καταναλωτικές αγορές;» και 29: «Που καταναλώνεται τα προϊόντα σας;» διαπιστώνουμε ότι οι περισσότεροι ερωτηθέντες παρακολουθούν τις τιμές των προϊόντων τους στις καταναλωτικές αγορές. Ποσοστό 100% των ερωτηθέντων στην ερώτηση 29 απάντησε ότι τα προϊόντα τους καταναλώνονται στο εξωτερικό, σε πρωτεύουσα άλλου νομού και σε πόλη του Ν. Αττικής αντίστοιχα. Τέλος, μικρότερο ποσοστό (20%) απάντησε ότι τα προϊόντα του καταναλώνονται στη Θεσσαλονίκη.

Τέλος, σύμφωνα με το ερώτημα 31: «Ποιες οι πηγές εσόδων των παραγωγών» διαπιστώνεται ότι οι σημαντικότερες πηγές εσόδων είναι κυρίως οι κρατικές εισοδηματικές ενισχύσεις (55%), οι αποζημιώσεις ΟΓΑ (52%), η εργασία μελών σε μη γεωργικές εκμεταλλεύσεις (70%) και τέλος από άλλες πηγές (43%). Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η εκμετάλλευση της υπαίθρου δεν αποφέρει σημαντικά έσοδα στους παραγωγούς, γι' αυτό και δεν μπορεί ακόμη η δενδροκομία να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης της Ελληνικής υπαίθρου. Συγκεκριμένα, ποσοστό 40% αποτελεί πηγή εσόδων από την εργασία μελών σε άλλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Επίσης άλλες πηγές εσόδων ου αναφέρονται το ερωτηματολόγιο είναι τα εμβάσματα (33%), οι βιοτεχνικές εργασίες (23%), η εκμίσθωση δωματίων (19%), οι συντάξεις ΟΓΑ

(16%), η εργασία μηχανημάτων της εκμετάλλευσης σε τρίτους (30%) και τέλος, από την εκμίσθωση αγροτικών κτισμάτων (30%). Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι αρκετοί αγρότες άρχισαν να στρέφονται στον αγροτουρισμό.

Όσον αφορά το κόστος παραγωγής όλοι οι ερωτηθέντες, 100% έχει κόστος παραγωγής για όλες τις πιο κάτω κατηγορίες: κόστος για εργασία και αμοιβές της, για δαπάνες υλικών παραγωγής, για γεωργικά φάρμακα, χημικά λιπάσματα, μηχανήματα και αμοιβές τους και για άλλα υλικά.

Κλείνοντας, διαπιστώνεται ότι αν και μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων αντιλαμβάνεται τη μεγάλη σημασία της δενδροκομίας για την ανάπτυξη της ελληνικής υπαίθρου, δεν μπορούμε από την άλλη να πούμε ότι η δενδροκομία αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης της ελληνικής υπαίθρου, αφού οι παραγωγοί αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα, κυρίως οικονομικά, που τους εμποδίζει να αναπτυχθούν.

2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Γίνεται εύκολα κατανοητό από την παραπάνω παρουσίαση ότι είναι επιτακτική ανάγκη να δοθούν δραστικές λύσεις στα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες αγρότες. Όλα τα άτομα που έχουν διάθεση να συμβάλουν στην αναβάθμιση του αγροτικού τομέα της χώρας, πρέπει να δραστηριοποιηθούν και να προσπαθήσουν να βρουν λύσεις σε όλα τα προβλήματα του πρωτογενή τομέα της ελληνικής οικονομίας. Ένα όργανο που οδεύει προς αυτή την κατεύθυνση είναι το Συμβούλιο της Αγροτικής Πολιτικής (Σ.Α.Π.), το οποίο παράγει ουσιαστικό έργο και που μπορεί να παράγει ακόμα ουσιαστικότερο όταν στην προσπάθεια του έχει αρωγό την κυβέρνηση.

Το αγροτικό πρόβλημα στη χώρα μας έχει εξελιχθεί σε κοινωνικό πρόβλημα το οποίο επηρεάζει άμεσα και την Κεντρική Μακεδονία. Ο κύριος λόγος που παρουσιάζεται αυτή η κρίση στον αγροτικό τομέα είναι, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, το γεγονός ότι το εισόδημα των γεωργών μειώνεται συνεχώς, εξαιτίας κυρίως της μείωσης των οικονομικών ενισχύσεων που λαμβάνει η χώρα μας από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ένας εξίσου σημαντικός λόγος που προκαλεί την κρίση της ελληνικής γεωργίας είναι πολλές φορές λανθασμένος χειρισμός των εκάστοτε κυβερνήσεων να χειριστούν τα θέματα που αφορούν την ελληνική γεωργία.

Τα προβλήματα του ελληνικού αγροτικού τομέα, τα οποία δυσκολεύουν κάθε προσπάθεια για ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες :

- α) σε εκείνα που αφορούν τους φυσικούς πόρους,
- β) σε εκείνα που έχουν σχέση με τις επενδύσεις για τη βελτίωση των γεωργικών διαρθρώσεων.

Πρωταρχικό μέλημα των παραγωγών πρέπει να είναι η διασφάλιση της καλύτερης ποιότητας των προϊόντων, τα οποία προσφέρουν στους καταναλωτές. Οι παραγωγοί πρέπει να συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις της αγροτικής πολιτικής και να θέτουν στόχους υγιεινής και ασφάλειας των τροφίμων. Το θέμα της ποιότητας είναι πολύ σημαντικό για τον καταναλωτή που απαιτεί συνεχώς προϊόντα καλύτερης ποιότητας.

Η ποιότητα των προϊόντων που βγαίνουν στην κατανάλωση εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, οι οποίοι κατά κύριο λόγο έχουν σχέση με το έδαφος και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την καλλιέργειά τους. Συγκεκριμένα, η χρήση εξελιγμένων μηχανημάτων σε συνδυασμό με την ύπαρξη καλής ποιότητας νερών άρδευσης εγγυώνται το καλύτερο αποτέλεσμα και για τον παραγωγό και για τον καταναλωτή. Συνεπώς, η εμπειρία με τη γνώση και την τεχνολογία είναι τρεις παράγοντες καταλυτικοί για το ορθότερο αποτέλεσμα της παραγωγής.

Ειδικότερα, όσον αφορά τον αγροτικό τομέα του Νομού Ημαθίας χρίζει επιτακτικής ανάγκης η λήψη των ακόλουθων μέτρων.

Μέτρα για την βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων

- Σε πρώτο στάδιο θα πρέπει να επιτευχθεί αξιοποίηση του τρίτου κοινοτικού πλαισίου στήριξης έτσι ώστε να κατασκευαστούν όλα τα απαραίτητα έργα υποδομής (αρδευτικά κ. α.). Μέσω αυτών των έργων θα πραγματοποιηθεί αναβάθμιση στην ποιότητα των προϊόντων, θα ενισχυθεί το εισόδημα των αγροτών της περιοχής και συνάμα καλύτερο βιοτικό επίπεδο. Αυτά τα έργα δε θα πρέπει να ξεκινούν μόνο διαμέσου της ιδιωτικής πρωτοβουλίας των κατοίκων της περιοχής αλλά πάντα σε συνδυασμό με την πολιτεία και την τοπική αυτοδιοίκηση.
- Να πραγματοποιηθεί μια έντονη στροφή προς τις εναλλακτικές καλλιέργειες και κυρίως προς τη βιολογική. Αυτό θα πραγματοποιηθεί μόνο αν οι αρμόδιοι φορείς του νομού είναι πρόθυμοι να εξηγήσουν στους παραγωγούς τις θετικές αλλαγές που θα ξέρει στη ζωή τους η

χρήση της βιολογικής καλλιέργειας, μέσω εκπαιδευτικών σεμιναρίων και μαθημάτων.

- Σχετικά με τα γυναικεία αγροτουριστικά καταλύματα θα πρέπει να παρέχονται κίνητρα στις γυναίκες αγρότισσες και από τους αρμόδιους φορείς και από τους συζύγους τους, έτσι ώστε να συμβάλλουν στην αύξηση του αγροτικού οικογενειακού εισοδήματος.
- Να ιδρυθούν γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί στην περιοχή του Νομού Ημαθίας έτσι ώστε να απορροφώνται σ' αυτούς πολλές γυναίκες και να επιτυγχάνεται συνεχώς αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των αγροτικών οικογενειών.
- Τέλος, κρίνεται απαραίτητη η επάνδρωση των γεωτεχνικών υπηρεσιών του νομού καθώς η ύπαρξή τους συνεπάγεται μείωση του κόστους παραγωγής για τους αγρότες και βελτίωση του περιβαλλοντικού χώρου.

Με αυτά τα μέτρα, δίνεται η ευκαιρία κυρίως στους νέους και στις νέες να παραμείνουν στο νομό και να απασχοληθούν στον αγροτικό χώρο. Κάθε άτομο ως ξεχωριστή οντότητα θα πρέπει να συνειδητοποιεί έγκαιρα ότι επιβάλλεται η συμβολή του στην αναβάθμιση του αγροτικού χώρου. Η κινητοποίηση τους σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς μπορεί να επιφέρει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα (Νταντάμη, 2002).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αντωνίου Β., «Ελληνική Γεωργία και τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσει στην Ευρωπαϊκή κοινότητα», Αθήνα, 1989
- Αποστολόπουλος Κ., «Φορείς κοινωνικής οικονομίας: Συνεταιριστικές τράπεζες», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2001
- Αποστολόπουλος Κ.,- Γιάγκου Δ., Ήπιες μορφές τουρισμού, Πανεπιστημιακές παραδόσεις Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Αθήνα , 2003
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, «Η εφαρμογή γεωργικών βελτιώσεων σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των γεωργών», Θεσσαλονίκη, Απρίλιος, 1976
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, «Επιμόρφωση ενηλίκων, σχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων αγροτών και επικοινωνία» (κοινοτική πρωτοβουλία interpeg), Θεσσαλονίκη, 1994
- Βασιλακάκης Μ., – Θεριός Ι., «Μαθήματα ειδικής δενδροκομίας», έκδοση Υπηρεσία Δημοσιευμάτων, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο εσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1994-
- Ζαχαράτος, «Η συμβολή του αγροτουρισμού στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη», εκδόσεις τμήμα Οικιακής Ο νομίας και Οικολογίας, 1985
- Κουκουργιάννης Β., «Τα οπωροφόρα δένδρα:ροδακινιά, μηλιά, κερασιά, αχλαδιά στη Βόρεια Ελλάδα», εκδόσεις συλλόγου γεωπόνων Ν. Ημαθίας, 1985
- Κουφάκης Χ., «Έρευνα αγοράς, προτιμήσεις καταναλωτών και προοπτικές ανάπτυξης των εξαγωγών μας για τα νωπά και μεταποιημένα προϊόντα ροδακίνων, κερασιών, μήλων, και αχλαδιών», εκδόσεις συλλόγου γεωπόνων Ν. Ημαθίας, 1985
- Κυριακούσης Α., «Στατιστικές μέθοδοι», Αθήνα, 1994
- Μέργος Γ., «Εξωτερικό εμπόριο αγροτικών προϊόντων και τροφίμων: Ανάλυση και προτάσεις πολιτικής», εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα, 1998

- Νταντάμη Π., «Κοινωνικοοικονομική αξιολόγηση του Αγροτικού τομέα. Η περίπτωση των Αγροτικών εκμεταλλεύσεων του Ν. Καρδίτσας», Πτυχιακή μελέτη, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2002
- Παπαγεωργίου Κ., «Αγροτική Παραγωγή», Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Αθήνα, 1999
- Παπαγεωργίου Κ., «Μαθήματα Κοινωνικής Οικονομίας», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2001
- Παπαναγιώτου Ε., Μηλιάδου Δ., Φωτόπουλος Χ., «Βιολογική γεωργία, φυτική και ζωική παραγωγή», εκδόσεις Σταμούλη, Θεσσαλονίκη, 2001
- Σαμαράς Γ., «Η πολυαπασχόληση στον αγροτικό τομέα και η αναπτυξιακή πολιτική στην Ελλάδα», Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα 1994
- Σιάρδος Γ., «Αειφορική γεωργία και ανάπτυξη», εκδόσεις «Ζυγός», Θεσσαλονίκη, 2002
- Σφακιωτάκης Ε., «Γενική δενδροκομία», εκδόσεις Μανουσάκης, Θεσσαλονίκη, 1993
- Σύλλογος Γεωπόνων, «Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου», εκδόσεις Κουκουργιάννης, Ν. Ημαθίας
- Τατσή .Ε. «Πολιτική Υπουργείου Γεωργίας στον τομέα του αγροτουρισμού», εκδόσεις τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, 1985
- Τσάρτας Π., «Γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα», Μελέτη αποτίμησης της λειτουργίας τους, Κέντρο ερευνών για τις γυναίκες της Μεσογείου, Αθήνα, 1994
- Υπουργείο Γεωργίας, «Η Ελληνική γεωργία με αριθμούς: Βασικά χαρακτηριστικά», Αθήνα, 2000
- Υπουργείο Γεωργίας, «Βιώσιμη Γεωργία Σε Μία Αναπτυγμένη Ύπαιθρο», Αθήνα, Ιανουάριος, 2003
- Υπουργείο Γεωργίας, 3^η προγραμματική περίοδος 2000-2006, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Η Ελληνική ύπαιθρος αλλάζει πρόσωπο.
- ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ, Οργανισμός γεωργικής και επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης.

-Υπουργείο Γεωργίας Γενική Διεύθυνση Εφαρμογών και Έρευνας, Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας, Η αγροτική οικιακή οικονομία στο Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα, 1993.

-Υπουργείο Γεωργίας Γενική Διεύθυνση Εφαρμογών και Έρευνας, Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας, Αγροτουρισμός, Διακοπές στην ύπαιθρο, Αθήνα, 1997

-Υπουργείο Γεωργίας, Νέοι Αγρότες, Κίνητρα και οικονομικές ενισχύσεις για μια αειφόρο αγροτική ανάπτυξη, Αθήνα, 1998.

-Υπουργείο Γεωργίας, Νέοι Αγρότες Καν (Ε.Ε.) 950/97-ν. 2520/97, Κίνητρα πρώτης εγκατάστασης: α) Εφάπαξ πριμοδότηση, β) Χαμηλότοκο δάνειο, Αθήνα, 1999

-Υπουργείο Γεωργίας, Πρόωρη συνταξιοδότηση αγροτών, περίοδος προγραμματισμού 2000-2006

-Υπουργείο Γεωργίας Γενική Διεύθυνση Εφαρμογών και Έρευνας, Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας «Αγροτουρισμός και Συμβολή του στη Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς των χωρών της Ευρώπης», πρακτικά Ευρωπαϊκού Σεμιναρίου που πραγματοποιήθηκε στο Πλωμάρι, έκδοση : Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου

-Φωτόπουλος Χ., «Το παραγωγικό σύστημα της βιολογικής γεωργίας ως εναλλακτική λύση για την ανάπτυξη της υπαίθρου», εκδόσεις ΕΘΙΑΓΕ, Αθήνα 1999

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

-ΕΘΙΑΓΕ, Περιοδική έκδοση του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας, Τεύχος 9 (22), Ιούλιος –Σεπτέμβριος 2002

-Γεωργική Τεχνολογία, Τεύχος 8, Οκτώβριος 1989

-Γεωργική Τεχνολογία, Τεύχος 1, Ιανουάριος 1995

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

-Gidakou I., Young Women's Attitude towards Agriculture and Women's New roles in Greek, Countryside: *Journal of Rural Studies*, 1998

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: φύλο ερωτηθέντων

ΦΥΛΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΑΝΔΡΑΣ	91	76
ΓΥΝΑΙΚΑ	29	24
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 2: στρέμματα αγροτεμαχίων που καλλιεργούν οι ερωτηθέντες

ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
3-20 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	35	29
21-38 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	60	50
39-56 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	19	16
57-74 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	3	2
75-92 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	1	1
93-110 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	1	1
11-128 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	0	0
129-146 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	0	0
147-164 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	0	0
164-182 ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	1	1
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 3: εισόδημα ερωτηθέντων

ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΜΕΧΡΙ 3600€	6	5
3600-7200€	40	33
7200-10800€	40	33
10800-14400€	25	22
14400-18000€	4	3
ΠΑΝΩ ΑΠΟ 18000€	5	4
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 4: δρόμος με τον οποίο συνορεύουν τα αγροτεμάχια

ΔΡΟΜΟΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΗΜΟΣΙΟΣ	34	28
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	83	69
ΧΩΡΙΣ ΔΡΟΜΟ	3	3
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 5: σχήμα αγροτεμαχίων

ΣΧΗΜΑ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΕΠΙΠΕΔΟ	85	71
ΕΠΙΚΛΙΝΕΣ	32	27
ΑΝΩΜΑΛΟ	3	2
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 6: καιρικές συνθήκες που επέδρασαν στις καλλιέργειες

ΚΑΙΡΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΕΥΝΟΙΚΕΣ	50	42
ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ	39	32
ΑΝΤΙΞΟΕΣ	31	26
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 7: χρησιμοποίηση μηχανικού εξοπλισμού

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΠΛΗΡΩΣ	13	10
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΠΛΗΡΩΣ	80	67
ΥΠΕΡΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ	19	16
ΆΛΛΟ	8	7
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 8: έτη που καλλιεργούν οι ερωτηθέντες

ΕΤΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
2-10 ΕΤΗ	57	48
11-19 ΕΤΗ	15	12
20-28 ΕΤΗ	24	20
29-37 ΕΤΗ	12	10
38-46 ΕΤΗ	12	10
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 9: οικογενειακή κατάσταση

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΑΓΑΜΟΣ	46	38
ΕΓΓΑΜΟΣ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ	57	48
ΕΓΓΑΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΠΑΙΔΙΑ	14	12
ΆΛΛΟ	3	2
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 10: διάρθρωση παραγωγής

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΑΜΙΓΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	53	53
ΣΥΓΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	47	47
ΕΠΙΣΠΟΡΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 11: παρακολούθηση εκπομπών για τον αγρότη

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	57	47
ΝΑΙ	63	53
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 12: παρακολούθηση των τιμών των προϊόντων στις καταναλωτικές αγορές

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	50	42
ΝΑΙ	70	58
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 13: Συμμετοχή

Πίνακας 13: κατηγορία συνεταιρισμού στον οποίο ανήκουν οι ερωτηθέντες

ΣΕ ΤΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ ΑΝΗΚΕΤΕ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	120	100
ΆΛΛΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 14: Έγχειρι βελτιώσεων και γεωργικών κτισμάτων

Πίνακας 14: έγχειρι βελτιώσεων και γεωργικών κτισμάτων

Πίνακας 14.1: φρέατα

ΦΡΕΑΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	35	29
ΕΧΟΥΝ	85	71
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 14.2: γεωτρήσεις

ΓΕΩΤΡΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	59	49
ΕΧΟΥΝ	61	51
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 14.3: υδατοδεξαμενές

ΥΔΑΤΟΔΕΞΑΜΕΝΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	90	75
ΕΧΟΥΝ	30	25
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

ΟΙΚΙΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	72	60
ΕΧΟΥΝ	48	40
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 14.4: υπόστεγα

ΥΠΟΣΤΕΓΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 14.5: αποθήκες

ΑΠΟΘΗΚΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	43	36
ΕΧΟΥΝ	77	64
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 14.6: μόνιμα αρδευτικά δίκτυα

ΜΟΝΙΜΑ ΑΡΔΕΥΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	30	25
ΕΧΟΥΝ	90	75
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 14.7: άλλες έγγειες βελτιώσεις

ΆΛΛΕΣ ΕΓΓΕΙΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	1	1
ΕΧΟΥΝ	119	99
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακες 15: επενδύσεις της εκμετάλλευσης

Πίνακας 15.1: ασκεπής γη

ΑΣΚΕΠΗΣ ΓΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	50	42
ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	70	58
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 15.2: φυτείες

ΦΥΤΕΙΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	86	72
ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	34	28
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 15.3: μηχανήματα και εργαλεία

ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	0	0
ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 15.4: άλλες επενδύσεις

ΆΛΛΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	33	27
ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	87	73
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 15.5: έγγειες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα

ΕΓΓΕΙΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	74	62
ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ	46	38
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακες 16: μηχανήματα και εργαλεία

Πίνακας 16.1: χορτοκοπτικές μηχανές

ΧΟΡΤΟΚΟΠΤΙΚΕΣ ΜΗΧΑΝΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 16.2: σωλήνες αρδεύσεως

ΣΩΛΗΝΕΣ ΑΡΔΕΥΣΕΩΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 16.3: μηχανοκίνητες φρέζες

ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΕΣ ΦΡΕΖΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 16.4: πλατφόρμες- ρυμούλκες

ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ- ΡΥΜΟΥΛΚΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 16.5: μηχανοκίνητοι ψεκαστήρες

ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΟΙ ΨΕΚΑΣΤΗΡΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	35	29
ΕΧΟΥΝ	85	71
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 16.6: αγροτικά

ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	32	27
ΕΧΟΥΝ	88	73
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 16.7: λιπασματοδιανομείς

ΛΙΠΑΣΜΑΤΟΔΙΑΝΟΜΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	75	63
ΕΧΟΥΝ	45	37
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 16.8: άροτρα

ΑΡΟΤΡΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	64	53
ΕΧΟΥΝ	56	47
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 16.9:αλυσοπρίονα

ΑΛΥΣΟΠΡΙΟΝΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	43	36
ΕΧΟΥΝ	77	64
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 19.10: άλλα μηχανήματα και εργαλεία

ΑΛΛΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	38	32
ΕΧΟΥΝ	82	68
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακες 20: διάθεση των προϊόντων

Πίνακας 20.1: διάθεση από τον ίδιο

ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΔΙΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	89	74
ΝΑΙ	31	26
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 20.2: διάθεση σε τοπικό επίπεδο

ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	109	91
ΝΑΙ	11	9
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 20.3: διάθεση σε χονδρέμπορο

ΣΕ ΧΟΝΤΡΕΜΠΟΡΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	94	78
ΝΑΙ	26	22
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 20.4: διάθεση σε μεσίτη

ΣΕ ΜΕΣΙΤΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	92	77
ΝΑΙ	28	23
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 20.5: διάθεση σε συνεταιρισμό

ΣΕ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	0	0
ΝΑΙ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 20.6: διάθεση σε βιομηχανία

ΣΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	120	100
ΝΑΙ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 20.7: διάθεση σε αγορά εξωτερικού

ΣΕ ΑΓΟΡΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	120	100
ΝΑΙ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 20.8: διάθεση σε συνδυασμό των παραπάνω

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΑΝΩ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	120	100
ΝΑΙ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 20.9: άλλη διάθεση

ΆΛΛΗ ΔΙΑΘΕΣΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΟΧΙ	120	100
ΝΑΙ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακες 21: πηγές εσόδων

Πίνακας 21.1: εκμίσθωση αγροτικών κτισμάτων

ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	90	75
ΕΧΟΥΝ	30	25
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.2: κρατικές εισοδηματικές ενισχύσεις

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	65	54
ΕΧΟΥΝ	46	46
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.2: εργασία μηχανημάτων σε τρίτους

ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΡΙΤΟΥΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	90	75
ΕΧΟΥΝ	30	25
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.3: αποζημιώσεις ΟΓΑ για ζημιές χαλάζης κ.α.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ ΟΓΑ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΧΑΛΑΖΗΣ Κ.Α	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	68	57
ΕΧΟΥΝ	52	43
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.4: συντάξεις ΟΓΑ, ΙΚΑ, ΤΕΒΕ

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΟΓΑ, ΙΚΑ, ΤΕΒΕ Κ.Λ.Π	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	104	87
ΕΧΟΥΝ	16	13
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.5: εκμίσθωση δωματίων

ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΔΩΜΑΤΙΩΝ-ΟΙΚΙΩΝ ΣΕ ΤΡΙΤΟΥΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	101	84
ΕΧΟΥΝ	19	16
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.6: βιοτεχνικές εργασίες

ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	97	81
ΕΧΟΥΝ	23	19
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.7: εμβάσματα

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	87	73
ΕΧΟΥΝ	33	27
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.8: εργασία μελών της οικογένειας σε άλλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις

ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜ/ΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	80	67
ΕΧΟΥΝ	40	33
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.9: εργασία μελών σε μη γεωργικές εκμεταλλεύσεις

ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΜΗ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜ/ΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	50	42
ΕΧΟΥΝ	70	58
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 21.10: άλλες πηγές εσόδων

ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	77	64
ΕΧΟΥΝ	43	36
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακες 22: κόστος παραγωγής

Πίνακας 22.1: σπόροι

ΣΠΟΡΟΙ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	73	61
ΕΧΟΥΝ	47	39
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 22.2:εργασία και αμοιβές της

ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 22.3: δαπάνες υλικών παραγωγής

ΔΑΠΑΝΕΣ ΥΛΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 22.4: γεωργικά φάρμακα

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 22.5: χημικά λιπάσματα

ΧΗΜΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 22.6: άλλα υλικά

ΑΛΛΑ ΥΛΙΚΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 22.7: μηχανήματα και αμοιβές τους

ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΟΥΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	0	0
ΕΧΟΥΝ	120	100
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακες 23: δανειακή κατάσταση της εκμετάλλευσης

Πίνακας 23.1: δάνεια από τρίτους

ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΡΙΤΟΥΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	120	100
ΕΧΟΥΝ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 23.2:καταβολές προς τρίτους

ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	120	100
ΕΧΟΥΝ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 23.3: επιβαρύνσεις από οφειλές προς ΑΤΕ

ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΙΣ ΑΠΟ ΟΦΕΙΛΕΣ ΠΡΟΣ ΑΤΕ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	120	100
ΕΧΟΥΝ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 23.4: επιβαρύνσεις από οφειλές προς τρίτους

ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΙΣ ΑΠΟ ΟΦΕΙΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	120	100
ΕΧΟΥΝ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 23.5: καταβολές προς ΑΤΕ

ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΑΤΕ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	55	46
ΕΧΟΥΝ	65	54
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

Πίνακας 23.4: δάνεια από ΑΤΕ

ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΑΤΕ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	61	51
ΕΧΟΥΝ	59	49
ΣΥΝΟΛΟ	120	100

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ

1. ΦΥΛΟ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ:

- ☐ Άρρεν
- ☐ Θήλυ

ΗΛΙΚΙΑ:

- ☐ 12-19
- ☐ 20-34
- ☐ 35-49
- ☐ 50-64
- ☐ Πάνω από 65

2. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

- ☐ Άγαμος
- ☐ Έγγαμος
- ☐ -με παιδιά
- ☐ -χωρίς παιδιά
- ☐ Άλλο

3. ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ:

Νομός:

Χωριό ή οικισμός:.....

4. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:

- ☐ Αναλφάβητος
- ☐ Μερική φοίτηση δημοτικού
- ☐ Απόφοιτος δημοτικού
- ☐ Μερική φοίτηση γυμνασίου
- ☐ Απόφοιτος γυμνασίου
- ☐ Μερική φοίτηση λυκείου
- ☐ Απόφοιτος λυκείου
- ☐ Απόφοιτος τεχνικής σχολής
- ☐ Μερική φοίτηση ανώτερης σχολής
- ☐ Απόφοιτος ανώτερης σχολής (Τ. Ε. Ι.)
- ☐ Μερική φοίτηση ανώτατης σχολής
- ☐ Απόφοιτος ανώτατης σχολής (Α. Ε. Ι.)

5. ΕΤΗΣΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ:

- ☐ Μέχρι 3600 ευρώ
- ☐ 3600-7200 ευρώ
- ☐ 7200-10800 ευρώ
- ☐ 10800-14400 ευρώ
- ☐ 14400-18000 ευρώ
- ☐ Πάνω από 18000 ευρώ

6. ΠΡΟΪΟΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΕΤΑΙ:

- ☐ Αχλάδια
- ☐ Μήλα
- ☐ Ροδάκινα
- ☐ Βερίκοκα
- ☐ Αμύγδαλα
- ☐ Καρύδια
- ☐ Βρώσιμες ελιές
- ☐ Λαδολιές
- ☐ Άλλο

7. ΠΟΣΑ ΕΤΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΤΕ:

(αριθμός ετών)

8. ΠΟΣΑ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ ΕΧΕΤΕ:

(αριθμός στρεμμάτων)

9. ΠΟΣΑ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΑΤΕ ΦΕΤΟΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΕΡΣΙΝΑ:

- ☐ Λιγότερα
- ☐ Ίδια
- ☐ Περισσότερα

10. ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΓΙΑ:

- ☐ Διατροφή
- ☐ Κατοικία
- ☐ Ένδυση- υπόδηση
- ☐ Αναψυχή (ταξίδια, κινηματογράφος κλπ.)
- ☐ Διαρκή καταναλωτικά αγαθά (ψυγείο, τηλεόραση κλπ.)
- ☐ Άλλες δαπάνες

11. ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ:

- ☐ Αποταμιεύσεις μελών της οικογένειας
- ☐ Διαρκή αγαθά: ☐ Σπίτι
 - ☐ Κτήματα- χωράφια
 - ☐ Αυτοκίνητο
- ☐ Άλλα
- ☐ Οφειλές τρίτων προς οικογένεια
- ☐ Άλλα περιουσιακά στοιχεία

12. ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ:

- ☐ Δάνεια από ΑΤΕ (Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος)
- ☐ Δάνεια από τρίτους
- ☐ Επιβαρύνσεις από οφειλές προς την ΑΤΕ
- ☐ Καταβολές προς την ΑΤΕ
- ☐ Επιβαρύνσεις από οφειλές προς τρίτους
- ☐ Καταβολές προς τρίτους

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ

13. ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ:

- ☐ Επίπεδο
- ☐ Επικλινές
- ☐ Ανώμαλο

14. ΔΡΟΜΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΣΥΝΟΡΕΥΕΙ ΤΟ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΟ:

- ☐ Δημόσιος
- ☐ Αγροτικός
- ☐ Χωρίς δρόμο

15. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ:

- ☐ Αμιγείς καλλιέργειες
- ☐ Συγκαλλιέργειες
- ☐ Επίσπορες καλλιέργειες

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ

16. ΕΓΓΕΙΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ:

- ☐ Φρέατα
- ☐ Γεωτρήσεις
- ☐ Υδατοδεξαμενές
- ☐ Μόνιμα αρδευτικά δίκτυα
- ☐ Οικίες
- ☐ Υπόστεγα
- ☐ Αποθήκες
- ☐ Άλλα (αναφέρεται ποια)

17. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ:

- ☐ Ασκεπής γη
- ☐ Φυτείες
- ☐ Έγγειες βελτιώσεις και γεωργικά κτίσματα
- ☐ Μηχανήματα και εργαλεία
- ☐ Άλλο

18. ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ:

- ☐ Χαρτοκοπτικές μηχανές
- ☐ Σωλήνες αρδεύσεως
- ☐ Μηχανοκίνητοι ψεκαστήρες
- ☐ Μηχανοκίνητες φρέζες
- ☐ Αγροτικά αυτοκίνητα
- ☐ Πλατφόρμες-Ρυμούλκες
- ☐ Λιπασματοδιανομείς
- ☐ Άροτρα
- ☐ Αλυσοπρίονα
- ☐ Άλλα

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

19. ΚΑΙΡΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΔΡΑΣΑΝ ΣΤΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

- ☐ Ευνοϊκές
- ☐ Κανονικές
- ☐ Αντίξοες

20. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΓΓΕΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ:

- ☐ Δεν χρησιμοποιείται πλήρως
- ☐ Χρησιμοποιείται πλήρως
- ☐ Υπερχρησιμοποιείται
- ☐ Άλλο

21. ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΔΙΑΔΕΧΘΕΙ ΤΗΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΑΣ:

- ☐ Παιδιά
- ☐ Άλλοι συγγενείς
- ☐ Άλλες εκμεταλλεύσεις
- ☐ Κανείς (δεν υπάρχει διαδοχή)
- ☐ Δεν γνωρίζω

22. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΙ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ ΣΑΣ:

- ☐ Θα πουληθεί
- ☐ Θα συνεχιστεί η λειτουργία της
- ☐ Θα εγκαταλειφθεί από τους διαδόχους
- ☐ Δεν γνωρίζω
- ☐ Άλλο

23. ΠΩΣ ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΑΣ:

- ☐ Διάθεση από τον ίδιο
- ☐ Σε τοπικό επίπεδο
- ☐ Σε χοντρέμπορο κεντρικής λαχαναγοράς
- ☐ Σε μεσίτη ή αντιπρόσωπο
- ☐ Σε συνεταιρισμό
- ☐ Σε βιομηχανία
- ☐ Σε αγορά εξωτερικού
- ☐ Συνδυασμός των παραπάνω
- ☐ Άλλο

24. ΑΝ ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΑΣ Ο ΙΔΙΟΣ ΠΟΥ ΤΑ ΔΙΝΕΤΕ:

- ☐ Σε τοπική αγορά
- ☐ Σε λαϊκή αγορά περιφέρειας
- ☐ Σε λαϊκή αγορά Θεσσαλονίκης
- ☐ Αγορά εξωτερικού
- ☐ Άλλο

25. ΕΙΣΤΕ ΜΕΛΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ:

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

26. ΕΑΝ ΝΑΙ ΣΕ ΤΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ

ΑΝΗΚΕΤΕ:.....

27. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΑΣ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ?

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

28. ΠΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΕΤΑΙ ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΑΣ:

- ☐ Πρωτεύουσα του νομού
- ☐ Πρωτεύουσα άλλου νομού
- ☐ Πόλη του νομού Αθήνα
- ☐ Θεσσαλονίκη
- ☐ Εξωτερικό

29. ΑΚΟΥΤΕ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ Ή ΒΛΕΠΕΤΕ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΗ:

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

30. ΠΗΓΕΣ ΕΣΟΔΩΝ:

- ☐ Εκμίσθωση αγροτικών κτισμάτων
- ☐ Εργασία των μηχανημάτων της εκμεταλλεύσεως σε τρίτους
- ☐ Κρατικές εισοδηματικές ενισχύσεις
- ☐ Αποζημιώσεις ΟΓΑ για ζημιές χαλάζης, παγετού, κλπ.
- ☐ Συντάξεις ΟΓΑ, ΙΚΑ, ΤΕΒΕ, κλπ
- ☐ Εκμίσθωση δωματίων-οικιών σε τρίτους
- ☐ Βιοτεχνικές εργασίες
- ☐ Εργασία μελών της οικογένειας σε άλλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις
- ☐ Εργασία μελών της οικογένειας σε άλλες μη γεωργικές εκμεταλλεύσεις
- ☐ Εμβάσματα
- ☐ Άλλες πηγές

31. ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ:

- ☐ Εργασία και αμοιβές της
- ☐ Δαπάνες υλικών παραγωγής(σε κιλά και αξία)
- ☐ Σπόροι
- ☐ Γεωργικά φάρμακα
- ☐ Χημικά λιπάσματα
- ☐ Μηχανήματα και αμοιβές τους
- ☐ Άλλα υλικά

Η ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΑ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΠΤΥ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ... ΠΙΤ

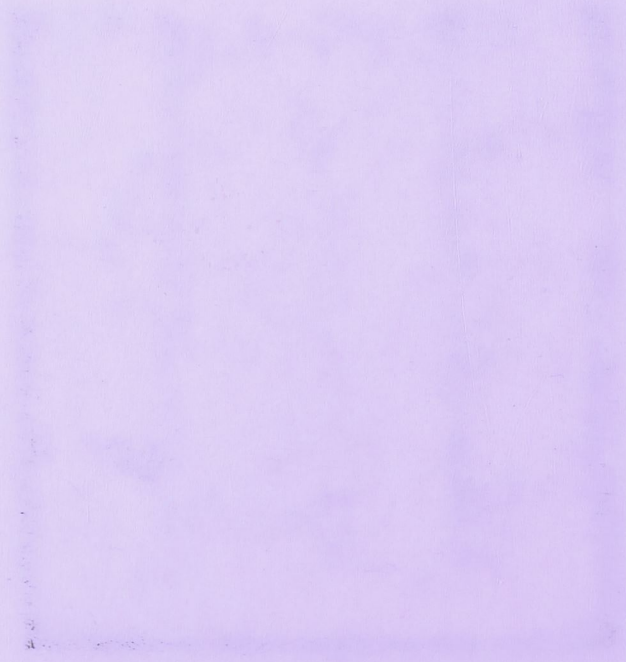
ΠΙΤΣΙΛΟΥ ΧΡ.

12.185

9956

**ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

* 1 2 1 8 5 *